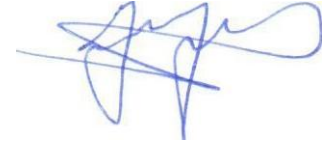

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU

Mimarlık Anabilim Dalı Mimarlık Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Emine Mazıcıoğlu** tarafından hazırlanan "**Konut ve Konut Çevresi Seçiminde Etkili Parametrelerin Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında İncelenmesi; Gaziantep Örneği**" başlıklı tez **10/07/2018** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Unvanı, Adı ve Soyadı Kurumu/Üniversitesi	İmzası:
Tez Danışmanı	Doç. Dr. M. Serhat YENİCE Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Başkanı	Dr. Öğretim Üyesi Mustafa İNCESAKAL Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr. Öğretim Üyesi Selçuk SAYIN Konya Teknik Üniversitesi	

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KARPUZCU
Enstitü Müdürü

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

**KONUT VE KONUT ÇEVRESİ SEÇİMİNDE ETKİLİ PARAMETRELERİN
KENTSEL YAŞAM KALİTESİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ;**

GAZİANTEP ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
EMİNE MAZICIOĞLU

Gaziantep-2018

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

**KONUT VE KONUT ÇEVRESİ SEÇİMİNDE ETKİLİ PARAMETRELERİN
KENTSEL YAŞAM KALİTESİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ;
GAZİANTEP ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
EMİNE MAZICIOĞLU

Danışman
Doç. Dr. M.Serhat YENİCE

GAZİANTEP-2018

ÖNSÖZ

” Konut ve Konut Çevresi Seçiminde Etkili Parametrelerin Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında İncelenmesi; Gaziantep Örneği” başlıklı tez çalışması, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı ’nda hazırlanmıştır.

Sözkonusu tez çalışmamda; önerileri ve yol göstericiliği ile bana rehberlik eden, benden desteğini, bilgisini, zamanını esirgemeyen danışmanım Sayın Doç.Dr.M.Serhat YENİCE’ ye, teşekkürlerimi arz ederim.Ayrıca kaynak bulma konusundaki yardımlarından dolayı mimar Feyza GELBERİ'ye de teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince her zaman yanımda olup, desteğini esirgemeyen sevgili eşim Doğan MAZICIOĞLU’na, aileme ve dostlarıma da teşekkürü bir borç bilir, sevgi ve saygılarımı sunarım.

Mayıs,2018

Emine MAZICIOĞLU

TEZ BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “*Konut ve Konut Çevresi Seçiminde Etkili Parametrelerin Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında İncelenmesi; Gaziantep Örneği*” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

Emine MAZICIOĞLU

Mimar

İÇİNDEKİLER

Yüksek Lisans Tezi	iv
ÇİZELGE LİSTESİ	vi
ŞEKİL ve HARİTA LİSTESİ	vii
BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı	3
1.2. Çalışmanın Kapsamı	4
1.3. Özgün Değer ve Katkı	4
BÖLÜM 2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Yaşam Kalitesi Kavramı ve Tanımı	6
2.1.1. Yaşam Kalitesi Göstergeleri	8
2.1.2. Yaşam Kalitesi Göstergelerinin Geliştirilmesine İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar	9
2.2. Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramı ve Tanımı	13
2.2.1. Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri	13
2.2.2. Tarihsel Süreç İçerisinde Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramı ve Gelişimi	14
2.2.3. Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerine Yapılan Çalışmalar	17
2.3. Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında Konut ve Çevresi	22
2.3.1. Konut, Konut Çevresi ve Kalite	22
2.3.2. Konut ve Çevresel Kalite	23
BÖLÜM 3. MATERYAL VE YÖNTEM	24
BÖLÜM 4. ARAŞTIRMA BULGULARI	30
4.1. Gaziantep Kenti ve Mekânsal Gelişimi (Araştırma Alanı)	30
4.2. Sosyal Kültürel Yapı ve Mekânsal Analizler	46
4.2.1. Sosyo-ekonomik Yapıya İlişkin Çözümlemeler	46
4.2.2. Konut Analizleri	50
4.2.3. Konut Yakın Çevresi ile İlgili Analizler	55
4.2.4. Mahalle Düzeyinde Mekânsal Analiz ve Değerlendirmeler	60
4.2.5. Katılımcıların Yakın Gelecekte Mekânsal Tercih ve Eğilimleri	75
4.2.6. Bölüm Değerlendirmesi	76
BÖLÜM 4. SONUÇ VE ÖNERİLER	79
BÖLÜM 5. KAYNAKÇA	83

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

KONUT VE KONUT ÇEVRESİ SEÇİMİNDE ETKİLİ PARAMETRELERİN KENTSEL YAŞAM KALİTESİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ; GAZİANTEP ÖRNEĞİ

EMİNE MAZICIOĞLU

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Doç.Dr. M.Serhat YENİCE

2018, Sayfa

Bu araştırmanın temel amacı, yaşam kalitesi kavramının tüm boyutlarıyla tanımlanması, ülkemize özgü yanlarının ortaya konması, kentsel yaşam kalitesi performansının ölçülmesine yönelik öznel değerlendirmeleri de içeren ölçütlerin geliştirilmesidir. Elde edilen ölçütlere dayalı olarak, kentsel yaşam çevrelerimizdeki yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik kavramsal bir çerçeve tanımlanmayı ve bunun kentsel bir alt bölgede test edilerek denenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın üç hedefi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine dönük nesnel ve öznel değişkenlerin tanımlanarak kavramsal bir çerçeve oluşturulmasıdır. Bu hedef doğrultusunda mimarlık ve şehircilik dizininde yaşam kalitesi kavramları detaylı bir biçimde incelenerek temel değişkenler tanımlanmaktadır. Araştırmanın bir diğer hedefi, kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik değişkenlerin kentsel bir alt bölge üzerinde sınanmasıdır. Son olarak ise yakın gelecekte kentsel mekân üzerindeki gelişim-dönüşüm potansiyellerini yönlendirici bulgulara ulaşılmasını hedeflemektedir. Araştırmanın kapsamını, Gaziantep kentinde orta ve üst gelir grubu hane halklarının yer seçtiği İbrahimli alt bölgesi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda örneklem alanı özelinde konut-yaşam alanı tercihlerinin veya önceliklerinin değişip değişmediğinin belirlenmekte, konut ve yakın çevresinden beklentilerinin zaman içerisinde değiştiren temel bileşenleri tanımlanmaya çalışılmaktadır. Bu bulguların kentsel dönüşüm ve gelişim alanlarının planlanması ve tasarım sürecinde yaşam kalitesi açısından hangi değişkenlerin öne çıktığını tanımlamasıyla, geleceğe dönük daha nitelikli kentsel yaşam alanlarının oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: mimarlık, planlama, kentsel yaşam kalitesi, Gaziantep

Master Thesis

SUMMARY

INVESTIGATION OF EFFECTIVE PARAMETERS IN THE SELECTION OF
HOUSING AND HOUSING ENVIRONMENT IN THE CONTEXT OF QUALITY OF
URBAN LIFE, THE CASE OF GAZİANTEP

EMİNE MAZICIOĞLU

Hasan Kalyoncu University

The Graduate School of Natural and Applied Sciences

Architecture Program

Supervisor: Doç.Dr. M. Serhat YENİCE

2018, Pages

The main objective of this study is to define all aspects of the quality of life; to define country-specific aspects, as well as to define measurement criteria's in measuring urban quality of life performance including subjective evaluations. Based on the metrics obtained, it is aimed to define a conceptual framework for measuring the quality of life in our urban living environments and to test it by testing it in an urban sub-region. The research has three objectives. The first is to establish a conceptual framework by defining objective and subjective variables for measuring the quality of urban life. The concepts of life quality in architectural and urbanism are examined in detail and main variables are defined. Another goal of the study is to test variables for measuring the quality of urban life on an urban sub-region. Finally, it aims to reach findings that guide the development-transformation potentials on urban space in the near future. The scope of the study is the Ibrahimli district suburban of Gaziantep where the middle and upper income level households are living. As a result of the study, it is determined whether the preferences or priorities of the residence-habitat are changed in the sampling area, and to define the change on the main components of the residence and their relatives' expectations over time. These findings are thought to contribute to the establishment of more qualified urban living spaces for the future by defining urban transformation and development areas and defining which variables has higher importance in terms of quality of life in the design process of such living areas.

Keywords: architecture, planning, urban living quality, Gaziantep

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge2.1. :Dörtlü Yaşam Kalitesi (Veenhoven, 2000)

Çizelge 2.2. :Yaşam kalitesi Yaklaşımı(Delhey,2002)

Çizelge 2.3. :Uluslararası kuruluşların kentsel yaşam kalitesi bağlamında katkısı

Çizelge 3.1. :Değişkenler

Çizelge 4.1. :İbrahimli bölgesi yapılaşma izinleri

ŞEKİL ve HARİTA LİSTESİ

Şekil 2.1. :Yaşam kalitesinin temel öğeleri

Şekil.2.2. :Maslow Gereksinimler Teorisi Piramidi

Şekil.2.3. :Yaşam kalitesi ölçümü

Şekil 3.1. :Araştırma yönteminin tablo gösterimi

Şekil 4.1. :Gaziantep'in ülke ve bölge içinde yeri

Şekil 4.2. :1933-1935 Prof. Hermann Jansen nazım imar planı

Şekil 4.3. :Kemal Ahmet Aru ve Hamit Kemali Söylemezoğlu'nun Gaziantep Şehir Planı

Şekil 4.4. :1974 Zühtü Can nazım imar planı

Şekil 4.5. :M.Oğuz Aldan nazım imar planı ana ilkeleri

Şekil 4.6. :Çalışma alanı sınırları

Şekil.4.7. :Çalışma alanı sınırları uydu görüntüsü

Şekil 4.8. :Duisburg Bulvarı

Şekil 4.9.:Adnan İnancı Bulvarı

Şekil 4.10. :Atatürk mahallesi yüksek bina ve çevresi yapılama durumu

Şekil 4.11. :İbrahimli 2 mahallesi Soydiç Plaza görünüş

Şekil 4.12. :Atatürk mahallesi bina görünüşleri

Şekil 4.13. :İbrahimli tramvay hattı

Şekil 4.14. :Tramvay hattı görünüş

Şekil 4.15.:Atatürk mahallesi Anneler Parkı görünüş

Harita 4.1. :Çalışma alanı genel harita

Harita 4.2. :Yeşil alanların mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

Harita 4.3. :Anaokulu ve İlkokul alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

Harita 4.4. :Ortaokul alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

Harita 4.5. :Lise alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

Harita 4.6. :Dini Tesis alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

Harita 4.7. :Sağlık alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

Harita 4.8. :Spor alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1. :Anket uygulamasının mahalle bölgelerine dağılımı

Tablo 4.2. :Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı

Tablo 4.3. :Katılımcıların mahalle düzeyinde doğum yerlerine göre dağılımı

Tablo 4.4. :Katılımcıların ikamet sürelerinin mahalle düzeyinde dağılımı

Tablo 4.6. :Katılımcıların daha önce ikamet ettikleri bölgelere göre dağılımı

Tablo 4.7. :Katılımcıların meslek gruplarına göre dağılımı

Tablo 4.8. :Katılımcıların eğitim durumlarının mahalle düzeyinde dağılımı

Tablo 4.9. :Katılımcıların gelir durumlarının mahalle düzeyinde dağılımı

Tablo 4.10. :Konut mülkiyet yapısının mahallelere göre dağılımı

Tablo 4.11. :Konut büyüklüklerinin mahallelere göre dağılımı

Tablo 4.12. :Oda sayılarına göre konut büyüklüklerinin mahallelere göre dağılımı

Tablo 4.13. :İkamet edilen konut türünün mahallelere göre dağılımı

Tablo 4.14. :İkamet edilen konutun kat adedi ve mahallelere göre dağılımı

Tablo 4.15. :Kullanıcıların konutun mutfak organizasyonundan memnuniyet düzeyi

Tablo 4.16. :Kullanıcıların konutun balkon alanı ve kullanımından memnuniyet düzeyi

Tablo 4.17. :Kullanıcıların konutun wc-banyo alanı ve kullanımından memnuniyet düzeyi

Tablo 4.18. :Kullanıcıların konutun oda alanları ve kullanımından memnuniyet düzeyi

Tablo 4.19. :Kullanıcıların konutlarından genel memnuniyet düzeyi

Tablo 4.20. :Katılımcıların mahalle düzeyinde otopark alanı yeterliliği değerlendirmeleri

Tablo 4.21. :Katılımcıların mahalle düzeyinde yeşil alan yeterliliği değerlendirmeleri

Tablo 4.22. :Katılımcıların mahalle düzeyinde yeşil alan yeterliliği değerlendirmeleri

Tablo 4.23. :Katılımcıların yakın çevre ile ilgili alışveriş alanı yeterliliği değerlendirmeleri

Tablo 4.24. :Katılımcıların konut yakın çevrelerine ilişkin güvenlik değerlendirmeleri

Tablo 4.26. :Katılımcıların konut yakın çevrelerine ilişkin trafik durum değerlendirmeleri

Tablo 4.27. :Katılımcıların konut yakın çevrelerinde hava kirliliğine ilişkin değerlendirmeleri

Tablo 4.28. :Katılımcıların konut yakın çevrelerinde gürültü kirliliğine ilişkin değerlendirmeleri

Tablo 4.29. :Katılımcıların konut yakın çevrelerinde görsel kirliliğine ilişkin değerlendirmeleri

Tablo 4.30. :Mahalle düzeyinde kentsel açık-yeşil alan dağılımı

Tablo 4.31. :Mahalle düzeyinde anaokulu varlığının yeterliliği

Tablo 4.32. :Mahalle düzeyinde ilkokul varlığının yeterliliği

Tablo 4.33. :İlkokul alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

Tablo 4.34. :Mahalle düzeyinde ortaokul varlığının yeterliliği

Tablo 4.35. :Ortaokul alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

Tablo 4.36. :Mahalle düzeyinde lise varlığının yeterliliği

Tablo 4.37. :Lise alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

Tablo 4.38. :Mahalle düzeyinde dini tesis varlığının yeterliliği

Tablo 4.39. :Dini tesis alanlarının erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

Tablo 4.40. :Mahalle düzeyinde sağlık alanı varlığının yeterliliği

Tablo 4.41. :Sağlık alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

Tablo 4.42. :Mahalle düzeyinde spor alanı varlığının yeterliliği

Tablo 4.43. :Spor alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

Tablo 4.44. :Katılımcıların yakın gelecekte başka bir konuta taşınma isteği

Tablo 4.45. :Katılımcılardan evet yanıtı verenlerin sebepleri

Tablo 4.46. :Yakın gelecek için konut kullanıcıların olası yeni konut tercihleri

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Kentsel yaşamın varoluşundan günümüze kadar uzanan süreçte kentler fiziksel ve işlevsel açıdan birçok değişime uğramışlardır. Günümüz dünyasında ve ülkemizde kentsel yaşam çevreleri yeniden yapılanmakta, sosyal, mekânsal yapılar ve yaşam biçimleri değişmektedir. Diğer taraftan kentsel alanların yönetimi ve demokrasi anlayışında yaşanan gelişmeler, yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerden beklentileri etkilemekte ve değiştirmektedir. Bu durumda uygulanacak politikaların ve geliştirilecek projelerin, toplumda gerilmeler yaratmadan, insanları yabancılaştırmadan, yaşam kalitelerine katkı yaparak, nasıl geliştirilebileceği ve bu geliştirmelerin hangi kentsel kuramlara dayandırılabilirliği önemli bir problem ve araştırma alanı haline gelmiştir.

Yaşamakta olan bu değişim sürecinde yaşam kalitesinin geliştirilmesi hedefi giderek öne çıkmaktadır. Yaşam kalitesi kavramı bir taraftan yaşam çevrelerinin niteliğiyle ve yaşayanlar arasındaki ilişkilerle ilgiliyken, diğer taraftan yaşam kalitesi performansının nasıl ölçüldüğüyle doğrudan ilgilidir. Yaşayanların kendilerini gerçekleştirebildiği ve kapasitelerini geliştirebildikleri, kimseyi ötekileştirmeden bir topluluk oluşturabildikleri, insanların kendilerini oraya ait hissettikleri ve oluşumuna katkıda bulunabildikleri yerleşimler, yaşam kalitesi yüksek yerleşimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, yaşam kalitesinin; salt yaşam çevrelerinin niteliğinin nesnel değerlendirmesi yoluyla ölçülmesi yetersiz kalmakta, yaşayanların öznel değerlendirmeleri ve yaşam çevrelerinde mekânı yere dönüştürme nitelikleri öne çıkmaktadır.

Yaşam kalitesi kavramı artan nüfus, değişen ekonomik şartlar, kişilerin fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması açısından kentsel yaşam kalitesini doğurmuştur. Bir kentin genel karakterini, mimari yapılar, açık ve yeşil alanlar ve bunların birbirleriyle olan ilişkileri ve bütünlüğü tayin etmektedir. Kişilerin bu ilişkiler bütünlüğünden memnuniyet düzeyi kentsel yaşam kalitesini bize göstermektedir. Yaşam kalitesi yüksek çevrelerin yaratılabilmesi için; yaşam çevrelerimizin sosyal ve mekânsal yapısındaki, yaşayanları arasındaki ilişkilerdeki ve yaşam kalitesindeki mevcut durumu, değişim süreçlerini; nedensellik/olumsallık ilişkileriyle ortaya koyan, bu değişim sürecini eleştirel bir bakışla irdeleyen araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırmalar aynı zamanda yaşam kalitesi yüksek yaşam çevreleri oluşturulması için ne yapılması gerektiğine ilişkin önerilerin geliştirildiği ve yeni politikaların oluşturulduğu çalışmalara da katkı koyacaktır.

Konut çevresi içinde konut ve konut topluluğu; ikamet edenlerin gereksinimlerinin karşılanması, tatmin olması ve bireylerin/toplumun genel sağlığının iyileşmesi açısından temel bir yaşam bölgesidir. Fiziksel,psikolojik ve sosyo-kültürel çevre içinde yer alan konut ve konut çevresi ile içinde yer aldığı çevrelerden ortaya çıkan problemlerin doğurduğu çeşitli gereksinimler ikamet edenlerin tatminini ve davranışını etkilemekte, birey/aile ve toplumun genel sağlığı,mutluluğu ve refahını yönlendirmektedir. Günümüzde ise konut ve konut çevresinde ikamet edenlerin beklentileri insanların temel gereksinimleri çerçevesinde halen birçok araştırmacı tarafından tartışılmakta ve saptanmaya çalışılmaktadır.

Bu araştırmada, kentsel yaşam kalitesi düzeyini, yaşayanların öznel değerlendirmelerini de içeren ve aynı zamanda yaşam çevrelerinin nesnel niteliklerini de dâhil ederek konut ve yaşam çevrelerinin seçiminde etkili değişkenlerin tanımlanması ve kentsel bir alt bölgede test edilerek denenmesi hedeflenmektedir. Bu yaklaşımın temelde üç boyutu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi konut ve yaşam çevrelerinin nesnel nitelikleridir. İkincisi konut yakın çevresine ilişkin mekân organizasyonları ve ilişkiler bağlamıdır. Kamusal alanlar, aktivite bölgeleri, erişebilirlik süreçlerini kapsamaktadır. Bir diğer ise tanımlı alan içerisinde yaşayanların öznel değerlendirmelerini içeren bir performans değerlendirmesidir.

Bu sayede mevcut durumun analizi, geçmiş eğilimlerin karşılaştırmalı olarak irdelenmesiyle değişimin ortaya konulmasının yanı sıra mevcut durum ve değişim sürecine eleştirel bir bakış açısı getirilmesi hedeflenmektedir. Araştırmanın yaşam kalitesi yüksek kentsel yaşam çevreleri oluşturmaya yönelik politika, uygulama ve izleme önerilerinin geliştirilmesi sürecine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, yaşam kalitesi kavramının tüm boyutlarıyla tanımlanması, ülkemize özgü yanlarının ortaya konması, kentsel yaşam kalitesi performansının ölçülmesine yönelik öznel değerlendirmeleri de içeren ölçütlerin geliştirilmesidir. Elde edilen ölçütlere dayalı olarak, kentsel yaşam çevrelerimizdeki yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik kavramsal bir çerçeve tanımlanmayı ve bunun kentsel bir alt bölgede test edilerek denenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma öncelikli olarak, Gaziantep kentindeki yüksek gelir seviyesine sahip konut kullanıcılarının, konut-kentsel yaşam alanları tercihlerinde etkili olan değişkenleri tespit edilmesi ve bu değişkenlerin “kentsel yaşam kalitesi” bağlamında incelenmesi üzerine odaklanmaktadır. Bir başka ifadeyle, varsıl ailelerin kentsel yaşam çevresi seçimi ve konut tercihlerinde yaşam kalitesi farkında lığının bulunup bulunmadığı, bu seçimlerde hangi faktörlerin belirleyici olduğu ve kentsel yaşam kalitesini oluşturan bileşenler çerçevesinde irdelenmesi ve arasındaki bağıntının varlığını kanıtlamayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın temelde üç hedefi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine dönük nesnel ve öznel değişkenlerin tanımlanarak kavramsal bir çerçeve oluşturulmasıdır. Bu hedef doğrultusunda mimarlık ve şehircilik dizininde yaşam kalitesi kavramları detaylı bir biçimde incelenerek temel değişkenler tanımlanmaktadır. Araştırmanın bir diğer hedefi, literatür incelemesine dayalı olarak geliştirilen kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik değişkenlerin kentsel bir alt bölge üzerinde sınanmasıdır. Bu çerçevede Gaziantep kentinde orta ve üst gelir grubu hane halklarının seçtiği İbrahimli alt bölgesi üzerinde saha araştırması ve uygulaması yapılmaktadır. Yapılan tespitler sonucunda varsıl ailelerinin konut-yaşam alanı tercihlerinin veya önceliklerinin değişip değişmediği belirlenmekte, konut ve yakın çevresinden beklentilerinin zaman içerisinde değiştiren temel bileşenleri tanımlanmaya çalışılmaktadır. Son olarak ise yakın gelecekte kentsel mekân üzerindeki gelişim-dönüşüm potansiyellerinin yönlendirici bulgulara ulaşılmasını hedeflemektedir. Bu bulguların kentsel dönüşüm ve gelişim alanlarının planlanması ve tasarım sürecinde yaşam kalitesi açısından hangi değişkenlerin öne çıktığını tanımlamasıyla, geleceğe dönük daha nitelikli kentsel yaşam alanlarının oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Gaziantep, 2017 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 2 milyonu aşan nüfusu ile Türkiye'nin sekizinci, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ise en büyük kentidir. Gaziantep, tekstil ve makine sektörü odaklı sanayi altyapısının yanı sıra, tarihi, doğal, kültürel miras değerleri ile Türkiye'nin uluslararası düzeyde kültür ve turizm merkezlerinden biridir. Oldukça zengin bir mutfak kültürüne sahip olan kent, 2016 yılında UNESCO tarafından Gastronomi alanında Yaratıcı Şehirler Ağına katılmıştır. Sahip olduğu değerler, Gaziantep kentinin farklı ölçeklerde ve özel planlama çalışmaları eşliğinde ele alınması gereken kentsel bir yerleşme alanı olduğuna işaret etmektedir.

1950'li yıllardan itibaren yaşanan hızlı kentleşme ve denetimsiz büyüme sonucu kent makro formunda niteliksiz konut alanlarının hâkim olduğu söylenebilir. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren planlı olarak geliştirilen kentin batı bölgesi ile diğer bölgeleri arasında şehrsel doku anlamında ikili bir yapı dikkati çekmektedir. Bu mekânsal farklılık aynı zamanda yaşam kalitesi açısından farklı olanaklar sunmaktadır. Bu çalışma kapsamında, Gaziantep kentinde İbrahimli bölgesi olarak bilinen ve genellikle yüksek eğitim ve gelir düzeyine sahip hane halklarının ikamet ettiği Atatürk, Batıkent, Güvenevler, İbrahimli 2 ve Şehirgösteren konut bölgeleri incelenmektedir.

1.3. Özgün Değer ve Katkı

Araştırmada kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine dönük olarak nesnel ve öznel değişkenlerin birlikte değerlendirildiği bir yöntem izlenmektedir. Bu sayede bir taraftan kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik olarak niceliksel değerlendirme yapılırken, diğer taraftan kullanıcıların memnuniyet düzeyi ve beklentileri eklenerek karşılıklı ilişkilendirme yoluyla yeni parametrelerin tanımlanması sağlanmaktadır.

Elde edilen bulgular benzer konuda yapılacak diğer araştırmalar için önemli ipuçları sunmaktadır. Önerilecek araştırmalar, kent-bölge bütünü, il bütünü, kent, mahalle, komşuluk birimi, köy benzeri değişik yaşam çevrelerine ilişkin olarak geliştirilebileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte içinde bulunduğumuz zaman dilimi, kentsel alanların yeniden yapılandırılmaya çalışıldığı bir dönemi yansıtmaktadır. Afet riski altındaki alanların dönüşümünü hedefleyen kentsel dönüşüm projeleri ile yeni kentsel alanlar tasarlanmakta ve hayata geçirilmektedir. Bu süreçte daha nitelikli kentsel alanların üretilmesinde sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi kavramı öne çıkmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların, kentsel dönüşüm ve gelişim alanlarının planlanması ve

tasarım sürecinde yaşam kalitesi açısından hangi değişkenlerin öne çıktığının tanımlamasıyla, geleceğe dönük daha nitelikli kentsel yaşam alanlarının oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM 2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yaşam Kalitesi Kavramı ve Tanımı

Kentsel yaşam kalitesi, tarihsel süreç içerisinde farklı dönemlerde sürekli gündeme gelmiş temalardan biri olmuştur. Platon'un 'Devlet', Aristo'nun 'Nikomakhos'a Etik' isimli eserlerinde yaşam kalitesi ilişkin sundukları tartışmalar, bu kavramın antik dönemde de varlığına işaret etmektedir. Zaman içerisinde değişen ilişkiler ve öncelikler bağlamında yaşam kalitesine ilişkin yaklaşımlar etkilenmiştir. Sanayi toplumu ile birlikte değişen toplumsal yapı ve insan hakları konusunda elde edilen deneyimler, yaşam kalitesinin tanımlanması ve kalitesinin iyileştirilmesine odaklanmıştır. Bu çerçevede uluslararası ve ulusal düzeyde birçok çeşitli göstergeler geliştirerek yaşam kalitesini değerlendirmek üzere yürütülen çabalar, yaşam kalitesini aynı zamanda toplumların bir biçimde ulaşmayı amaçladığı evrensel bir hedefe dönüştürmüştür (Long, 1960).

Yaşam kalitesi kavramı günümüzde farklı birçok disiplinin ilgi alanına girmektedir. Bu nedenle yapılan tanımlamalar genellikle farklı disiplinlerin sahip olduğu öncelikler bağlamında ele alınmaktadır. Ancak yapılan kavramsal ifadeler incelendiğinde yapılan tanımların genellikle insan ve onun öznel değerlendirme sistemine odaklandığı söylenebilir.

Yaşam kalitesi, temel anlamıyla yaşamdan duyulan hoşnutluk ve mutluluk olarak tanımlanabilir. Bu hoşnutluk, bireylerin kültür ve değerler sistemi içinde, kendi durumlarını algılayış biçimine göre farklılaşabilir. Bu kapsamda yaşam kalitesinin kapsamında, insanların fiziksel fonksiyonları, psikolojik durumları, aile içinde ve dışındaki sosyal ilişkileri, çevreyle etkileşimleri ve inançları yer almaktadır (Bozkurt, 2017). Dünya Sağlık Örgütü yaşam kalitesini *'kişinin kendi amaçlarına, beklentilerine, standartlarına ve çıkarlarına göre bir kültür ve değer sisteminde kendi yaşamını algılaması'* olarak tanımlamaktadır. Yaşam Kalitesi, bireyin fiziksel sağlığı, psikolojik durumu, özgürlük seviyesi, sosyal ilişkileri ve yaşadığı çevrenin başlıca özellikleriyle etkileşimleri gibi çok sayıdaki etkenle ilişki içerisinde şekillenen, karmaşık ve geniş bir kavramdır (WHO, 1997).

Burada önemli olan nokta, yaşam kalitesi hedeflerine ulaşmak için temel teşkil eden standartların dışarıdan empoze edilmemesi, kişinin yaşamını tümüyle kendisinin değerlendirmesi ve bu değerlendirmenin sürdürülebilir olmasıdır. Nitekim (Veenhoven, 2000) yaşam kalitesi kavramını refah ve mutluluk anlamında da kullanmaktadır. Bu

terimlerin belirli anlamları için yaşam şansı ile yaşam sonuçları arasında içsel ve dışsal kalite olmak üzere bir sınıflama sunmaktadır. Bu ikili durum ile dört unsurdan meydana gelen yaşam kalitesi tanımlanmaktadır (Çizelge 2.1.).

Çizelge 2.1. Dörtlü Yaşam Kalitesi (Veenhoven, 2000)

	Dışsal Kaliteler	İçsel Kaliteler
Yaşam Şansı	Yaşanabilir Çevre	Kişinin Yaşam Kabiliyeti
Yaşam Sonuçları	Yaşamın Yararı	Yaşamın Değerini Bilme

Bu yaklaşımda yer alan başlıklar kısaca;

(1) Yaşanabilir Çevre: Ekolojik çevre-ılıman iklim, temiz hava, geniş konutlar, sosyal çevre, özgürlük, eşitlik, arkadaşlık, ekonomik çevre, zengin ulus, sosyal güvenlik, düzgün ekonomik gelişme, kültürel çevre,

(2) Kişinin Yaşam Kabiliyeti: Fiziksel sağlık, akıl sağlığı, bilgi, yetenek,

(3) Yaşamın Yararı: Dışsal yarar -iyi bir vatandaş olma, arkadaşlarla ilgilenme, iyi ahlaklı olma,

(4) Yaşamın Değerini Bilme: Yaşamı değerlendirme yöntemleri, iş hayatından memnuniyet, egemen durumlar, üstün değerlendirmeler olarak özetlenebilir. Kamp (2003) yaşam kalitesiyle ilgili yapmış oldukları literatür çalışmasında, yaşam kalitesinin bileşenleri ve temel elemanlarının sınıflandırıldığı şekiller üzerinden kavramın tanımlamasını yapmaktadırlar (Şekil 2.1).

Yaşam kalitesi üzerine yapılan tanımlamalarının ortak yönü, yaşam kalitesinin bireyin hayatına ilişkin nesnel değişkenlere ve bireyin kendi algılaması doğrultusunda şekillenen öznel değişkenlere bağlı olarak gelişen, çok boyutlu bir kavram olmasıdır. Yaşam kalitesi kavramı üzerine yapılan araştırmalar ekonomik, yeni gelişme ve eğilimler

çerçevesinde kapsamlı bir araştırma yoluyla yaşam kalitesi kavramının ölçülmesine ilişkin bir sistem kurulabileceğini öngörmektedirler.

Günümüzde yaşam kalitesi; insan haklarından ekonomik politikaların belirlenmesinde, sağlık politikalarının yönlendirilmesinden kentleşme kararlarına dek uzanan bir dizi hedeflere ulaşabilmek için temel amaç haline gelmiştir (Beyhan, 2013). Yaşam kalitesi kavramı, aynı zamanda kişilerin yaşam kalitelerini yükseltilmesi, yaşadıkları çevreden memnuniyet düzeylerinin artırılması ve yeni yaşam mekânlarının oluşturulması hedefinde de temel bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu aynı zamanda modern hayatın sorunlarını da ifade etmektedir (Budruk, 2013).

Yirmi birinci yüzyılda değişmekte olan yaşam şartları ve kullanıcı istekleri, kentsel mekân ve onun organizasyonundan ulaşım sistemine kısacası kentsel yaşamın tüm alanlarında değişiklikler meydana getirecek ve etkileyecektir. Kullanıcının sosyal ve ekonomik durumunda meydana gelen değişiklikler, yaşam kalitesini ve yaşam alanı tercihlerini de doğrudan etkileyecektir. Hızlı nüfus artışı, göç ve plansız kentleşme, sosyal, ekonomik, politik ve kültürel koşullar, kentte yaşayan insanların fiziksel çevrelerinin bozulmasına, sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların artmasına, yaşam kalitesi seviyesinin düşmesine neden olmaktadır. Yaşam kalitesi kentin ve kent toplumunun fiziksel, sosyal ve ekonomik karakteristiklerinin belirlediği bir durumdur (Özdemir, 2013).

2.1.1. Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Dünya çapında yaşam kalitesini ölçmek için kullanılan en yaygın yöntem, yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik tanımlanan göstergeler ışığında karşılaştırmalı analizlerden oluşmaktadır. Bu göstergelerin başlangıçta kişinin yaşam kalitesinin refahla ilişkilendirilmesi açısından ekonomik verilere dayanmaktadır. Ancak salt ekonomik göstergelerin konuyu açıklamadaki yetersizliği, zamanla fiziki çevreden, sağlık göstergelerine, sosyal-kültürel olanaklardan çevresel kaliteye kadar geniş bir yelpaze içerisinde tanımlanan ölçütler çerçevesinde ele alındığı görülmektedir.

Kişisel ve toplumsal yaşam kalitesi ölçümleri, toplum psikolojisi açısından çok önemlidir (Evans, 1985). Ancak yaşam kalitesinin tanımlanmasındaki karşılaşılan farklı yaklaşımlar, bu işin ölçme ve değerlendirmesinde de yaşanmaktadır. Araştırmacılar arasında hâlen bir tartışma konusu olan yaşam kalitesinin değerlendirilmesi ve ölçülmesi, nesnel ve öznel göstergeler ile sağlanmaktadır. Nesnel ve öznel göstergelerin araştırılmaya

başlanması, sosyal raporların düzenlenmesi ve sosyal göstergeler üzerinde çalışılmaya başlanması ile gerçeklemiştir. Özellikle 20. yüzyılın başlarında merkezi hükümetler, yerel yönetimler ve bazı sivil toplum örgütleri tarafından sosyal yapıya ilişkin raporlar yayınlanmıştır. Bu raporlar, sosyal değişim ve sosyal eğilimle ilgili istatistik ve analizleri içermektedir. Sosyal raporların hazırlanması için gerekli olan gelir, tüketim, sağlık, eğitim, konut vb. konularla ilgili sosyal göstergeler ise 1960'larda toplanmış ve düzenlenmiştir (Bognar, 2005).

Sosyal göstergeler üzerine yapılan çalışmalar ile birlikte hem sosyal göstergeler kapsamında nesnel ve öznel göstergeler ele alınmış hem de yaşam kalitesinin değerlendirilmesini sağlayacak ölçütler geliştirilmiştir. 1970'lerde konuya ilişkin çalışmaların arttığını belirten Walter (1983) 1974-1981 yılları arasında Sosyal Göstergeler Araştırmaları Dergisi'nin dokuz cildinde sosyal göstergelere ilişkin 100 makale bulunduğunu ve bunlardan 47 tanesinin nesnel sosyal göstergeler üzerine, 47 tanesinin ise öznel sosyal göstergeler üzerine olduğunu vurgulamıştır.

Günümüzde ise göstergeler hakkında yapılan araştırmalar, geçmiş yıllardan daha hızlı artarak bilimsel çalışmalar arasında yerini almaktadır. Buna rağmen yaşam kalitesinin ölçülmesi hususunda evrensel olarak hangi göstergenin kullanılacağı henüz açıklık kazanamamıştır. Çünkü göstergelerin değeri toplumdan topluma ya da ülkelerin gelişme seviyesine göre değişmektedir (Elgar, 2004). Sonuç olarak baktığımızda yaşam kalitesinin ölçülmesinde ortak bir standart veya göstergeler bulunmamaktadır. Günümüzde bu saptamaları yapabilmenin yolu, hane halkı anketleri, nüfus kütük ve kayıtları, idari kayıtlar, sosyal yapı araştırmaları, kamuoyu yoklamaları gibi çalışmaların yapılmasından geçmektedir.

2.1.2. Yaşam Kalitesi Göstergelerinin Geliştirilmesine İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar

Yaşam kalitesi göstergeleriyle ilgili en önemli çalışmalar Maslow'un yapmış olduğu 'İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı' ve Campbell ve arkadaşlarının yapmış olduğu 'Yaşam Kalitesi Göstergeleri' yer almaktadır. Bu araştırma kapsamında her iki çalışma kapsamında geliştirilmiş göstergeler ayrıntıda incelenmiştir.

2.1.2.1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı ve Göstergeler

Yaşam kalitesi göstergelerinin tanımlanmasında temel eserlerden biri Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı'dır. Maslow, kuramında insanın yaşamlarını sürdürmedeki gereksinimleri arasında zorunluluk derecesi bakımından beşli bir kademelenme

önermektedir (Şekil2.2.). Piramide benzeyen bu kademelenmenin tabanın ‘fizyolojik ihtiyaçlar’ oluşturmaktadır.

Şekil 2.2. Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi Piramidi (Maslow, 1970)

Maslow’a göre ortalama bir kişi fizyolojik ihtiyaçlarının %85’ini, güvenlik ihtiyaçlarının %70’ini, sosyal ihtiyaçlarının %50’sini, saygı görme ihtiyaçlarının %40 ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarının %10’unu tatmin etmiş olabileceğini ileri sürmüştür. Maslow, güdülerini kademeli bir yapı içinde görmekte ve insanların alt basamaktaki gereksinmelerini giderir gidermez üst basamaktakileri doyurmaya yöneleceğini kabul eder.

1.Fizyolojik ihtiyaçlar:İnsanın biyolojik olarak yaşamını sürdürebilmesi için gerekli hava, su, besin, barınma, neslin devamı gibi ihtiyaçlar başlangıç / temel düzeyinde ele alınır.

2.Güvenlik ihtiyaçları: İnsanların sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı sosyal çevresi, sosyal güvenlik kuruluşları ve devleti bu düzeyde değerlendirilmektedir. Kendini güven ve emniyet içinde ve tehlikeden uzak hissettirecek ortamın sağlanmasıdır.

3.Ait olma ve sevgi ihtiyaçları: Fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçları karşılanan insan bir gruba ait olma ve sevilme ihtiyacı duyar. İnsan bu ihtiyacını karşılayabileceği bir grup bulur ve onların içinde yaşar. İş yerlerindeki çay partileri, piknik ve yemek gibi etkinlikleri bu çerçevede değerlendirmek gerekir. Başkaları ile ilişki kurmak, kabul edilmek ve bir yere ait olmak arzusu bu kapsamda değerlendirilebilir.

4. Değer (Saygı / Statü) ihtiyaçları: Bundan önceki kategorilerdeki ihtiyaçları karşılanan insan artık üyesi olduğu grupta saygı ve değer görmek isteyecektir. Başarısı ve

hizmetleri başkaları tarafından takdirle karşılanan, saygı duyulan insan kendine güven duyacaktır.

5.Kendini gerçekleştirme ihtiyaçları: Birey yukarıda belirtilen kategorilerdeki ihtiyaçlarını karşılamasına rağmen hala kendini bilgi, beceri ve yetenekleriyle tam olarak ortaya koyamadığını düşünüyorsa, içinde bir boşluk hissedecek ve bunu gidermeye çalışacaktır. Burada bireyin yaptığı işin zirvesine çıkma, örnek (ideal) olma niteliğine, yani bir örnek insan, bilge kişi konumuna erişme hali söz konusudur. Buna “kendini tamamlama, kendini gerçekleştirme” adı verilmektedir (Maslow, 1970).

Maslow’un modeline göre, bireyin davranışlarına yön veren, yukarıda belirtilen gereksinimlerdir. Bireysel gereksinimler, hiyerarşik bir sıra izler. Alt sıralardaki gereksinimler doyurulmadıkça daha üst sıralardaki gereksinimler birey açısından fazla önem taşımaz. Maslow'a göre birey için o an baskın olan gereksinimler hangi kategoriye ait gereksinimler ise, diğer deyişle günlük etkinlikleri ağırlıklı olarak hangi gereksinimleri doyurmaya yöneliyorsa, kişilik gelişmişlik düzeyi de onun istencinden ya da seçiminden bağımsız olarak bu gereksinim kategorisine karşılık gelen düzeyde bulunacaktır. Maslow’a göre birey için temel olan fizyolojik ihtiyaçlarını, güvenlik ihtiyaçlarını, sevgi ihtiyacını karşıladıktan sonra geriye statüsel ihtiyaçlar ve kendini geliştirme ihtiyacı kalmaktadır. Birey fizyolojik ihtiyacı olan yemek yeme alışkanlığında bile ekonomik seviyesi arttıkça tükettiği yemeklerin de çeşitliliği artmaktadır. Piramidin alt basamağından üst basamağa doğru çıkıldıkça ekonomik etkenlerin gerekliliği artmaktadır. Ekonomik varlık arttıkça bireyin üst basamakları gerçekleştirme şansı artmakta ve toplumda saygı görmektedir.

2.1.2.2. Campbell ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri

İnsanlar objektif olarak tanımlanmış bir çevrede yaşamalarına rağmen öznel bir çevreyi algılayabilirler ve bu şekilde yaşamlarından hoşnutluk duyabilirler (Lloyd, 2003). Dolayısıyla hoşnutluğun ölçülebilmesi için nesnel ve öznel göstergelerin birlikte kullanılması gerekmektedir. Yaşam kalitesinin gelişim süreci incelendiğinde, her iki göstergenin kullanılması ile birlikte yaşam kalitesinin politik arayışlarının başladığı anlaşılmaktadır.

Ekonomi dışı faktörlerin kullanılması gereği 1950’den sonra; toplumları memnun etmenin yolunun sosyal yapıları kesinleştirmekten geçtiğinin anlaşılması ile kabul edilmiştir. Bu sayede toplumsal yaşamın gerekleri ve önemi, politikaya yansıtılmıştır ve

1970'lerden itibaren pek çok araştırmacı öznel yaşam kalitesine yönelik araştırmalar yapmıştır. Bu araştırmacıların en önemlilerinden birisi de Campbell'dır. Öznel göstergeleri, bireylerin tecrübelerini ve değerlendirmelerini de yaşam kalitesi ölçümlerine dâhil ederek yaşam kalitesinin politik arayışlarını sürdürmüştür.

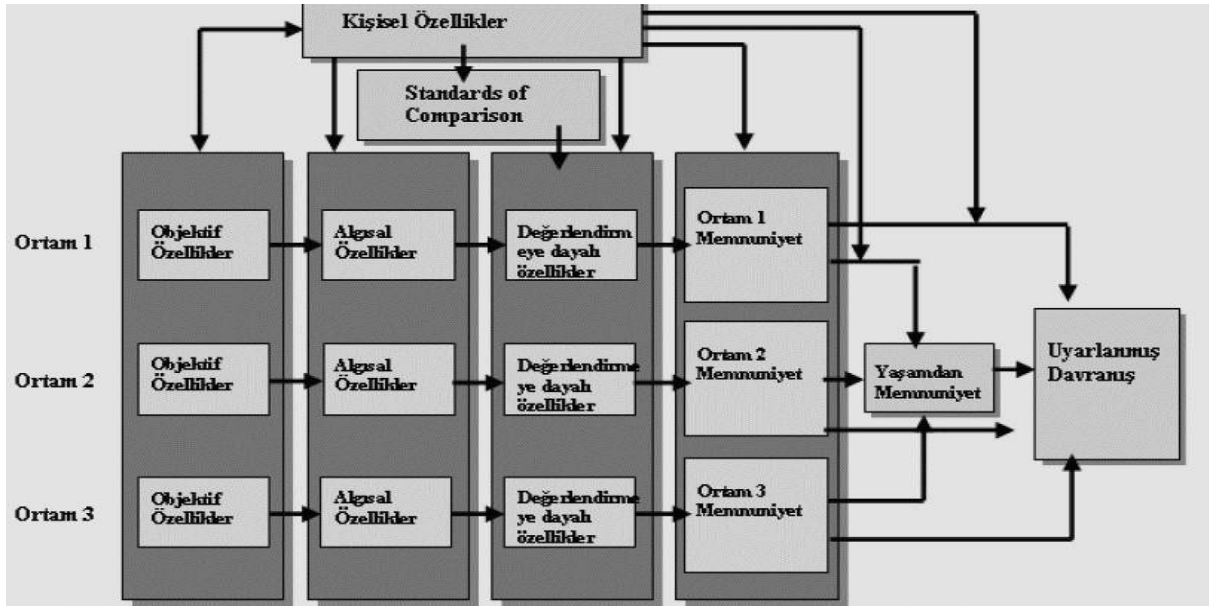
1970'li yıllarda Campbell ve arkadaşlarının, kaliteli yaşamın küresel algısı üzerine yaptıkları çalışmalarda insanların yaşamlarından duydukları memnuniyet göstergeleri yer almaktadır (Campbell, 1976). Bu çalışmalarda, yaşam kalitesinin anlaşılabilmesi ve ölçülebilmesi için topluma dâhil olan bireylerin tutumlarının, hislerinin ve beklentilerinin, özetle toplumun sosyal tabanda psikolojik durumunun izlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Yaşam kalitesinin, onun farkına varanın gözlerinde olduğunun altı çizilmektedir (Şekil 2.3).

Campbell ve arkadaşlarının yaptıkları yaşam kalitesi araştırmalarında, toplumun en küçük yapısından en büyük alanına kadar geniş bir inceleme alanı bulunmaktadır. Bu çalışmalar sayesinde toplumun memnuniyet ya da memnuniyetsizlik durumu doğrudan görülebilmektedir. Campbell'ın çalışmalarında yaşam kalitesi algısı, iyi hayatın nesnel ve öznel göstergeleri arasındaki ilişkiyi içermektedir. Nesnel artıların doğurduğu öznel değerlendirmeler, bağıl değer olarak nüfusun refahını görüntülemektedir (Campbell, 1976). Dolayısıyla her iki gösterge de nüfusun refahının görüntülenmesini sağlamaktadır.

Çizelge 2.2.Yaşam Kalitesi Yaklaşımı (Delhey, 2002).

Kişisel Düzey	Nesnel yaşam koşulları	Öznel olarak iyi olma
Toplumsal Düzey	Toplumsal kalite	Algılanan toplumsal kalite

Nesnel özellikler, algısal özellikler ve değerlendirmeye dayalı özelliklerin değerlendirilmesi neticesinde yaşamdan duyulan memnuniyet ölçülebilmektedir. Yaşam kalitesinin anlaşılabilmesi için bireylerin algılama, değerlendirme ve memnuniyetlerinin ölçülmesi yaklaşımı öngörülmektedir (Çizelge 2.2). Campbell ve arkadaşlarının bakış açısına göre bu göstergeler incelenildiğinde uzun vadede de olsa çok daha geçerli sonuçlar alınabilecektir. Gerçekte ilgi çeken kanıt, tablodaki özelliklerin etkileşiminin daha fazla anlaşılabilirdiği takdirde bu göstergeleri çevreleyen sınırlı anlamların da hızla çözülebileceğidir. Kısacası, bu etkileşimin değerlendirilmesi sonucunda, belirsiz ve şeffaf bir varlık olan yaşam kalitesi daha anlaşılabilir olacaktır (Campbell, 1976).

Şekil 2.3.Yaşam Kalitesi Ölçümü (Campbell, 1976)

2.2. Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramı ve Tanımı

2. Dünya Savaşı sonrasında kentlerde refah düzeyinin artması ve birçok alanda yaşanan gelişmelerle birlikte, insanların yaşam kalitelerinde artış meydana gelmiştir. Yaşam kalitesi kavramının öneminin anlaşılmasıyla birlikte kamu idareleri, kentlerin gelişiminin belirli bir yaşam kalitesi standardının üzerinde seyretmesini sağlamak amacıyla yasal düzenlemeler hayata geçirmiştir.

Kentsel yaşam kalitesi dar anlamıyla, toplumsal, ekonomik ve mekânsal öğeler açısından kent tanımına giren yerlerde, kentsel altyapı, iletişim, ulaşım, konut ve benzeri olanakların sunulma düzeyinin önceden belirlenen ölçülerin üstünde olması durumudur. Geniş anlamıyla “kentsel yaşam kalitesi” kavramı toplumsal, kültürel, siyasal öge ve süreçleri de içerir. Kentin sunduğu olanak ve fırsatlardan örgütler ve katmanlar içinde yaşayan bireylerin eşit, dengeli, gereksinimleri oranında yararlanması, eğitsel, sanatsal, kültürel, siyasal etkinliklere, süreçlere etkin biçimde katılabilme olanaklarına sahip olabilmesi söz konusudur (Geray, 1998). Kentsel yaşam kalitesi, kişilerin yaşadığı dönemin kültürel, siyasal ve toplumsal süreçlerinin bütünüdür. Kişi aslında yaşadığı zamanın gerekliliklerine ihtiyaç duymaktadır ve bu gerekliliklerin ne kadarının karşılanıp karşılanmadığı ise kentsel yaşam kalitesinin ölçütü olmaktadır.

2.2.1. Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri

Kentsel yaşam kalitesi fiziksel çevre, sosyal çevre ve ekonomik çevre kalitesine yönelik bileşenlerden oluşmaktadır. Ekonomik çevre kalitesi, yaşam maliyeti ve alım gücü

gibi özellikler ile tanımlanmaktadır. Sosyal çevre kalitesi; yaşam biçimi, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim, örgütlülük ve gönüllülük esasına dayalı toplumsal faaliyetler, güvenlik, bir yerde topluma ait olma duygusu, kimlik (fiziksel ve sosyal çevrenin kesişme noktası), yerellik (bağlılık açısından) vb. özellikler ile tanımlanabilir. Fiziksel çevre kalitesi ise açık ve yeşil alan varlığı, ulaşım ağı (erişebilirlik) - ulaşım türü - toplu taşıma, altyapı ve belediye hizmetleri, iletişim (erişebilirlik), sosyo-kültürel aktiviteler, doğal ve tarihi değerlerin korunması, konut ve yaşam çevresinin planlı olması, konut tipi ve kalitesi, çalışma alanlarının çevresel etkilerinin azaltılması, rekreasyon alanlarının varlığı gibi özellikler ile tanımlanabilir (Kemp ve diğ.,2003).

2.2.2. Tarihsel Süreç İçerisinde Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramı ve Gelişimi

Bugünkü çağdaş anlamda yaşam kalitesi kavramının ortaya çıkması ve tartışılmaya başlanması 20.yüzyılın başlarına tarihlenir. Kentsel yaşam kalitesinin kavramsal olarak araştırılmaya başlanması 1928 dünya ekonomik krizinden sonra gerçekleşmiştir. Yaşanan ekonomik kriz sonrasında halkın refahını, moralini ve mutluluğunu arttırmaya yönelik arayışlar, 1930'lu yıllarda farklı disiplinlerdeki araştırmacıların kentsel yaşam kalitesi çalışmalarına yönelmelerini sağlamıştır.

1970'lerde ise Sosyal Göstergeler Hareketi'nin ortaya çıkması ile birlikte yaşam kalitesi yanı sıra kentsel yaşam kalitesi üzerine araştırmalar geliştirilmiştir. Geçmiş yıllarda yaşam kalitesinin ölçülmesinde ekonomik göstergelerin daha başarılı olduğu düşünülmüş ve onlara sosyal göstergelerden daha çok önem verilmiştir. Yalnız sosyal göstergeler yanlıları, ekonomik göstergelerin sosyal politikaların ve sosyal değişim ölçümlerinin anlaşılmasında yetersiz kalacağına inanmışlardır. Sadece sosyal göstergeler üzerinden elde edilen verilerin sistemli bir şekilde toplanması ile birlikte yaşam kalitesi hakkında öngörü ve analizlerin yapılabileceğini savunmuşlardır. Ayrıca politika yapabilmek için de sosyal eğilimlerin nedenlerinin sosyal göstergelerle anlaşılabilmesine vurgu yapmışlardır. Bu şekilde sosyal göstergeleri savunan araştırmacıların tümü Sosyal Göstergeler Hareketi'ni ortaya çıkarmıştır.

Sosyal alandaki bu büyük yenilik, farklı toplumlarda yaşam kalitesinin değerlendirilmesine yönelik duyulan endişelerle ortaya çıkmış ve yaşam kalitesinin tanımlanmasındaki kullanımı ile aktiflik kazanmıştır (Schneider, 1975). Bu hareketle birlikte, sosyal göstergelerin toplum refahının anlaşılmasına yardımcı olacağı kanaati oluşmuştur. Bireylerin toplum içerisindeki yaşamlarının, nasıl iyiye gideceğini değerlendirebilmek adına sosyal göstergeleri kullanılabileceğine olan inanç hâkim

olmuştur. Sosyal Göstergeler Hareketi ile refahın ölçülmesinde ekonomi dışı ölçütlerin kullanılmasının bir sonucu olarak yaşam kalitesi araştırmalarının arttığı söylenebilir (Bayless, 1982). Uygun bir sosyal göstergeyle, toplum içinde yaşayan bütün bireylerin ya da özel bir grubun ve hatta farklı toplumlarda yaşayan bireylerin yaşam kaliteleri ölçülebilir. Ancak bunun sağlanabilmesi için ekonomik göstergeler ve sosyal göstergeler arasında bir uyum sağlanması gerekmektedir. Çünkü sosyal göstergeler tek başına kullanıldığında sadece kişisel yaşamla ve sosyal refahla ilgili bir çalışma için kullanılabilir (Bognar, 2005).

1970'lerden sonra yaşam kalitesinin belirlenmesinde, bireylerin yaşadıkları çevre önem kazanmaya başlamıştır. Bir başka ifadeyle yaşam kalitesinin ölçülmesinde sosyal ve ekonomik boyutun yanı sıra mekânsal boyut da önem kazanmaya başlamıştır. Kentlerde yaşayanların yaşam kalitelerinin belirleyici unsuru, onlara yaşam koşullarını sunan kent yönetimleri olmuştur. Gelişmiş ülkelerde 1970'lerde başlayan kentsel yaşam kalitesi tartışmaları, Türkiye'de ise 1990'lı yıllar ile gündeme gelip tartışılmaya başlanmıştır.

1990'lardan sonra ise kentsel yaşam kalitesi çalışmaları, sosyal göstergelerin verileri ışığında halkın memnuniyetini ölçmeye yönelik olmuştur. 1990'lardan sonra ekonomik refah düzeyinin ve eğitim düzeyinin artması ile birlikte bireyler daha sorgulayıcı olmuşlardır. İnsan hakları ve kentli haklarında yaşanan gelişmeler de vatandaşların memnuniyetini arttıracak çalışmalar yapmayı gerektirmiştir. Birçok ülkede kentsel yaşam kalitesi hakkında yapılan araştırmalar hız kazanmıştır. Ülkemizde kentsel yaşam kalitesi ile ilgili çalışmalar 1990'lardan sonra başlamasına karşın henüz yeterince ele alınıp tartışılmamıştır. Günümüzde yeterli düzeyde olmamakla birlikte kentsel yaşam kalitesi üzerine yürütülen araştırma sayısı giderek artmaktadır.

Avrupa Birliği (AB) yaşam kalitesi ve kentsel yaşam kalitesine yönelik 1957 Roma Antlaşması, 1987 Avrupa Tek Senedi, 1993 Maastricht Antlaşması, 1997 Amsterdam Antlaşması ve 2007 Leipzig Sözleşmesini kabul etmiştir. Bu sözleşmeler sonucunda yaşam kalitesini arttırabilmek için stratejik hedefler belirtilmiştir. Bunların birincisi, ekonomik ve sosyal ilerleme, ikincisi bu ilerlemeyi sağlamlaştırma ve son olarak ilerlemenin sürdürülebilir bir gelişme olmasıdır (Demirkaya, Yerel Yönetimlerde Bir Politika Transfer Aracı Olarak: Benchmarking, 2010). Yaşam kalitesini arttırabilmek için belirlenen hedeflerin odak noktasını yerel yönetimler oluşturmaktadır. Zira AB'ye üye olan ülkelerin uygulamak zorunda oldukları AB müktesebatı, yerel yönetimler için de çeşitli şartlar öne koşmaktadır (Ökmen & Canan, 2009). Hatta AB müktesebatının büyük bir kısmı, yerel

yönetimlerin yerine getirmesi gereken kurallardan oluşmaktadır. Çünkü yerel yönetimler, kentsel alanlara ilişkin hizmetlerden ve uygulamalardan sorumludur. Bu durum kent yönetimlerini AB müktesebatının uygulanmasından sorumlu hâle getirmektedir (Özgür, 2005). Dolayısıyla AB uyum sürecinde olan Türkiye, kentsel yaşam kalitesinin baş aktörleri olan kent yönetimlerine ilişkin düzenlemeleri ve uygulamaları dikkate almalıdır. Kent yönetimleri gerek bölgesel gerek ulusal gerekse uluslararası birlikler kurarak çeşitli iş birlikleri ve ortaklıklar kurmalı, kent hizmetlerini etkin, verimli ve âdil bir biçimde sunarak halkın haklarını korumalıdır. Bu anlamda ülkemizin AB ile ilişkilerde gelmiş olduğu aşamada gerek kamu yönetiminde gerekse yerel yönetimlerde işleyişi yavaşlatan uygulamalardan kaçınarak, problemleri çözebilmesi adına önemli adımlar atması gerekmektedir (Ökmen & Canan, 2009).

AB, kentsel yaşam kalitesini yükseltilmesi için fiziki sorunların çözümü ile birlikte altyapı, yeşil alan, ulaşım, çevre ve kültürel hizmetler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca, kentsel denetleme ile vatandaşlara kentlerini, Avrupa'daki diğer kentlerle karşılaştırılabilme imkânı sunmaktadır (BİB, 2008). Söz konusu kentsel denetim programı ile birlikte Avrupa kentlerinin yaşam kalitesini arttıracak sürdürülebilir yaşam koşulları belirlenmiştir. Bu koşullar doğal kaynakların bilinçli kullanımından yenilenebilir kaynakların kullanımının artırılmasına, fiziksel çevre kalitesi oluşturulmasından ekonominin sürdürülebilir kılınmasına, yeşil bir çevre, refah düzeyinin yükseltilmesinden kalk katılımının artması ve yönetimin desteklenmesine kadar farklı konulara odaklanmaktadır.

Avrupa Konseyi (AK), kentsel yaşam kalitesini özellikle kent yönetimleri düzenlemeleri ile iyileştirmeye çalışmaktadır. Türkiye'nin de üyesi olduğu birlik, insan haklarını odak noktası kabul ederek yerelleşme ve yeni kamu yönetimi ilkelerine yönelik AB'yi etkileyecek çalışmalar yapmaktadır. Kentlerin yerel yönetimlere bağlı olarak kentsel yaşam kalitesini geliştirmesini öngören Avrupa Konseyi, Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi ile birlikte öngörüsünü hayata geçirmektedir (Demir, 2006). Avrupa Konseyi'nin kentsel yaşam kalitesini yükseltebilecek stratejileri belirlediği belgeler 1988 Yerel Yönetimler Özerklik şartı, 1992 Avrupa Kentsel şartı, 2004 Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'dir. 1992 Avrupa Kentsel şartı gibi hizmetlere yönelik stratejilerin gelişmesini öngören diğer uluslararası düzenlemeler, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı (UCLG) Yerel Yönetim Dünya Bildirgesi, Birleşmiş Milletler (BM) Gündem 21 Raporu'dur. Bu belgeler

arasındaki en önemli belgelerden biri olan Gündem 21 Raporu ile sağlık, eğitim, sosyal refah, çevre ve ekonomik durum gibi çeşitli yaşam kalitesi göstergelerinin iyileştirilmesini amaçlamaktadır (Demirkaya, 2010).

Avrupa Kentsel Şartı ve Kentsel Yaşam Kalitesi, çeşitli ülkeler için kentsel yaşam kalitesini arttırabilmeleri adına bir rehber niteliği taşımaktadır zira nasıl iyi bir kent haline gelineceği hakkında fikir vermektedir. Nitekim Avrupa Konsey’inde belirlenen hakların hâkim olduğu bir ülkede yerel yönetimler daha rahat çalışacaktır. Kaynak sıkıntısı gibi pek çok sorun aşılabacaktır. Bununla beraber pragmatik bir denetim sistemi oluşacaktır. Ayrıca özerk ve mali bağımsızlıkları olan yerel yönetimlerin kararlarına halkın katılımının sağlanması ile yerel demokrasi ve katılımcılık gelişecektir. Bu manada yerel yönetimler daha rahat çalışarak, kentsel yaşam kalitesinin artmasını sağlayacaklardır.

"Kentsel Yaşam Kalitesi" kavramının tarihsel süreç içerisinde gelişimi ve sırasıyla Uluslararası kuruluşların kentsel yaşam kalitesi katkıları Çizelge 2.3. de belirtilmiştir.

Çizelge 2.3. Uluslararası kuruluşların kentsel yaşam kalitesi bağlamında katkısı

Kurum	Katkı / Yaklaşımı
Dünya Sağlık Örgütü (WHO)	Sağlık araştırmaları ve insan deneyimi
Ekonomik Kalkınma ve Birliği Örgütü (OECD)	Hesap verebilirlik, saydamlık, etkililik, verimlilik, duyarlılık, uzak görüşlülük, hukuksallık
Dünya Bankası	Fon sağlamak
Birleşmiş Milletler (BM)	Nüfus koşullarını içeren sağlık, gıda ve beslenme, Okur-yazarlık, Çalışma koşulları, İstihdam durumu, Tüketim ve tasarruflar toplamı, Ulaşım, Barınma, Giyinme, Dinlenme ve eğlence, Sosyal güvenlik, İnsan özgürlüğü
Avrupa Birliği (AB)	Doğal kaynakların bilinçli bir şekilde kullanılması, Yenilenebilir kaynakların kullanımının arttırılması, Fiziksel çevre kalitesi yaratılması, Ekonominin sürdürülebilir kılınması Yeşil bir çevre, refah düzeyi yükseltilmesi, Halk katılımının artması, Yönetimin desteklenmesi
Avrupa Konseyi (AK)	Sağlıkta iyileşme, Eğitimde iyileşme, Sosyal refahın artması, Çevrenin iyileşmesi, Ekonomik güçlülük
Avrupa Kentsel Şartı	Sağlıkta iyileşme, Eğitimde iyileşme, Sosyal refahın artması, Çevrenin iyileşmesi, Ekonomik güçlülük, Yerel demokrasi ve katılımcılığın artması, Belediyelerin imzasına açılmıştır

2.2.3. Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türkiye’deki kentsel yaşam kalitesi üzerine yapılan çalışmalara 1960’lı yıllardan itibaren rastlanılmaktadır. Çeşitli kamu kurumları tarafından yapılan çalışmalar ilk etapta kentsel yaşam kalitesini hedeflemese de kentsel yaşam kalitesinin anlaşılmasına ışık tutmaktadır. Bilimsel çerçevede devlet kurumları aracılığı ile yapılan ilk çalışma 1965 yılında Devlet Planlama Teşkilat (DPT) tarafından yapılan “İllerin ve İlçelerin Sosyo-

Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması olmuştur. Bu çalışma çeşitli dönemlerde yenilenerek sonraki yıllarda da sürdürülmüştür. 1996 yılında yapılan çalışmada sosyal ve ekonomik göstergeler, demografik, istihdam, eğitim, sağlık, sanayi, tarım, inşaat, mali, altyapı ve diğer refah göstergeleri olmak üzere 10 alanda 58 farklı ölçüt geliştirilmiştir. 2004 yılında yapılan son çalışmada bölgesel gelişme eğilimlerinin altı çizilmiş ve küresel ölçekte yerel yönetimlerin önemine vurgu yapılmıştır. Bütün illerin ilçeleriyle birlikte istatistiki verileri sunulmuştur. Bu veriler nüfus, şehirleşme oranı, nüfus artış hızı, nüfus yoğunluğu, nüfus bağımlılık oranı, ortalama hane halkı büyüklüğü, tarım sektöründe çalışanlar oranı, sanayi sektöründe çalışanlar oranı, hizmet sektöründe çalışanlar oranı, işsizlik oranı, okur-yazar oranı, bebek ölüm oranı, fert başına genel bütçe oranı, vergi gelirlerinin ülke içindeki payı, artımsal üretimin ülke içindeki payı olmak üzere 15 farklı alanı içermektedir (DPT, 2004).

1960'dan itibaren ekonomik, sosyal ve kültürel alanda istatistikleri bir araya getiren Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE – TÜİK), 1998 yılında ilk kez bütün illeri kapsayan "Ekonomik ve Sosyal Göstergeler" isimli çalışmasını yapmıştır. Daha sonra bu çalışma için topladığı veriler ile çeşitli çalışmalara da ışık tutmuştur. 2000'li yıllarda ise yaşam memnuniyeti araştırmalarına başlamıştır. Birincisi 2003 yılında "Hane Halkı Bütçe Anketine" ek olarak gerçekleştirilmiş olmasına rağmen 2003 yılından günümüze kadar her yıl düzenli olarak yapılmaktadır. Her yıl bir takım eksiklikler ele alınarak güncel bir biçimde yayınlanmaktadır. Örneğin 2004 yılında yaşam memnuniyetini ölçmeye yönelik hazırlanan soru anketinde, daha önce olmayan belediye hizmetlerine ve kamu hizmetlerine ilişkin sorular yer almıştır. Buna benzer başka bir değişiklik de 2008 yılında altı yıllık verilerin bir araya getirilerek zaman içerisindeki değişikliklerin gösterilmesi sağlanmıştır. Bu araştırma ile ülkemizdeki öznel mutluluk algısının ve sağlık, sosyal, güvenlik, eğitim, çalışma hayatı, gelir, kişisel güvenlik ve adalet hizmetleri, kişisel gelişim olmak üzere sekiz alanda hoşnutluğun ölçülmesi hedeflenmiştir (TÜİK, 2009).

2008 yılında Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın (BİB) yapmış olduğu araştırmada; kentlerin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel alanına ve teknik altyapılarına ilişkin var olan durumlarının belirlenmesi, problemlerinin tanımlanması ve yaşam kalitelerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ülke koşullarında mevcut duruma yönelik göstergeler dizini oluşturulmuştur. Göstergeler oluşturulmadan önce, çeşitli ülke uygulamaları ve Türkiye'deki gösterge uygulamaları açıklanmıştır. Araştırmanın çeşitli bölümlerinde yer alan bu çalışmalar neticesinde özgün bir gösterge seti ortaya çıkarılmıştır. Oluşturulan

gösterge seti, 7 temel alan ve 23 alt alan altında toplamak üzere toplam gösterge sayısı 156 olarak belirlenmiştir. Özgün olmasının nedeni yalnızca bu çalışmada kullanılmış, ülke şartlarına uygun ve gelecek çalışmalarda kullanılmaya elverişli olmasından kaynaklanmaktadır. Belirlenen göstergelerin bazılarında “öncelikli gösterge” ibaresi kullanılarak, bu göstergelerin diğerlerine oranla daha fazla önem arz ettiğinin altı çizilmiştir. Öncelikli göstergelerin belirlenmesinde; kentin ölçeği, elde edilebilen veriler ve değerlendirme imkânları göz önüne alınmıştır. Bu işaretleme sayesinde bütün göstergelerin kullanılamadığı bir kentsel yaşam kalitesinin ölçümü sırasında en azından öncelikli olanların kullanılması sağlanmıştır. BİB’in bu araştırma kapsamında oluşturduğu temel ve alt gruplar şu şekildedir;

- Demografi; Nüfus, Hane Halkı Yapısı
- Sosyal Yapı; Sağlık, Eğitim, Suç, Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk, Toplumsal Cinsiyet
- Ekonomik Yapı; İş gücü Durumu, Ekonomik Faaliyet
- Yurttaşlık Konuları; Siyasal Katılım, Yerel Yönetimler, Yönetim
- Mekânsal Yapı; Arazi Kullanımı, Konut, Planlama Göstergeleri, Kültürel ve Rekreatif Faaliyetler, Kentsel Ulaşım
- Çevre ve Ekoloji; İklim, Hava Kalitesi, Su, Katı Atık, Enerji Kullanımı
- Bilgi toplumu; Kullanım Düzeyi ve Bilişim Sektörü (BİB, 2008).

2003 yılında Tekeli ve arkadaşları tarafından yapılan "Yaşam Kalitesi Göstergeleri: Türkiye için Bir Veri Sistemi Önerisi" adlı çalışma, Türkiye’deki yaşam kalitesi araştırmalarına ve kentsel yaşam kalitesi araştırmalarına ışık tutmaktadır. Yapılan çalışmada yaşam kalitesi bireysel ve toplumsal düzeyde irdelenirken objektif ve sübjektif göstergeler birlikte kullanılmıştır. Ayrıca, farklı disiplinlerin yaşam kalitesi incelemeleri de göz önünde bulundurularak farklı boyutlara göre geliştirilen yaşam kalitesi ölçütleri oluşturulmuştur. Bu perspektifte objektif ölçütlere göre çeşitli bilim dallarının oluşturduğu yaşam kalitesi kriterleri; fiziksel-çevre, ekonomik-politik, ekolojik-teknolojik, sosyo-kültürel, etik olmak üzere 5 ana başlık altında toplanmıştır. Ancak topluluk düzeyinde yaşam kalitesinin ya da kentsel yaşam kalitesinin ölçülebilmesi için bu boyutlardan farklı 8 ana başlık ve 69 ölçüt bulunmaktadır. Bu başlıklar;

- Çevre Kalitesi ve Sürdürülebilirlik
- İnsan Kaynağı

- Sağlık Durumu
- Eğitim Durumu
- Ekonomik Performans
- Toplumsal Bütünleşmesi
- Siyasal Sistemin Niteliği
- Yerleşme Kalitesinden meydana gelmektedir (Tekeli, 2003).

Bu dönemde merkezi yönetime bağlı kuruluşların yanı sıra üniversitelerde de kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesi kapsamında çeşitli araştırmalara rastlamak mümkündür. Dökmeci ve arkadaşlarının 1993 yılında yaptıkları İstanbul, Ankara ve İzmir’deki Yaşam Kalitesinin Karşılaştırılması çalışması, kentlerdeki yaşam seviyelerinin ölçülmesi ve mukayese edilmesine yönelik ilk bilimsel çalışmalardandır. Kentsel yaşamdan memnuniyetin sorgulandığı araştırmada bir anket aracılığı ile kullanıcıların değerlendirmeleri öğrenilmiştir. Ankette şehirdeki nüfus artışı, şehir içinde yer değiştirme, şehirlerarası göç, gelir dağılımı, iş imkânı, kamu masrafları, konut ihtiyacı, sağlık durumu, eğitim durumu, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, şehrin yenilenmesi, hava kirliliği, eğlence tesislerinin kalitesi ve şehrin genel olarak değerlendirilmesi ile ilgili sorular sorulmuştur ve göstergeler olarak bu belirleyici sorular kullanılmıştır (Dökmeci, 1996). Araştırmanın sonucunda, İstanbul ve İzmir’deki yaşam kaliteleri düşerken Ankara’nın yaşam kalitesinin arttığı saptanmıştır.

Üniversiteler kapsamında yürütülen bir diğer araştırma, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Enstitüsü’ne bağlı olarak 2001 yılında Samira Yener ve İsmet Koç tarafından yürütülen ‘Türkiye’de Bölgeler İtibariyle Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi’ isimli çalışmadır. Bu araştırma kalkınma sürecinde bölgelerin gelişmişlik düzeyi tespiti kapsamında yaşam kalitesini ölçmeye çalışmaktadır. Bu araştırma kapsamında kentlerin yaşam kalitelerinin ölçülebilmesi adına 3 ana başlık altında 16 ölçüt tanımlanmıştır. Bunlar, Sağlık Hizmetlerine Ulaşım Göstergeleri, Yaşama Ortamı Göstergeleri, Yaşama Hakkını Belirleyen Göstergeler olarak sınıflandırılmıştır (Yener, 2001). Araştırmanın yönteminde kentlerden oluşan bölgeler, yüksek seviyede yaşam kalitesine sahip olan bölgeler-orta düzeyde yaşam kalitesine sahip olan bölgeler ve düşük düzeyde yaşam kalitesine sahip olan bölgeler olarak sınıflandırılmıştır. Çalışmanın sonucunda İstanbul, İzmir, Antalya, Bursa’nın yüksek seviyede, Ankara, Trabzon, Samsun, Tokat, Eskişehir, Adana’nın orta seviyede, Elazığ, Şanlıurfa, Diyarbakır, Erzurum’un düşük seviyede yaşam kalitelerine sahip olduğu belirlenmiştir.

2001 yılında yapılan başka bir çalışma ise Ülengin ve arkadaşları tarafından yapılan Kentsel Yaşam Kalitesine Çok Yönlü Yaklaşım: İstanbul Örneği isimli araştırmasıdır. Bu çalışmada kentsel yaşam kalitesini etkileyen faktörler göstergelere çevrilmiş ve aralarında hiyerarşik bir yapı oluşturulmuştur. Fiziksel çevrenin kalitesi, sosyal çevrenin kalitesi, ekonomik çevrenin kalitesi, ulaşım ve iletişim kalitesi olmak üzere oluşturulan ana alan arasında aynı sıralama ile birbirlerine karşı üstünlük derecesinin olduğu belirtilmiştir. Oluşturulan 4 ana alanla birlikte 17 alt alan oluşturulmuştur (Ülengin, 2001). Ayrıca bu çalışmada göstergelerle birlikte istatistiki analizler ve metotlarda tartışılmıştır. Araştırma sonucunda İstanbul’da yaşayanların kentsel yaşam kalitesi ölçütlerine yönelik tercihleri sırasıyla, istihdam edilme imkânları, yeterli alt yapı, hızlı ulaşım, yeterli konut ve yaşam diyetleri olarak belirlenmiştir.

Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine dönük bir diğer araştırma kapsamında, Şenlier ve Yıldız tarafından 2008 yılında ‘Kocaeli’de Kentsel Yaşam Kalitesi Algısının Değerlendirilmesi ve Yaşam Kalitesinin Avrupa şehirleri ile Kıyaslanmasına Yönelik İnceleme’ isimli çalışmaları sayılabilir. Bu çalışma ile bir endüstri şehri olan Kocaeli’nin, 1999 Marmara Depremi sonrasında kentsel yaşam kalitesi ölçülmüş ve kentsel yaşam kalitesi gelişmiş Avrupa şehirleri ile kıyaslanmıştır. Bu çalışmada geliştirilen kentsel yaşam kalitesi ölçütleri 8 ana alan ve 23 alt alandan oluşmaktadır (Yıldız, 2009). Bu alanlar Sosyal Kültürel Durum, Eğitim Durumu, Çevre, Yeterli Sağlık Hizmetleri, Güvenlik, Kaliteli Sağlık Hizmetleri, Toplu Taşıma, Sosyal İlişkiler olarak tanımlanmıştır. Araştırma sonucunda Kocaeli’nde yaşayan halkın depremde sonra mutsuz olduğu ve % 70’inin depremde dolayı kentte kendini güvende hissetmediğini belirtilmektedir. Ayrıca kentin çevre kirliliği gibi endüstri şehri olmasının doğurduğu sonuçlar da değerlendirildiğinde, Avrupa şehirleri ile arasında kentsel yaşam kaliteleri açısından büyük bir düzey farkı olduğu vurgulanmıştır.

Demirkaya (2010) ‘Çekmeköy Belediyesi: Kentsel Yaşam Kalitesi’ isimli çalışmada, yaşam kalitesine ilişkin olarak kurumsal bilincin ve kamuoyunun oluşturulması hedeflemektedir. Çalışmanın özgün tarafı hem nesnel verilerin hem de öznel algı göstergelerinin birlikte kullanılmasıdır. Demirkaya’nın oluşturduğu kentsel yaşam kalitesi ölçütleri Demografik Yapı, Sağlık Göstergeleri, Sosyo-Kültürel Göstergeler, Doğal ve Beşeri Çevre Analizi, Genel istihdam Göstergeleri, Yapı Stoku Göstergeleri, Alt Yapı Göstergeleri, Kamu Harcamaları ve Kamu Yatırımları olarak sınıflandırılmaktadır.

2.3. Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında Konut ve Çevresi

2.3.1. Konut, Konut Çevresi ve Kalite

Konut, temelde barınma ihtiyacının karşılanması sağlayan, dış etkenlere karşı korunaklı fiziki bir yapıyı ifade eder. Ancak konut, konum ve bulunduğu çevre açısından ele alındığında bir barınak olmaktan çok daha anlamlıdır. İyi bir konutun kullanıcısının yaşam kalitesi ve mutluluğuna katkısı önemlidir. Konut barınak olmanın yanı sıra, kullanıcısının toplumdaki yerini ve statüsünü de yansıtmaktadır. Bu kapsamda ekonomik, estetik ve fiziksel değerlerle doğrudan ilişkilidir. Konutun anlamını kavramak değişik kişisel ihtiyaçları içine alan karmaşık, çok boyutlu bir süreçtir (Kellekçi, 2006).

Nitekim Francescato (1998) konutu; kişinin evi, yaşadığı yer, gündelik hayatındaki sığınağı, sosyo-ekonomik yapıdaki statüsü, kendisinin simgesi ve birçok psikolojik ve sosyal özellikleri olan insanların yaşadıkları çevreyle olan duygusal ilişkilerinin olduğu yer olarak tanımlamaktadır (Francescato, 1998).

Konut çevresi ise, hem konutu hem de komşuluk ve toplumsal çevreyi içeren bir kavramdır. Nitekim Rapoport (1977) konutun bulunduğu yerden izole edilmiş, ayrı olarak düşünülemeyeceğini, aksine bireyler, komşular ve konut alanındaki imkânların konut yerleşim sistemini oluşturduğunu belirtmiştir (Rapoport, 1977).

Psikoloji, sosyoloji, coğrafya, antropoloji, mimarlık ve planlama bu çok disiplinli çalışma alanına katkıda bulunmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar yirmi yılı aşkın bir süredir kullanım sonrası değerlendirme, devingenlik ve yer değiştirme, kültürler arası karşılaştırma, konutta kalabalıklık, yaşlılar gibi özel gruplara yönelik çalışmalar, konut tercihi, konuttan memnuniyet konularını kapsamakta olup yaşam kalitesinin ölçülmesinde de temel konularından biridir (Türkoğlu, 1993).

Komşuluk kavramına ilişkin kesin bir tanım yapılması oldukça zordur. Çünkü komşuluk, konut kullanıcılarının komşuluktan ne anladıkları ve nasıl olmasını istedikleri biçimindedir. Genel olarak komşuluk fiziki ve psiko-sosyal olmak üzere iki anlamda tanımlanmaktadır. Fiziksel durum, çevreleyen alan ve imkânlar; psiko-sosyal durum ise fiziksel tanımda komşuluk, konut yakınındaki değişik hizmet sınıflarını ve tesisleri içermektedir. Bunlar çoğunluğu yaya olarak ulaşılabilir mesafede olan sağlık, rekreasyon, ticari, kültürel ve dini tesisleri içermektedir. Psiko-sosyal anlamda ise komşuluk kullanıcıların oluşturduğu sosyal ilişkilerin bağlantısına izin veren bölgedir. Bu

çerçevede konut çevresi salt fiziksel değil, konut, komşuluk ve komşu olmak üzere üç bileşenden meydana gelir (Amerigo, 2002).

2.3.2. Konut ve Çevresel Kalite

Kentsel yaşam kalitesinin artırılması bağlamında konut alanı çevresinde kullanıcıların beklentileri, ihtiyaçları, amaçları için ne kadar uygun olduğu ile ilgili memnuniyet değerlendirmesine sıklıkla ihtiyaç duyulmaktadır. Büyük ölçekte bakıldığında herhangi bir değerlendirme konut kullanıcı memnuniyeti belirleyicisidir. Konut alanı kullanıcı memnuniyeti, insanların yaşadıkları çevreye olan cevaplarını yansıtmaktadır. Çevre kelimesi sadece konuttan, konut alanı gelişiminden, komşuluktan meydana gelen fiziksel konut alanı bileşenlerinden değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik durumlarla da ilgilidir. Veri toplamada ve analizlerde uygun teknikler kullanılırsa, konut alanı kullanıcı memnuniyeti derecesini belirleyen fiziksel, sosyal ve düzenleyici faktörlerin ölçülmesi mümkündür. Bu bilgi sadece kullanıcıların çevreyle ilgili cevaplarının belirlenmesinde değil, var olan konut alanı özelliklerinin, tasarımının ve yeni yapılacak düzenlemelerin niteliklerinin geliştirilmesi için de kullanılabilir (Francescato, 1998).

Memnuniyet ölçümünde dikkat edilecek konulardan biri, herhangi bir nesneden memnuniyetin ölçümünün değişken olduğudur. Memnuniyet derecesi kişiye, zamana, sosyal ölçüler ve beklentilere göre değişiklik göstermektedir (Türkoğlu, 1993).

Önce problemi ortaya koymak gerekir. Konut literatürü politikaların, programların, planların sık sık başarısızlıklara uğradığı örneklerle doludur. Kullanıcıların konut ve çevresini nasıl algıladıklarının, giderek daha fazla önemi olduğu ortaya çıkmaktadır. Problemler tanımlanırsa; politikaların, stratejilerin ve programların başarı şansı artacaktır.

- Diğer bir konu konutun başlıca amaçlarından birinin de, konut kullanıcılarını memnun etmesi olmasıdır. Konuttan memnuniyetin ölçülmesinin konut konusuna dolaylı yoldan bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Konutun hangi elemanı ve yönü insanlar için anlamlıdır. Konut kullanıcılarının konut konusundaki davranışları ile ilgili olarak neye istekli olduğunu ve ne hissettiğini anlamak ve bu konuda hangi politikanın oluşturulması konusunda bilgilenmek için önemli bir ölçüm gerçekleştirilmiş olur.

- Memnuniyetin ölçülmesinde bir başka önemli konu da memnuniyetsizlik nedenleri, genel memnuniyetsizlikle ilişkili olduğu için her zaman çözüm bulunması gereken konunun, gerçek memnuniyetsizlik nedeni olmayabileceğinin de göz önüne alınması gerekliliğidir. Konut kullanıcı memnuniyeti konut alanı çevresine karşı olan bağımlı davranış olarak davranışsal açıdan tanımlanmalıdır. Rosenberg ve Hovland'ın tanımladıkları gibi, davranışın farklı

bileşenlerine bakıldığında (bilişsel, duygusal ve davranışsal), bazı araştırmacılar konut kullanıcı memnuniyetini tanımlarken duygusal bileşenlerden oluşan bir tanımlı yaparken, diğerleri algılamanın etkin olduğu tanımları yapmaktadırlar (Amerigo, 2002).

Duygusal bileşenin ağırlık kazandığı tanımlarda konut kullanıcı memnuniyeti belirli yaşanan mekândan oluşan memnuniyet ve mutluluk hislerinin yaşanan mekâna karşı duyulmasıdır (Gold, 1980) (Weidemann, 1985).

Bilişsel bileşenin ağırlıklı olduğu tanımlarda kullanıcıların konut kullanıcı memnuniyeti içinde bulundukları durum ile standartlar arasındaki beklenti ve istekleri arasındaki karşılaştırmalarından oluşmaktadır (Campbell, 1976) (Marans, 1975) (Wiesnfeld, 1992). Bilişsel yaklaşımda (Bardo, 1984), (Canter, 1982), (Morrissy, 1981) eğer konut alanı çevresi kullanıcılarının istek ve zorunlu ihtiyaçları arasındaki aralık küçölüyorsa, konut alanı kullanıcı memnuniyetinin arttığını belirtmişlerdir (Kellekçi, 2006).

BÖLÜM 3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırmanın konusu, Gaziantep ilinin kuzeybatısında yer alan ve genellikle orta ve üst gelirli hane halklarının yer seçtiği Atatürk, Batıkent, Güvenevler, İbrahimli 2 ve

Şehirgösteren mahallelerinden oluşan İbrahimli kentsel alt bölgesidir. Araştırma Gaziantep kent merkezinde yüksek gelir grubunun yoğun olarak bulunduğu bu beş mahalle üzerinde yapılmış olup bu mahallerde yaşayanların yer seçimini etkileyen temel değişkenleri kentsel yaşam kalitesi bağlamında irdelemektedir.

Atatürk Mahallesi Şehitkâmil ilçesine bağlıdır. Bölgede yapılaşma apartman ve site içi apartman şeklinde oluşmuştur. Ekonomik olarak yüksek gelir grupları tarafından tercih edilen bir yerleşim alanıdır. Atatürk Mahallesi ticari faaliyetlerin en yoğun olarak yapıldığı mahallemizdir. Kürşat Tüzmen Bulvarı ve Adnan İnancı caddeleri ticaretin en yoğun olduğu kısımlardır. Mahalle üzerinden geçen yüksek gerilim hattı boyunca yeşil bant bulunmaktadır. Batıkent Mahallesi Şehitkâmil ilçesine bağlıdır, bölgede yapılaşma apartman ve site içi apartman şeklinde oluşmuştur. Ekonomik olarak yüksek gelir grupları tarafından tercih edilen bir yerleşim alanıdır.

Batıkent mahallesi Atatürk mahallesinin Güneyinde yer alıp Atatürk mahallesiyle birlikte ticari faaliyetlerin en yoğun olduğu yeni yerleşim bölgelerindendir. Güvenevler Mahallesi Şehitkâmil ilçesine bağlıdır ve 1983 yılında Gaziantep'in modern yapılarını içinde bulunduran bir mahalle olarak kurulmuştur. Gaziantep'in en güvenilir, nezih ve sakin mahallerinkinden gösterilen Mahallede günümüzde daha çok orta gelirli aileler ikamet etmektedir. Mahalle genelinde 20 cadde ve 50 sokak bulunmaktadır. Komşu mahallelerini Şehirgösteren, Fatih, Atatürk ve İbrahimli mahalleleri oluştur maktadır. 2004 yılında Güvenevler Mahallesi 5 mahalleye ayrılmıştır. Şehirgösteren, Atatürk, Batıkent ve Osmangazi mahalleleri Güvenevler Mahallesinden ayrılarak kurulan mahallelerdir.

İbrahimli 2 mahallesi, Gaziantep Organize Sanayi Bölgesinin yer aldığı Başpınar bölgesinden Üniversite, Karataş'ı çevreleyip Kilis ve Havalimanı bağlantısını sağlayan Gaziantep çevre yolunun doğusundaki bölge olarak kabul edilmektedir. 7 milyon metrekare alanı kapsayan İbrahimli 2, İbrahimli Köyünün kuzeyinde yer almaktadır. Gaziantep'in çevre yollarının tam arasında kalan bu alana tüm çevre yollarından 7 bağlantı oluşturulması öngörülmüştür. Bağlantı yolları 45 metre olarak düzenlenip daha sonra 35, 25 ve 22 metre genişliğinde ve darlığında tramvay hattının gelebilme ihtimali üzerinde düzenlenmiştir. Şehrin yeni yerleşim alanlarından olup yine bu bölgede yapılaşma halen devam etmektedir. Bu bakımdan bölge değerlendirmeye alınmamıştır.

Şehirgösteren Mahallesi Şehitkâmil ilçesine bağlıdır ve inceleme alanın en kuzeyinde bulunmaktadır. Erikçe ormanı bölgenin kuzeyinde yer almaktadır. Şehirgösteren

mahallesi nüfusun hızla arttığı yüksek gelir grubu yerleşim alanıdır. Bu bölgede yerleşme daha çok site içi apartman karakterine sahiptir.

Araştırmanın temel materyalleri, saha ve literatür araştırmasına dayalıdır. Öznel değişkenlerin ölçülmesine yönelik geliştirilen anket araştırma sonuçları ile nesnel değişkenlerin tanımlanması kapsamında üretilen kamusal alan ve erişebilirlik haritaları, alanın yapılaşma öngörüsünün yapıldığı imar planları ve bu planlara ait plan açıklama raporları ve yapılaşma kararlarından meydana gelmektedir.

Araştırmanın yöntemi temelde üç aşamadan meydana gelmektedir (Şekil 3.1). Bunlar;

1. Literatür Taraması
2. Kentsel Yaşam Kalitesinin ölçülmesine dönük ölçütlerin geliştirilmesi (Nesnel ve Öznel değişkenler)
3. Saha araştırması – (Anket - asgari standartlar - analitik harita)

Literatür araştırmasında, konuyla ilgili yapılmış olan ulusal ve uluslararası düzeyde yayınlanmış eserler incelenerek "Yaşam Kalitesi " kavramı, yaşam kalitesinin göstergeleri ve bu göstergelerin geliştirilmesine yönelik kuramsal bir çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır.

Araştırma yönteminin ikinci aşamasında, Kentsel Yaşam Kalitesinin ölçülmesine yönelik değişkenlerin tanımlanmaktadır. Bu değişkenlerin tanımlanmasında Maslow'un ihtiyaçlar Kuramı, Campbell ve ark. Yaşam kalitesi göstergelerinden faydalanılmıştır. Elde edilen bulgular, yaşam kalitesinin ölçülmesinde bazı nesnel (objektif) ve öznel (sübjektif) değişkenlerin olduğu, yaşam kalitesinin ölçülmesinde her iki değişkenlerin birlikte değerlendirilmesi gerektiği tanımlanmıştır.

Nesnel ölçütler kişiden kişiye değişmeyen toplumun genel beklentilerini tanımlamaktadır. Öznel ölçütler ise bireyin kendi yaşamı hakkındaki özel düşüncelerini yani aslında beklentilerini tanımlamaktadır. Burada tanımlanan nesnel değişkenler; kişinin yaşadığı konut ve yakın çevresine ilişkin ölçülebilir, somut dayanakları tanımlamaktadır. Konut büyüklüğü, çevre kalitesine ilişkin hizmetler ve bunlara erişebilirlik, sosyal donatı alanları, kişi başına düşen kamusal alan büyüklükleri gibi değişkenler bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Nesnel ve öznel ölçütlerce çalışma alanımız için bir takım kentsel yaşam kalitesi düzeyleri ortaya çıkmıştır. Bunlar; konut düzeyi, konut yakın çevresi ve mahalle düzeyi şeklindedir (Çizelge 3.1).

A.KONUT	Mülkiyet durumu Alansal büyüklük Oda sayısı Konut tipi Konut kat yüksekliği Oturlan kat Mutfak kompozisyonu Balkon kullanımı Islak mekanların organizasyonu Odaların organizasyonu Konut genel memnuniyeti Yaşamak istenen konut tipi
B. KONUT YAKIN ÇEVRESİ	Yeşil alan yeterliliği Anaokulu birimleri yeterliliği İlkokul birimleri yeterliliği Ortaokul birimleri yeterliliği Lise birimleri yeterliliği Dini alan yeterliliği Sağlık alanı yeterliliği Spor alanı yeterliliği Sosyal alan yeterliliği Alışveriş birimleri yeterliliği Otopark alanı yeterliliği
C.MAHALLE DÜZEYİ	Yeşil alanlara erişilebilirlik Anaokul-ilkokul alanlarına erişilebilirlik Ortaokul alanlarına erişilebilirlik Lise alanlarına erişilebilirlik Dini alanlara erişilebilirlik Ticari alanlara erişilebilirlik Sağlık alanlarına erişilebilirlik Spor alanlarına erişilebilirlik Resmi kurumlara erişilebilirlik Sosyo -kültürel alanlara erişilebilirlik Toplu taşıma araçlarına erişilebilirlik

Çizelge 3.1.Değişkenler

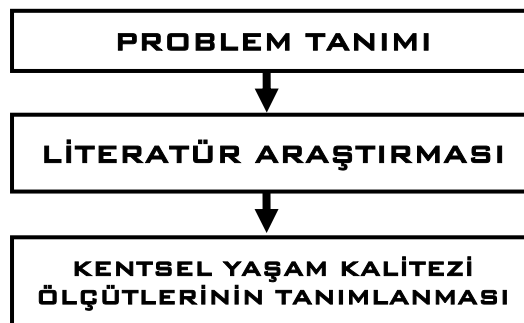
Konut düzeyi kapsamında; konut varlığı, mülkiyet durumu, konut büyüklüğü, konut memnuniyeti ve gelecek eğilimleri girmektedir. Yüksek gelir grubu kullanıcılarının konuttan genel beklentileri memnuniyet düzeyi ölçülmüş olup, bir sonraki konutu için gelecek eğilimlerinin ne yönde olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Konut yakın çevresinin kapsamına; kullanıcıların yer seçiminde hangi faktörlerin etkili olduğu, konut çevresinde ulaşım olanakların olup olmaması, kişiye ait şahsi otopark yerinin olup olmaması ve konutunun toplu taşıma araç güzergâhına yakın olup olmaması girmektedir. Gelir durumu üst seviyede olan bu kişilerin hemen hemen hepsinin şahsi araçları bulunması bu bölgedeki otopark ihtiyacını açıkça göz önüne sermektedir. Bu sebeptendir ki İbrahimli bölgesi kullanıcıları şahsi otoparka sahip oldukları konutları tercih etmektedirler.

Mahalle düzeyinde yapmış olduğumuz araştırmanın kapsamına; İbrahimli bölgesinde yaşayan halkın kentsel hizmetlere erişebilirlik değerleri saptanmış, bölge insanının kaliteli bir yaşam sürdürebilmesi için gerekli olan açık-yeşil alanlar, sosyal-kültürel aktivite alanları, eğitim tesisleri, sağlık tesisleri saptanmıştır. Bu çalışmaların ardından kentsel hizmetlere erişilebilirlik düzeylerini ölçmek üzere erişilebilirlik haritaları yapılarak saptanmaya çalışılmıştır. Kentsel hizmet kapsamına giren; yeşil alanlar, spor alanları, sağlık alanları, dini alanlar, sosyal ve kültürel aktivite alanlarına erişilebilirlikle ilgili erişilebilirlik haritaları çıkarılmıştır. Bu mesafelerin belirlenmesinde ulusal ve uluslararası yayınlarda kabul gören yürüme mesafeleri ile Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinde tanımlı yürüme mesafeleri esas alınmıştır.

Bir diğer yaklaşım ise kişi başına düşen asgari kentsel sosyal-teknik altyapı alanlarının ölçülmesidir. Mahalle düzeyinde yapılan bu çalışma ile kişi başına düşen anaokulu alanı, ilkokul alanı, ortaokul alanı, lise alanı, yeşil alanlar, sağlık alanları, spor alanları, dini tesis gibi kentsel sosyal teknik altyapı alanları hesaplanarak ilgili Yönetmelikte belirtilen asgari ölçütler ile karşılaştırılmış, yeterlilik durumları değerlendirilmiştir.

Öznel değerlendirmeleri yapmak üzere 5 mahalleden rastgele seçilmiş 200 gönüllü katılımcıların katıldığı anket çalışması; konut düzeyinde, konut yakın çevresi düzeyinde ve mahalle düzeyinde yapılarak bölgenin beklentileri saptanmıştır. Bölge halkının yakın gelecek eğilimleri sorularak, yüksek gelirli ailelerin bir sonraki konut ve mahalle tercihleri saptanmaya çalışılmıştır. Ankete dayalı görüşmeler sayısallaştırılarak aralarındaki bağıntılar yorumlanmıştır.

Şekil 3.1. Araştırma izlencesi

BÖLÜM 4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Gaziantep Kenti ve Mekânsal Gelişimi (Araştırma Alanı)

Gaziantep Türkiye'nin güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alır. Yerleştiği coğrafi alanın, ilk uygarlıkların doğup geliştiği Mezopotamya ve Akdeniz arasında bulunması, ayrıca güneyden ve Akdeniz'den gelip doğuya, kuzeye ve batıya giden yolların kavşağında oluşu ilin tarihinin çok renkli olmasını sağlamış, dolayısıyla tarih öncesi çağlardan beri insan topluluklarına yerleşme sahası ve uğrak yeri olmuştur. Tarihi İpek Yolu üzerinde bulunması, Gaziantep'in önemini artırmış ve canlılığının sürekli olmasını sağlamıştır (Görücü, 2017). Şehir dokuz adet ilçeden oluşmaktadır. Bu ilçeler Araban, İslahiye, Karkamış, Nizip, Nurdağı, Şahinbey, Şehitkâmil ve Oğuzeli yerleşimleridir (Şekil 4.1).

Şekil4.1. Gaziantep'in ülke ve bölge içindeki yeri

Günümüzde, doğuda Şanlıurfa ili ve Fırat Nehri, batıda Osmaniye ili ve Amanos Dağları, kuzeyde Kahramanmaraş ve Adıyaman illeri, güneyde ise Kilis ili ve Suriye sınırı ile çevrili olan il, aynı isimli plato üzerine kurulmuştur. XIX. yüzyılın ikinci yarısında şehri gezen seyyah Fransız Baptistin Poujoulat ise şehrin düz bir ovanın ortasında bir tepe üzerine inşa edilmiş olan kalenin etrafında toplandığını ifade etmiştir (Çınar, 2000). Bu anlatımlara göre şehrin coğrafi mevkii, düz bir ova üzerinde hafif engebe ve tepelerden oluşmaktadır. Eğimleri %15-25 arasında değişen bu tepelerden bazıları Türktepe, Büyüktepe, Taşbaşitepe, Eskibeylerbeyi tepe, Kolejtepe ve Mardintepedir (Uğur, 2004).

Gaziantep'in Ortadoğu ve Uzakdoğu'yu birbirine bağlayan İpek Yolu üzerinde yer alması ayrıca ülkenin batı ve güneydoğu bölgesini, güneydoğudaki komşu ülkeler ile birleştiren önemli yol ağlarının üzerinde olması, ilk yerleşimlerden beri şehrin önemini korumasına neden olmuştur. Kent, Süveyş Kanalı'nın 1869 yılında tamamlanarak devreye girmesine kadar Avrupa ülkeleriyle yapılan ticarete, Anadolu'yu Basra Körfezi'ne bağlayan bölgenin transit merkezi olmuştur. Bu ticaret hattında mal akışı, Antep'te toplanan malların Dicle ve Fırat üzerinden Basra Körfezi'ne kadar taşınması,

Hindistan'dan gelen malların ise içlere kadar sokulan gemiler yoluyla gerekli yerlere ulaştırılması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Körfezi geçtikten sonra nehir gemileri ile Birecik'e taşınan mallar buradan deve kervanları ile Halep, İskenderun ve Trablus limanlarına ve diğer bölgelere gönderilmiştir (Tatlıgil, 2005). Gaziantep yöresinde adı bilinen ilk yerleşim merkezi, Dolike (Doliche – Dolikhe) şehridir. Gaziantep'in 10 km. kuzeyinde, Dülük köyü yakınlarındaki bu yerleşim yerinin adı, Bizans kaynaklarında Diba (Daluk) olarak geçmektedir. Dülük adının da bu sözcükten kaynaklandığı belirtilmektedir. Ayıntab şehrinin Dülük şehrinin yerini ne zaman aldığı hakkında kesin bilgiler bulunmamaktadır. Ancak Hamdaniler zamanında (944-967) Dülük şehrinin 962 yılında önemini kaybetmeye başladığı, yerini de Ayıntab'ın almaya başladığı ileri sürülmektedir (Çınar, 2000).

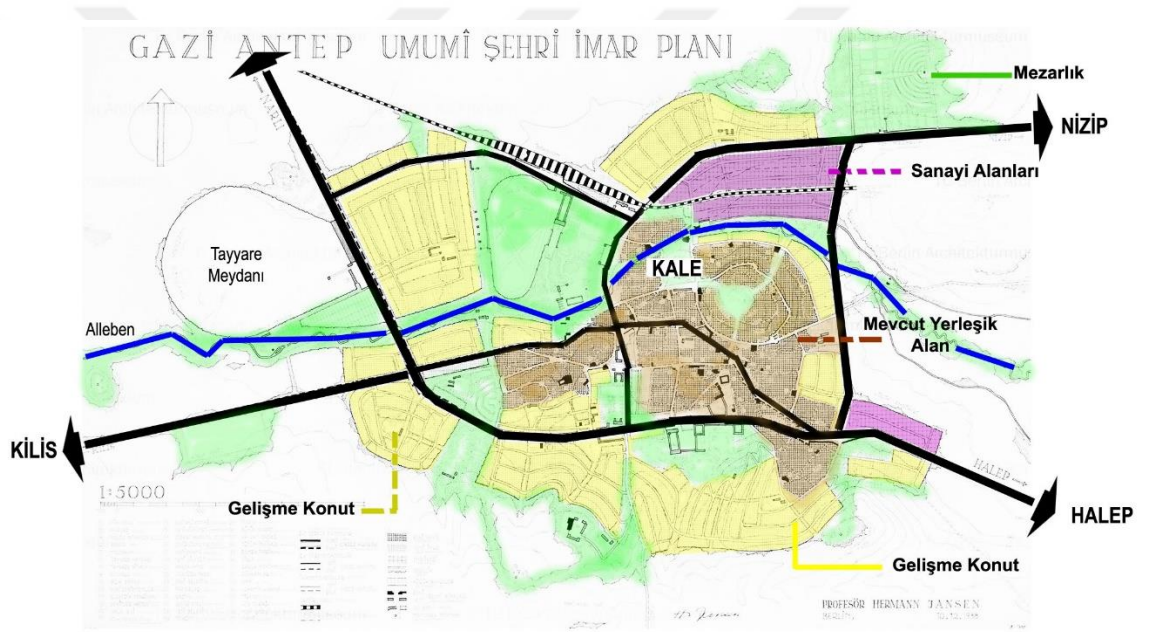
Şehir, Cumhuriyet öncesi yıllara kadar Ayıntap (Ayıntab) adıyla anıla gelmiştir. İslam egemenliği sonrasında Ayıntab adı giderek Ayıntap'a dönüşmüştür. Fransız kuvvetlerine karşı şehrin, savunmasını bu uğurda verdiği 6317 şehide rağmen yılmadan, cesaretle sürdürmesi ve eşsiz bir direniş göstermesi nedeniyle 6 Şubat 1921 tarihinde T.B.M.M. tarafından “gazilik” unvanına layık görüldüğünden “Gaziayıntab” olmuştur. 1928 yılında ise, şehrin adı Gaziantep olarak değiştirilmiştir.

Gaziantep, 2017 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 2 milyonu aşan nüfusu ile Türkiye'nin sekizinci, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ise en büyük kentidir. Gaziantep, tekstil ve makine sektörü odaklı sanayi altyapısının yanı sıra, tarihi, doğal, kültürel miras değerleri ile Türkiye'nin uluslararası düzeyde kültür ve turizm merkezlerinden biridir. Oldukça zengin bir mutfak kültürüne sahip olan kent, 2016 yılında UNESCO tarafından Gastronomi alanında Yaratıcı Şehirler Ağına katılmıştır. Sahip olduğu değerler, Gaziantep kentinin farklı ölçeklerde ve özel planlama çalışmaları eşliğinde ele alınması gereken kentsel bir yerleşme alanı olduğuna işaret etmektedir (Yenice, & Karadayı Yenice, 2018).

4.1.1. Kentin Mekânsal Gelişimi

Gaziantep'in ilk kapsamlı ve bütüncül kent planı deneyimi, 1938 yılında Alman şehirci Herman Jansen tarafından hazırlanmıştır. 1 / 2000 plan ölçeğinde hazırlanmış olan Gaziantep'in ilk İmar Planı yaklaşık 600 ha kapsamaktadır (Şekil 4.2). Planın geleceğe dönük nüfus öngörüsü 150.000-200.000 kişidir. Planın yapıldığı dönemde Gaziantep kent nüfusunun ise yaklaşık 50.000 kişi olduğu bilinmektedir (Yenice, & Karadayı Yenice, 2018).

Hermann Jansen şehrin simgesi olan Gaziantep kalesini odak noktası olarak belirlemiş, yerleşkeleri etrafında toplamıştır. Kentin kuzey ve doğu bölgelerinde yer alan Nizip yolu üzerinde önemli sanayi alanları belirlenmiştir. 1938 İmar Planı Gaziantep'in ilk kapsamlı planıdır. Kentin mekânsal gelişme yönü ve kent makroformu açısından temel ilkesi; kentin batı, kuzey ve güney yönlerinde geliştirilmesidir. Bu ilke çerçevesinde kentin güney ve batı yönlerinde gelişme konut alanlarının varlığı dikkat çekmektedir. Kentin kuzeyinde öneri bir demiryolu hattı ile bütünleşik yaklaşık 33 ha alan sanayi alanı olarak ayrılmıştır. Mevcut kentsel ulaşım sistemi çeşitli düzenleme önerileri sunmaktadır. Suburcu, Karagöz ve Gaziler Caddesi'nin genişletilmesi, Atatürk Bulvarı ve İsmet İnönü Caddeleri'nin açılması kararları 1938 planına dayanmaktadır (Yenice, & Karadayı Yenice, 2018).

Şekil4.2.1933-1935 Prof. Hermann Jansen nazım imar planı (Yenice, & Karadayı Yenice, 2018)

Kentin hızlı göç alması ve nüfusun artması sebebiyle barınma ihtiyaçları ortaya çıkmış ve yeni bir kent planına ihtiyaç doğmuştur. 1950-1955 yılları arasında Y. Mimar Kemal Söylemezoğlu ve Kemal Ahmet Aru'nun yaptığı imar planı kentin ikinci imar planı olma özelliğini taşımaktadır. Projeksiyonun hedef yılı 1975 olup, öngörülen nüfus ise bir milyon kişidir. İmar planı 680 ha alanı kapsamaktadır (Şekil 4.3).

İmar planı yapılırken Hermann Jansen planındaki gibi kale ve çevresi yerleşimler esas alınmıştır. Kent makro formunu etkileyen en önemli gelişme, demiryolu bağlantısının kentin kuzeyinde yeni güzergâh noktasına taşınması ve günümüzde İpek Yolu olarak da

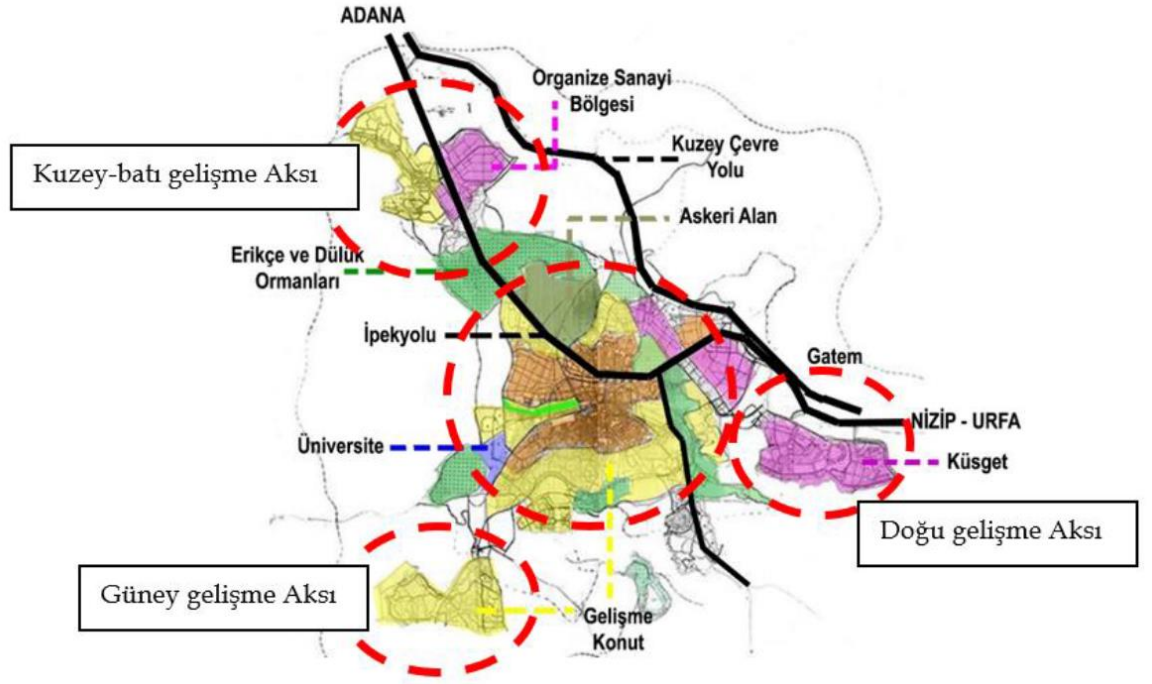
bilinen karayolunun demiryolu hattı ve Gar binasının kuzeyinden bağlanmasıdır (Yenice, & Karadayı Yenice, 2018).

Nüfusun hızlı artışıyla beraber 40 yeni mahalle kurulmuştur. Bu yeni mahalleler bir taraftan konut ve iş alanlarının niteliksiz şekilde inşa edilmesine yol açarken diğer taraftan kırsal alanlarda kontrolsüz bir genişlemeye neden olmuştur. Gaziler Caddesi kentin modernleşmesi açısından yenilenmiş, yeni yol çalışmaları hızlanmıştır. 1955 imar planında, Atatürk caddesi devamında Ordu Caddesi ve İnönü Caddesi açılmıştır. Ayrıca dikkat çekici bir diğer husus ise Alleben deresi etrafının yeşil alan olarak tanımlanmasına karşın bu bölge konut alanına dönüştürülmüştür.

Şekil 4.3. Kemal Ahmet Aru ve Hamit Kemali Söylemezoğlu'nun Gaziantep Şehir Planı (Yenice, & Karadayı Yenice, 2018)

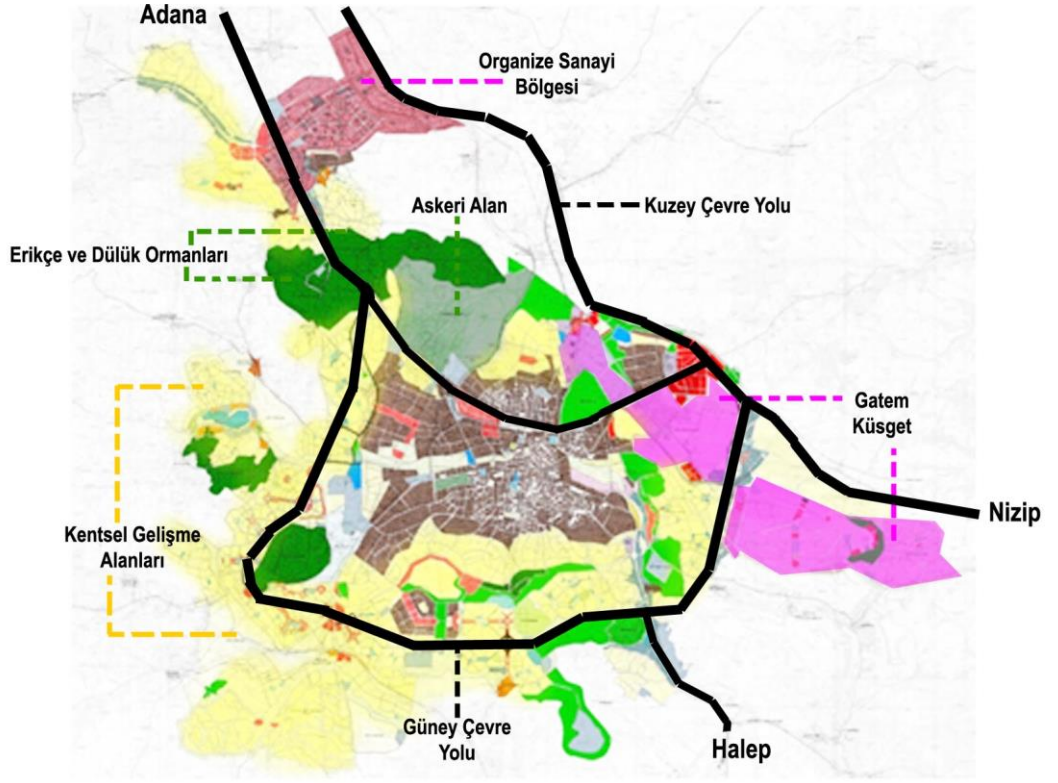
İller bankası tarafından yapılan yarışmayla kentin yeni ihtiyaçları karşılamak üzere 1974 yılında kentin üçüncü imar planı şehir plancısı Zühtü Can ve ekibi tarafından yapılmıştır (Şekil 4.4). 1974-1989 yılları arasında Gaziantep mücavir alanı 31.934 ha, imarlı alan ise 8.010 Ha'dır. Planlı alanının %36'sını konut alanları oluştururken, sanayi alanları ise %22'sini oluşturmaktadır. 1969 yılında Gaziantep'te kurulan ve Türkiye'deki ilk organize sanayi bölgeleri uygulamaları arasında yer alan Gaziantep Organize Sanayi Bölgesi, kent yapısının sanayi kentine doğru evirildiğinin açık göstergelerindendir (Yenice, & Karadayı Yenice, 2018).

Şekil 4.4. 1974 Zühtü Can nazım imar planı (Yenice, & Karadayı Yenice, 2018).

1990 yılında, Şehir Plancısı M. Oğuz Aldan'a Büyükşehir Belediyesince yaptırılan imar planı Gaziantep'in dördüncü Nazım İmar Planıdır. 2005 yılında 1.800.000'lık bir nüfus hedeflenmektedir (Şekil 4.5). Yeni planla kentin imarlı alanı 8000 hektardan 21000 hektara çıkarılmıştır. Gaziantep, nüfusu hızla kentsel alanlarda yoğunlaşan illerdendir. 1950'de kent nüfusu 71 bin 887 kişi iken 46 yılda 15 kat artmıştır. Bu nüfusa yönelik konut talebini karşılamak amacıyla kentin Kuzey ve Güneyinde, İbrahimli, Kızıllıhisar bölgelerinde, gelişme alanları planlanmıştır.

Çevre yolunun açılmasıyla birlikte, kentsel gelişim yönü güney ve batı yönlerine doğru olmuştur. İbrahimli ve Karataş bölgeleri de kendi içinde ticaret, sağlık, sosyal alanlar, yeşil alanlar ve barınma gibi birçok ihtiyacı sağlayarak tıpkı bir kent merkezi mantığında planlanmışlardır. Toptan ticaret ürünlerinin ağırlıklı olarak yer aldığı Gaziantep Gıda Toptancılar Sitesi (GATEM) bölgesi önerilmiş ve hayata geçirilmiştir (Yenice, & Karadayı Yenice, 2018).

Şekil 4.5.M.Oğuz Aldan nazım imar planı ana ilkeleri (Yenice, & Karadayı Yenice, 2018).

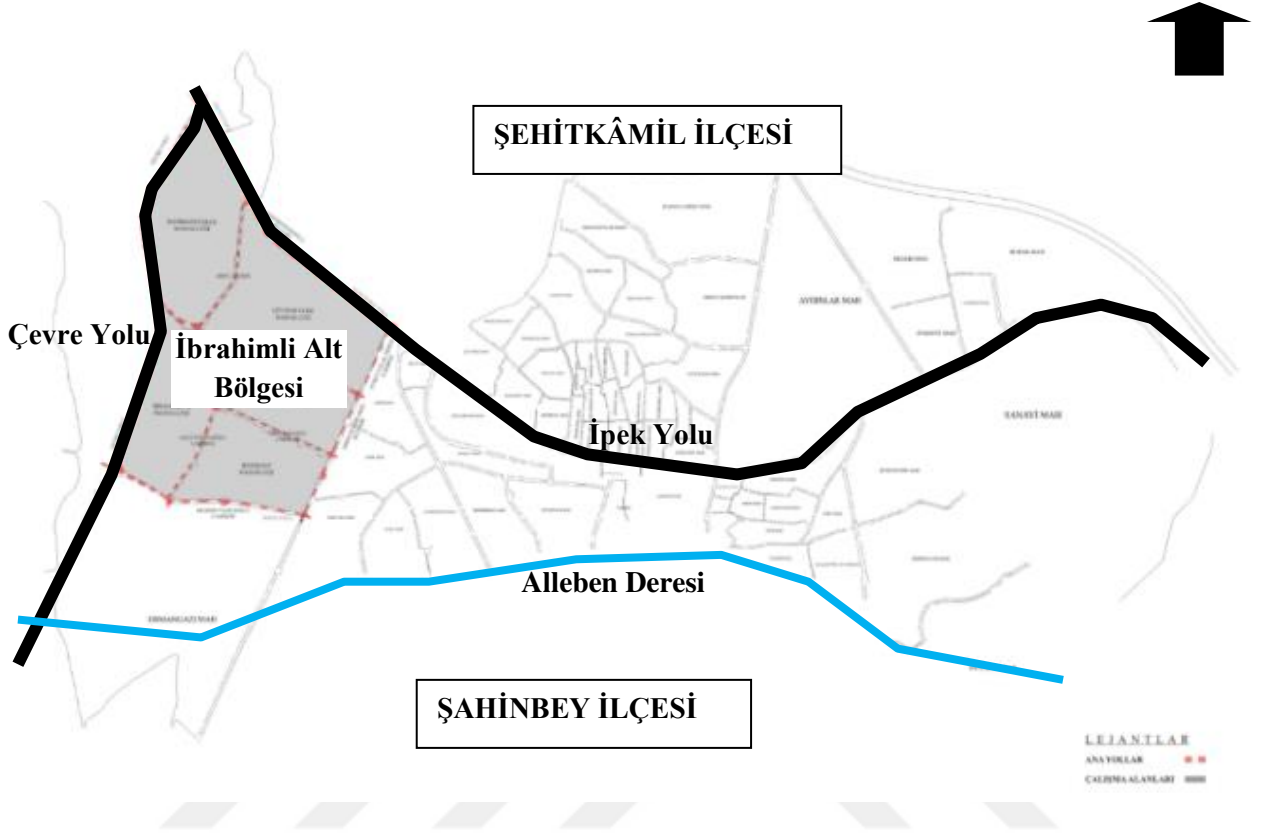
4.2.İbrahimli Kentsel Alt Bölgesi ve Yakın Çevresinin Gelişimi

Çalışmanın saha araştırma ve uygulama bölgesini de oluşturan İbrahimli kentsel alt bölgesi, Gaziantep'in Şehitkâmil ilçesinin batısında bulunmaktadır. İbrahimli kentse alt bölgesi; Atatürk, Batıkent, Güvenevler, Şehirgösteren ve İbrahimli 2 mahallelerini kapsamaktadır. Bölge adını bugün artık kentsel gelişme alanı içerisinde kalmış olan İbrahimli Köyünden almaktadır.

Bölge ilk kez 1992 Gaziantep İmar Planında kentsel gelişme yönünde olması sebebiyle gündeme gelmiştir. Şehir plancısı M. Oğuz Aldan tarafından tasarlanarak hayata geçirilen bu planda, özellikle nitelikli ve çağdaş bir kentsel yaşam çevresi kurgulanmış olup, Gaziantep kentindeki üst gelir grubuna sahip hane halklarının ikamet ettiği konut ve yaşam çevresi olarak planlamıştır. Bu eğilim günümüzde de devam etmekte, ancak giderek bölge içerisinde yer değiştirme hareketlerine de rastlanmaktadır.

Araştırmanın örneklem alanını oluşturan İbrahimli kentsel alt bölgesi yaklaşık 1000 ha alanı kapsamaktadır. Atatürk Mahallesi 141ha, Batıkent mahallesi 159 ha, Güvenevler

mahallesi 258 ha, İbrahimli 2.etap bölgesi(mahallesi) 186 ha ve Şehirgösteren mahallesi ise 240 ha büyüklüğündedir.

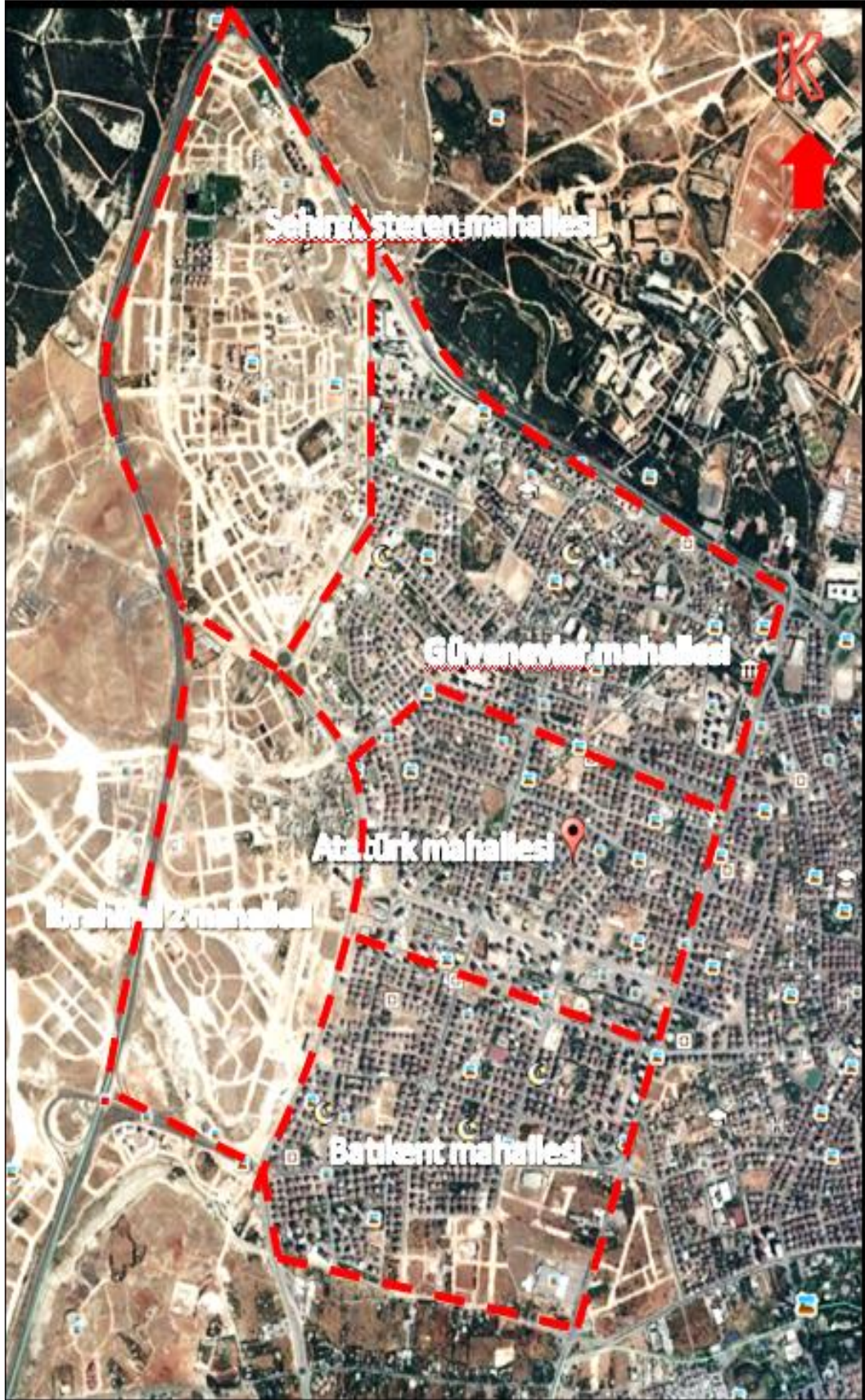

Şekil 4.6.Çalışma alanı sınırları

Bölgenin yerleşimi kuzey güney doğrultusundadır. Kuzeyde Şehirgösteren ve Güvenevler Mahallesi, Güneyde Atatürk, Batıkent ve İbrahimli 2 mahalleleri yer almaktadır. Nüfusun en yoğun olarak toplandığı üç mahalle vardır bunlar; Atatürk mahallesi 25.626 kişi, Batıkent mahallesi 27.415 kişi ve Güvenevler mahallesi 27.518 kişidir.

Çalışma alanının sınırları fiziki olarak kuzeyinde çevre yolu Adana yoluna bağlanmaktadır, batısında çevre yolu, doğusunda Abdulkadir Aksu bulvarı ve güneyinde Muhsin Yazıcıoğlu caddesiyle sınırlandırılmıştır (Şekil 4.6).

Yüksek gelir gruplarını hedef alarak planlan çalışma alanı, konut ve ticaret merkezini içinde bulundurup, kullanıcılarının bir takım alışveriş, spor salonu, yeme-içme, bankamatik, kuaför vb. ihtiyaçlarını bölge içinde karşılamaktadır. Bölge ticaretinin büyük kısmı Kürşat Tüzmen Bulvarı ve Adnan İnancı caddelerindeki konut altı dükkanlarda yapılmaktadır.

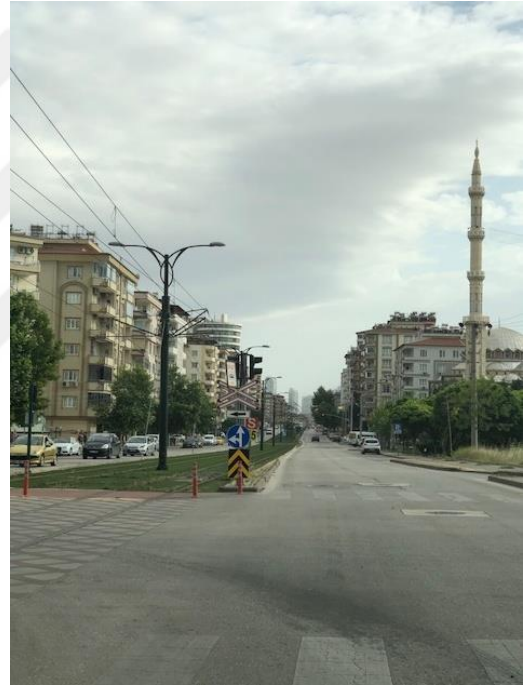
Şekil 4.7. Çalışma alanı sınırları uydu görüntüsü

İbrahimli bölgesinde ticari alanların araları yeşil alanlarla bölünmüştür. Burada amaç, yeşil alanları arttırarak bölgede ikamet eden halkın maruz kaldığı hava kirliliğinden kurtulmak ve temiz hava solumalarını sağlamaktır. Yeşil alanlar (park, bahçe, çocuk oyun alanları) her bölge için orantılı homojen bir biçimde dağılmıştır. Büyük bir kısmı Atatürk mahallesinde bulunan Sağlıklı Yaşam Parkının içinden geçen elektrik gerilim hattı yeşil alanlarla temiz hava almaya çalışan halkın sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir.

Bölgenin Kuzeyinde yer alan Dülük Baba Ormanı civarında ayrık nizamlı iki katlı villa tipi yapılaşmalar bulunurken; Duisburg Bulvarı, Kürşat Tüzmen Bulvarı, Adnan İnancı Bulvarı, Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı gibi iç kesimlerde yüksek yoğunluklu konutlar bulunmaktadır (Şekil 4.8 ve 4.9).

Şekil 4.8.Duisburg bulvarı

Şekil 4.9.Adnan İnancı Bulvarı

Bölgede özellikle Atatürk ve Batıkent mahallelerinde, bodrum katlar garaj alanı olarak düşünülürken, zemin katlar ticari amaçlı dükkanlardan oluşmuştur.Üst katlar konut kullanımı için tasarlamışlardır. Yüksek gelir grubu kişileri hedef alan bölgede konut genişlikleri de oldukça idealdir ve genellikle 3+1, 4+1 ve 5+1 şeklindedirler. Daire büyüklükleri genellikle 200 m² ile 300 m² arasındadır. Konutların büyük çoğunluğu apartman ve güvenli site içi apartman şeklindedir. Konut yüksekliklerinde 5 kat ve üstü yoğunluktadır. Lüks konutların yoğunlukta olması bölgedeki konut fiyatlarını da etkilemiştir, konut fiyatları Gaziantep'in diğer yerleşim alanlarına göre yüksektir (Şekil 4.12).

Atatürk Mahallesi ve bölge halkı için bir tür sembol haline gelmiş Yüksek Bina Adnan İnancı caddesi üzerinde bulunmaktadır. Apartmanın zemin katında ticari alanlar, üst katında ise konut alanları bulunmaktadır (Şekil 4.10).

Şekil.4.10. Atatürk mahallesi Yüksek Bina ve yakın çevre yapılaşma durumu

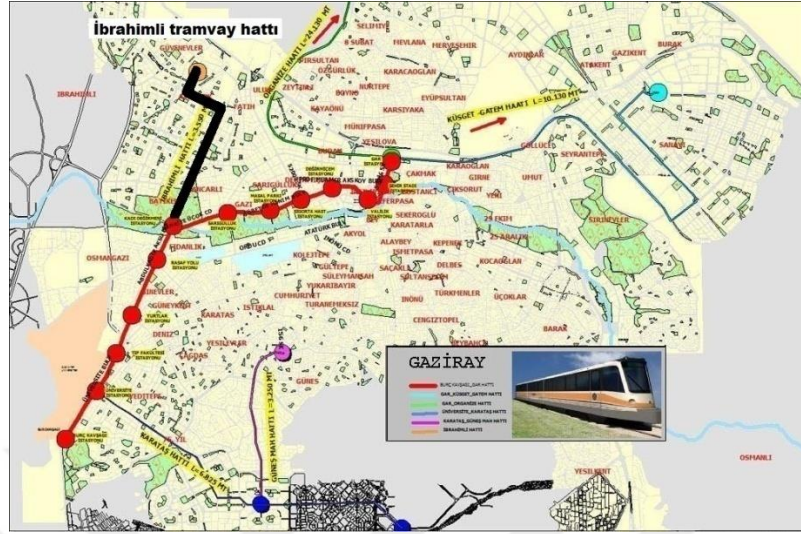

Şekil.4.11. Atatürk mahallesi Soydınç Plaza Görünüş

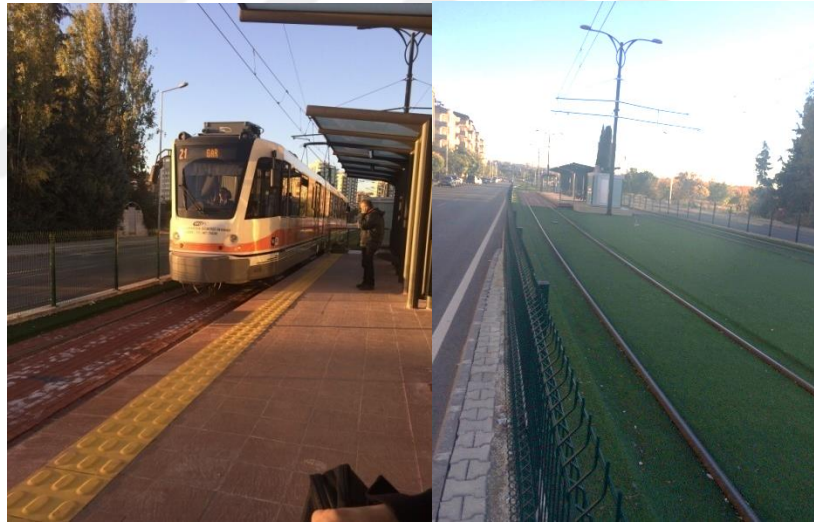
Şekil.4.12.Atatürk mahallesi bina görüşleri

Şehircösteren ve İbrahimli 2 mahalleleri bölge içerisinde yapılaşma süreci devam eden kentsel yaşam kalitesini yüksek olduğu yeni kentsel gelişme alanlarıdır. Gaziantep Çevre yolu ile bağlantısının sağlanması (İbrahimli Kavşağı) ile ulaşılabilirlik düzeyini artırmıştır. Atatürk mahallesinde bulunan "Soydınç Plaza" hemen hemen herkes tarafından bilinmektedir. Plazanın zemin katı ticari olup, üst katları konut olarak, bodrum katları garaj ve her türlü imkanı içinde bulunduran bir sosyal tesise sahip bir apartman olarak yüksek gelir grupları için tasarlanmıştır (Şekil 4.11). Bölgede yaşayan halkın genelinde kendi taşıtı

bulunmasına karşın otobüs, tramvay, dolmuş gibi birçok alternatif ulaşım da mümkündür. (Şekil 4.13 ve 4.14).

Şekil 4.13. İbrahimli Tramvay Hattı

Şekil 4.14. Tramvay hattı görünüş

Bölge yeşil alanlar bakımından zengin olup, Atatürk mahallesinde bulunan Anneler Parkı çalışma alanının en önemli yeşil alanıdır ve içerisinde çok sayıda çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Park sağlıklı soluk altı ticari dükkan olan apartmanlarla çevrilidir. Bu dükkanların içerisinde çok sayıda cafe ve restaurant bulundurularak bölge halkı için sosyal bir çevre oluşturmak hedeflenmiştir (Şekil 4.15).

Şekil 4.15.Atatürk mahallesi Anneler Parkı görünüş

İbrahimli bölgesi yüksek gelir sahibi kişiler için tasarlanmış olması bakımıyla kişilerin kentsel yaşam kalitesi göz önüne alınarak bir takım yapılaşma kararları alınmıştır.

06.07.1992 tarihli Şehitkâmil İlçe Meclisince 1.etap İbrahimli bölgesi Uygulama İmar Planı ekinde farklı konut tiplerinin yapımına izin veren yapılaşma koşullarının geliştirildiği görülmektedir (Çizelge 4.1).

Yapı Nizamı	Kullanma Emsali	Minimum Parsel Genişliği(m)	Optimum Parsel Derinliği(m)	Minimum Parsel Büyüklüğü(m ²)
5 A - 2	0.20 0.40	20.00	40	800 Max h=7.50 m
5 A - 2	0.25 0.50	16.00	25	400 Max h=7.50 m
5 A - 3	0.35 1.35	23.50	33	-
5 A - 4	0.35 1.55	28.50	34	-
5 A - 5	0.35 1.80	30.00	35	-
Serbest	E=2,30	-	-	2000

Çizelge 4.1.İbrahimli bölgesi yapılaşma izinleri

Plan açıklama raporu ve plan notları, alanda çağdaş kent parçaları oluşturulmasını hedeflemektedir. Bu kapsamda "Kooperatiflerce Tümü Satın Alınan İmar Adalarında Yapılaşma Koşulları" başlığı altında belirtilen koşullar klasik kent formundan uzak çağdaş kent parçaları oluşturmak ve yeşil açık alanların yapımı ve bakımını kullanıcıya terk etmek için "Kooperatif, şahıs/shahıslar, firmalar tarafından tümü satın alınan imar adaları" için de geçerli kılınmıştır. Serbest mimari ve vaziyet planlarının ortaya çıkması için, planda öngörülen inşaat yaklaşma mesafeleri ile lejantta belirtilen bahçe mesafelerine uyulması koşuluyla yapı nizamı (ayrık, ikiz, blok) ve bina ebatları bağlayıcı değildir. Ancak her koşulda en fazla blok boyu 50 m.'yi geçemez. Belirli bir kat yüksekliğinin verilmesindeki amaç birbiriyle uyumsuz yapılaşmanın önüne geçerek görsel kirliliğin önlenmesidir.

Ticari bölgede, plan üzerindeki inşaat yaklaşma mesafeleri ve plan lejandında ki bahçe mesafelerine uyulması koşuluyla, yükseklik serbest ve bina ebatları bağlayıcı değildir. Planda gösterilen 10 m'lik inşaat yaklaşma mesafelerinin en fazla 5 m'lik bölümünde açık alan yapılmasına izin verilmektedir. Bu demek oluyor ki restaurant, cafe gibi kullanılan dükkan önlerinde açık alan yada yarı açık alan olarak kullanımı sınırlandırılmıştır. Bu sayede görsel kirlilik ve gürültü kirliliğinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Kooperatifler, şahıs/shahıslar ve firmalarca tümü satın alınan konut imar adalarında ve ticari- konut tüm ruhsat aşamasında, bina taban alanı dışındaki arsanın tümü için peyzaj projesi hazırlanacak, peyzaj projesinde onaylanan bitkilendirme ile şehir mobilyaları tesisi tamamlanmadan "yapı kullanma izni" verilmemektedir. Binanın bütün görsel ve fonksiyonel dış unsurlarının tamamlanarak kişilerin mağdur edilmemesi temel amaçtır. Konut ve ticari alanlarda parsel ölçeğindeki uygulamalarda 90 cm'yi geçmeyen bahçe duvarı yapılabilir. Bahçe duvarı yükseklik sınırlamasıyla yine görsel kirliliğin engellenmesi amaçlanmaktadır.

Zemin altı otopark yapmak üzere ön, yan ve arka bahçe mesafeleri içinde kazı yapılamaz. Zemin altı otopark yapanlar, yan bahçelerin birinden 5 m genişlik içinde giriş yapacak, rampa 2 m kotuna ulaştığında giriş üzeri betonlanarak, bitkilendirilecektir. Yüksek gelir grubunun ikamet ettiği bir bölge olduğu için kişisel araç kullanımı oldukça yaygındır. Kullanıcılara özel otopark tahsisi olması bölgede yaşayan kişilerin konfor seviyesinin üstte olduğunu göstermektedir.

Emsali 0.20/0.50 (A.2) yapı düzenine sahip alanlarda kat yüksekliği dışında ada uygulaması yapılamaz. şehir planı çıkarılırken 2 kat yükseklik verilen yerlerde daha yüksek katlı yapılara izin verilmesi, yaşanabilecek şehir görselindeki bozuklukların olmaması içindir.

Çalışma alanındaki yapılarda inşaat sahası bodrum, asma kat dâhil iskanı mümkün olan bütün kolların ışıklıklar çıktıktan sonraki sahaların toplamıdır. Bina yüksekliği: İmar planı üzerinde belirtilmiş olan kat adetlerinde tatbikatta, genel olarak ilk 3.50 m yükseklik için (ticaret bölgelerinde asma kat durumu hariç) artan her 3 metre için de birer kat itibar olunur. Bu uygulama 15.50 metreden yüksek yapılar içinde geçerlidir.

Binalarda, kendi bahçe hududu dışına taşmamak ve genişliği 1.5 metreyi aşmamak kaydı ile; yol cephelerinde kot aldığı nokta hizasından çıkma altına kadar olan en yakın mesafe 5.5 metreden aşağı düşmemek şartıyla açık ve kapalı çıkmalara izin verilmiştir. Ancak, genişliği 9.5 metreden az olan yollarda, n bahçe bulunmaması halinde çıkma yapılabileceği gibi, n bahçesi bulunan yerlerde yapılacak çıkmalar yola taşmamaktadır. Yola rastlamayan yan cephelerde 1 metreyi aşmamak ve tabi zeminden çıkma altına kadar olan en yakın mesafesi 2.40 metreden az olmamak şartıyla, sadece açık çıkma yapılabilir, arka cephelerde ise genişliği 1.5 metreyi aşmamak ve tabi zeminden çıkma altına kadar olan en yakın mesafesi 2.40 metreden az olmamak ve arka komşu hududuna kapılarda 3 metreden açıklarda ise 2 metreden fazla yaklaşmamak şartı ile açık ve kapalı çıkma yapılmasına izin verilmektedir.

Kömürlük, sığınak ve depo gibi mştemilatın bina bodrum katına tahsis edilmesi mecburi kılınmıştır, iki kattan fazla bodrum kat yapılamamaktadır ve bodrum katlar binaların ön, arka ve yan bahçelerine taşması yasaklanmıştır. Burada da amaç bina içerisinde uygunsuz görüntülerin engellenmesidir ve kmrlkten gelen zararlı havadan apartman sakinlerinin etkilenmemesini sağlamaktır.

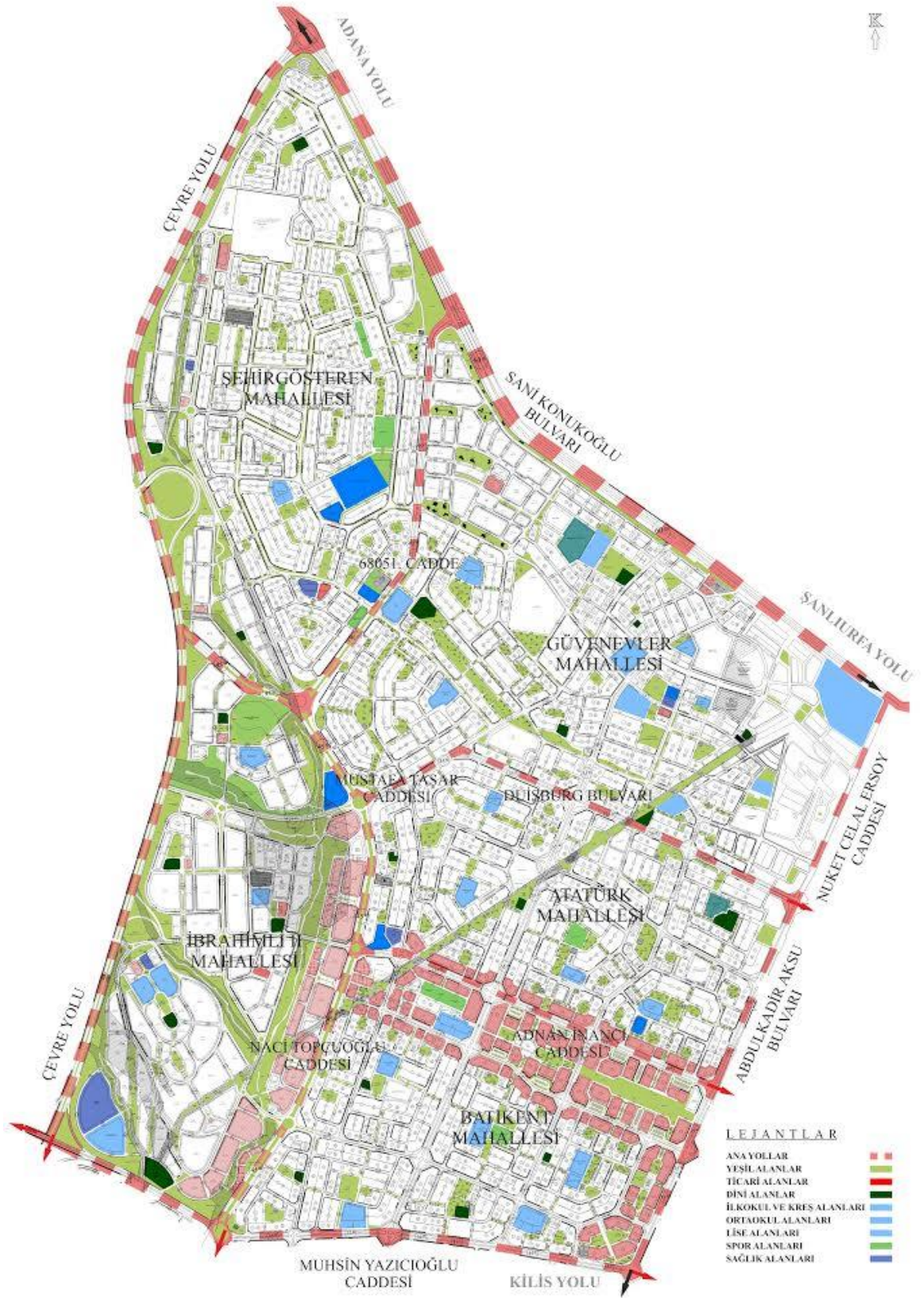
Çalışma alanındaki ticaret alanlarındaki yapı düzeninde ise,

Altı ticaret üstü konut olan binalar ile tamamı iş yeri olan binalarda yapı nizamı, konut alanlarındakiyle aynıdır; yalnız bahçe mesafeleri zemin ve 1. katta plandaki inşaat yaklaşma mesafeleri kadar olup st katlarda ise yan bahçe mesafeleri konut alanındakinin aynı, arka bahçe mesafelerinde 1.5 metredir.

Mesken ticaret alanlarında inşaat alanı katsayısı 3.00 den fazla olamaz, ticaret bölgelerinde n ve yan cephelerde, plan üzerinde gösterilmiş geri çekmeler sonucu, ortaya

ıkacak alanlar içerisinde çiçeklik, merdiven, havuz, reklam levhası, tabela vb. yaya geçişini zorlayacak hiçbir dekoratif veya servis elemanı konulamaz. Bu boş alanların döşeme kaplamasının mülk sahipleri tarafından çevresine uyum sağlayacak şekilde belediyeenin uygun gördüğü biçimde yapılması zorunludur. Bu maddeyle bölgedeki iş yerlerinden kaynaklı yaşanabilecek görsel kirliliklerin engellenmesi amaçlanarak kişilerin görsel konforu arttırılmıştır.

8 ve daha çok katlı binalarda parsel büyüklüğü 2000 m² den az, kullanma emsali 2.00'den fazla olamaz. Bina kat adetleri adadaki kullanma emsali sabit kalmak ve yapı düzeninde getirilen şartlar sağlanmak kaydıyla belediye yetkilileri tarafından değiştirilebilir ve uygun imar parselizasyonu yapılabilir. Bu işlem sırasında farklı kullanma emsali parsellerin birleşmesi halinde yeni kullanma emsali parsel kullanma emsallerinin ortalaması olacaktır.

Harita 4.1:Çalışma alanı genel harita

4.2. Sosyal Kültürel Yapı ve Mekânsal Analizler

Araştırma kapsamında, Gaziantep kentinde genellikle üst gelir grubuna ait hane halklarının yer seçtiği ve İbrahimli Bölgesi olarak bilinen kentsel bölgeye ilişkin analiz yapılmıştır. Bu alan Atatürk, Batıkent, Güvenevler, Şehirgösteren mahalleleri ve İbrahimli 2 bölgesi olarak bilinmektedir. Bu alan içerisinde günümüzde Atatürk, Batıkent ve Güvenevler mahalleleri yapılaşmalarını büyük ölçüde tamamlamışken Şehirgösteren mahallesinde ise yapılaşma hızla devam etmektedir. İbrahimli 2 bölgesi olarak bilinen bölge ise henüz yapılaşmaya yeni açılmış bir karaktere sahip olup nüfusu çok az olduğu için genel değerlendirmeye katılmamıştır (Harita 4.1).

4.2.1. Sosyo-ekonomik Yapıya İlişkin Çözümlemeler

Araştırma örneklem alanında yaklaşık 200 hane halkına ulaşılarak yüz yüze anket uygulaması yapılmıştır. Anket uygulamasında rasgele seçim tekniği kullanılmıştır. Anket uygulama sayıları mahalle nüfuslarına orantılı olarak dağıtılmıştır (Tablo4.1).

Tablo 4.1:Anket uygulamasının mahalle bölgelerine dağılımı

MAHALLE ADI	Yapılan Anket Sayısı	%	Reddedilen Anket Sayısı	%	Toplam Anket Sayısı
ATATÜRK	55	98%	1	2%	56
BATIKENT	64	98%	1	2%	65
GÜVENEVLER	64	97%	2	3%	66
İBRAHİMLİ 2	2	100%	0	0%	2
ŞEHİRGÖSTEREN	15	100%	0	0%	15
TOPLAM	200	98%	4	2%	204

4.2.1.1. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında ulaşılan konut kullanıcılarının yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde genel olarak 30-40 yaş ve 40-50 yaş aralığı dikkati çekmektedir.

Tablo 4.2:Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

MAHALLE ADI	18-20 YAŞ		21-30 YAŞ		31-40 YAŞ		41-50 YAŞ		51-60 YAŞ		61-70 YAŞ		71 +		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	4	7%	12	22%	23	42%	5	9%	5	9%	2	4%	4	7%	55
BATIKENT	6	9%	16	25%	24	38%	10	16%	6	9%	2	3%	0	0%	64
GÜVENEVLER	2	3%	14	22%	12	19%	28	44%	6	9%	2	3%	0	0%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır														
ŞEHİRGÖSTEREN	0	0%	5	33%	5	33%	4	27%	1	7%	0	0%	0	0%	15
TOPLAM	12	6%	47	24%	66	33%	47	24%	18	9%	6	3%	4	2%	200

Katılımcıların yaş gruplarına dağılımı mahalle düzeyinde incelendiğinde ise Atatürk ve Batıkent mahallelerinde orta yaş grubu varlığı öne çıkarken, Güvenevler mahallesinde ise 40-50 yaş aralığındaki nüfus varlığı öne çıkmaktadır (Tablo 4.2). Bu

durumun sebebi ise, Güvenevler mahallesinde uzun yıllardır yaşan nüfusun diğer mahallelerden daha çok olmasıdır.

4.2.1.2. Katılımcıların Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

Katılımcıların doğum yerlerine göre özellikleri incelendiğinde, genellikle Gaziantep kent merkezi doğumlu oldukları dikkati çekmektedir. Özellikle Şehircösteren, Batıkent, Atatürk mahalleleri bu anlamda öne çıkmaktadır (Tablo 4.3).

Tablo 4.3:Katılımcıların Mahalle Düzeyinde Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

MAHALLE ADI	GAZİANTEP (MERKEZ)	%	GAZİANTEP İLÇELERİ	%	FARKLI BİR İL	%	YURTDIŞI	%	TOPLAM
ATATÜRK	39	71%	4	7%	12	22%	0	0%	55
BATIKENT	48	75%	6	9%	10	16%	0	0%	64
GÜVENEVLER	40	63%	8	13%	16	25%	0	0%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır								
ŞEHİRGÖSTEREN	13	87%	0	0%	1	7%	1	7%	15
TOPLAM	142	71%	18	9%	39	20%	1	1%	200

Doğum yeri Gaziantep kenti dışında olan, bir başka ifadeyle doğum yerleri Gaziantep'in diğer ilçeleri ve farklı iller olan katılımcıların ise Güvenevler Mahallesinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Çalışma alanında yaşayan halkın büyük çoğunluğu doğma büyüme Gaziantep'li nüfustan oluşmaktadır.

4.2.1.3. Mahallelere Göre Hane Halkı Kişi Sayısı

Katılımcıların hane halkı sayılarının dağılımı incelendiğinde, genellikle 3-4 kişilik aile gruplarından oluştuğu görülmektedir (Tablo 4.4).

Tablo 4.4:Katılımcıların Hane Halkı Kişi Sayılarının Mahalle Düzeyinde Dağılımı

MAHALLE ADI	1-2 KİŞİ		3-4 KİŞİ		5-6 KİŞİ		7 VE ÜZERİ		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	15	27%	26	47%	13	24%	1	2%	55
BATIKENT	18	28%	54	84%	18	28%	2	3%	64
GÜVENEVLER	8	13%	44	69%	10	16%	2	3%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır								
ŞEHİRGÖSTEREN	4	27%	7	47%	4	27%	0	0%	15
TOPLAM	45	23%	131	66%	47	24%	5	3%	200

Özellikle Batıkent Mahallesinde 2 çocuk ve ebeveynlerden oluşan aile yapısı %84 oran ile öne çıkarken bunu %69 ile Güvenevler Mahallesi izlemektedir.

4.2.1.3. Katılımcıların Bulundukları Konutta İkamet Sürelerinin Mahallelere Göre Dağılımı

Bölgenin merkez nüfusunun yaklaşık %40'ına yakın bölümü 10 ve daha üzeri yıldır bulundukları yerde ikamet ettiğini belirtmiştir. Bunu % 22 ile 0-2 yıl arasında ikamet

ettiğini belirtenler izlemiştir (Tablo.3.5). Elde edilen bulgular, bu mahallelerde yaşayan halkın büyük bir bölümünün 10 yıl ve daha fazla süredir bu bölgede yaşadığını göstermektedir. Son iki yıldır yaşadıklarını belirten katılımcı oranının %22 olması, bölgenin özellikle Gaziantep doğumlu hane halkları için cazibesini sürdürdüğüne işaret etmektedir.

Tablo 4.5:Katılımcıların İkamet Sürelerinin Mahalle Düzeyinde Dağılımı

MAHALLE ADI	0-2 YIL		3-5 YIL		5-10 YIL		10 YIL VE ÜZERİ		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ŞEHİRGÖSTEREN	4	27%	2	13%	3	20%	6	40%	15
GÜVENEVLER	20	31%	8	13%	12	19%	24	38%	64
ATATÜRK	9	17%	7	13%	19	40%	20	36%	55
BATIKENT	16	25%	4	6%	18	28%	26	41%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır								
TOPLAM	50	22%	21	11%	16	26	77	39%	200

4.2.1.4. Katılımcıların Daha Önce İkamet Ettikleri Bölgelere Göre Dağılımı

Katılımcılara daha önceki ikamet yeri sorulduğunda, %56'sı Gaziantep'in farklı mahallesi cevabını vermişlerdir. Bu değeri %20 ile farklı bir ilden geldiklerini belirtenler izlemiştir (Tablo 4.6).

Tablo 4.6:Katılımcıların daha önce ikamet ettikleri bölgelere göre dağılımı

MAHALLE ADI	Aynı Mahalle		Farklı Mahalle		Gaziantep İlçeleri		Farklı Bir İl		Yurtdışı		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	12	22%	25	45%	5	9%	12	22%	1	2%	55
BATIKENT	14	22%	37	58%	2	3%	11	17%	0	0%	64
GÜVENEVLER	4	6%	35	55%	10	16%	15	23%	0	0%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	1	7%	12	80%	0	0%	1	7%	1	7%	15
TOPLAM	31	16%	111	56%	17	9%	39	20%	2	1%	200

4.2.1.4. Katılımcıların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Katılımcıların meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde genellikle karma bir yapıda olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Atatürk, Batıkent ve Güvenevler mahallelerinde öğretmen, memur ve mühendisler yer alırken Şehirgösteren Mahallesinde ise kendini sanayi-işveren olarak niteleyenlerin varlığı dikkat çekicidir (Tablo 4.7).

Tablo 4.7:Katılımcıların meslek gruplarının mahalle bölgelerine göre dağılımı

MAHALLE ADI	MEMUR	MÜHENDİS	ÖĞRETMEN	ESNAF	SANAYİCİ	EMEKLİ	EV HANIMI	DİĞER	TOPLAM
ATATÜRK	4%	11%	15%	0%	7%	2%	18%	47%	55
BATIKENT	6%	19%	6%	3%	13%	3%	3%	50%	64
GÜVENEVLER	16%	22%	3%	3%	9%	9%	3%	34%	64

İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır								
ŞEHİRGÖSTEREN	0%	20%	7%	7%	27%	0%	0%	40%	15
TOPLAM	8%	19%	8%	3%	11%	5%	7%	43%	200

4.2.1.5. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların genel olarak eğitim düzeyinin yüksek olduğu, %56 oranında bir bölümünün üniversite, %14'ünün yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir (Tablo 4.8).

Tablo 4.8:Katılımcıların eğitim durumlarının mahalle düzeyinde dağılımı

MAHALLE ADI	İLKÖĞRETİM		LİSE		ÜNİVERSİTE		YÜKSEK LİSANS		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	6	11%	13	24%	26	47%	9	16%	55
BATİKENT	0	0%	14	22%	48	75%	4	6%	64
GÜVENEVLER	0	0%	26	41%	30	47%	10	16%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır								
ŞEHİRGÖSTEREN	0	0%	4	27%	7	47%	4	27%	15
TOPLAM	6	3%	57	29%	111	56%	28	14%	200

Yüksekokul düzeyinde eğitim seviyesinin en yüksek olduğu mahalle %81 ile Batıkent mahallesinde dikkat çekerken bunu %74 ile Şehircösteren ve %63 ile Atatürk ve Güvenevler mahalleleri izlemektedir.

4.2.1.6. Katılımcı Hane Halkının Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Örneklem alanı içerisindeki katılımcıların gelir grubu dağılımı incelendiğinde nüfusun %40'ının aylık geliri 5.000-7.500 TL; %20'sinin ise 7.500-10.000 TL, %21'inin 15.000 TL ve üstü gelire sahip olduğu görülmektedir. Değerlendirme mahalle düzeyinde incelendiğinde ise Şehircösteren mahallesinde nispeten daha fazla gelire sahip hane halklarının varlığı dikkat çekerken, Güvenevler ve Batıkent mahallelerinde ise aylık geliri 5.000-7.500 arasında değişen hane halklarının oranı % 40 civarında bulunmaktadır (Tablo 4.9).

Alandaki konut kiralari incelendiğinde bu değerin 3.000-7.500 TL arasında değiştiğı görülmektedir. Ortalama araç sahipliğı ise yaklaşık 2 olarak karşılaşılmaktadır. Bölgede yeni tamamlanan konutların satış fiyatları incelendiğinde 1 milyon ile 4 milyon arasında yoğunlaştığı, brüt m² birim fiyatının ise yaklaşık 5-10 bin TL arasında olduğu dikkat çekmektedir. Katılımcılar gelir düzeyi sorusunda güven duygusu sebebiyle daha az gelir beyan ettikleri düşünülmektedir.

Tablo 4.9: Katılımcıların gelir durumlarının mahalle düzeyinde dağılımı

MAHALLE ADI	5.000-7.500TL	7.501-10.000TL	10.001-12.500TL	12.501-15.000TL	15.001 TL VE ÜZERİ	TOPLAM
-------------	---------------	----------------	-----------------	-----------------	--------------------	--------

	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	18	33%	14	25%	5	9%	4	7%	14	25%	55
BATIKENT	30	47%	6	9%	8	13%	6	9%	16	25%	64
GÜVENEVLER	26	41%	20	31%	0	0%	8	13%	10	16%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	0	0%	0	0%	3	20%	5	33%	7	47%	15
TOPLAM	80	40%	40	20%	16	8%	24	12%	42	21%	200

4.2.2. Konut Analizleri

Araştırmanın bu aşamasından konut kullanıcılarının konutlarını değerlendirmelerine yönelik cevapları irdelenmiştir. Bu bulgular, katılımcıların kendi değerlendirmelerine bağlı olup subjektif ölçütler çerçevesinde ele alınmaktadır.

4.2.2.1. Mülkiyet Yapısının Mahallere Göre Dağılımı

Kent merkezi içerisinde mülk sahiplerinin mahallelere göre mülk edinme biçimi incelendiğinde %74 oranında kendi mülkiyeti olduğu, %26 oranında kira olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 4.10). Mahallelere göre mülkiyet sahipliği oranının en yüksek olduğu yerleşimler %87 ile Atatürk ve Şehirgösteren mahalleleridir. Bu değeri %66 ile Batıkent ve Güvenevler mahalleleri izlemektedir. Türkiye İstatistik kurumunun (TUIK, 2012) yaptığı araştırmaya göre ülkemizde hane halklarının 67,3'ü kendi konutlarında oturmaktadır. Gaziantep'te ise hane halklarının konut sahipliği oranı %59,5 ile Türkiye'deki en düşük orana sahiptir. Bu çerçevede, araştırma kapsamında incelenen mahallelerdeki mülkiyet sahipliği oranının, Türkiye ve Gaziantep düzeyindeki konut sahipliği oranının üzerinde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.10: Konut Mülkiyet yapısının mahallelere göre dağılımı

MAHALLE ADI	KİRA	%	KENDİ MÜLKİYETİ	%	TOPLAM
ATATÜRK	7	13%	48	87%	55
BATIKENT	22	34%	42	66%	64
GÜVENEVLER	22	34%	42	66%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.				
ŞEHİRGÖSTEREN	2	13%	13	87%	15
TOPLAM	53	26%	145	74%	198

4.2.2.2. Mülk Sahibinin Oturduğu Dairenin Büyüklüğü

Örneklem alanı içerisinde bulunan yapıların alan büyüklüğü açısından incelendiğinde %50'si 200-250m², %24'ünün ise 150-200 m² büyüklüğünde konutlardan oluştuğu görülmektedir (Tablo 4.11). İncelenen konutların %8'lik kısmını ise 300m² ve daha üzeri alana sahip yapılar oluşturmaktadır.

Tablo 4.11: Konut büyüklüklerinin mahallelere göre dağılımı

MAHALLE ADI	- 150 m ²		150-200 m ²		200-250 m ²		250m ² +		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı
ATATÜRK	6	11%	10	18%	34	62%	5	9%	55
BATIKENT	12	19%	12	19%	38	59%	4	6%	64
GÜVENEVLER	20	31%	20	31%	22	34%	2	3%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır								
ŞEHİRGÖSTEREN	3	20%	5	33%	4	27%	3	20%	15
TOPLAM	41	21%	47	24%	99	50%	15	8%	200

Mülk sahiplerinin oturduğu dairenin büyüklüğünün mahallelere göre dağılımı incelendiğinde Atatürk mahallesinde 200-300m² büyüklüğe sahip konut oranı %62 ile en yüksek değerde iken, bu oranı %59 ile Batıkent Mahallesi ve %34 ile Güvenevler Mahallesi izlemektedir. Şehirgösteren Mahallesinde ise %20 oranla 250 m² ve üzeri konut büyüklüklerinin varlığı dikkat çekmektedir.

4.2.2.3. Oda Sayılarına Göre Konut Büyüklüklerinin Mahallelere Göre Dağılımı

Örneklem alanı içerisinde bulunan konutların oda sayıları incelendiğinde %46'sını 3+1 konut tipinden meydana geldiği, bunu %29 ile 4+1 tipi konutlardan meydana geldiği tespit edilmiştir (Tablo 4.12).

Tablo 4.12: Oda sayılarına göre konut büyüklüklerinin mahallelere göre dağılımı

MAHALLE ADI	1+1		2+1		3+1		4+1		5+1		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	0	0%	2	4%	20	36%	29	53%	4	7%	55
BATIKENT	4	6%	8	13%	26	41%	20	31%	8	13%	64
GÜVENEVLER	4	6%	10	16%	40	63%	4	6%	6	9%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	1	7%	3	20%	5	33%	3	20%	3	20%	15
TOPLAM	9	5%	23	12%	91	46%	58	29%	21	11%	200

Oda sayısına göre konut büyüklükleri mahalle düzeyinde incelendiğinde, Atatürk mahallesinde %53 oranında 4+1 konut tipine rastlanırken, Batıkent'te ise %41 oranında 3+1, %31 oranında 4+1 konut tipine rastlanmaktadır. Güvenevler mahallesinde ise çoğunlukla 3+1 konut tipine rastlanmaktadır. Şehirgösteren mahallesinde 5+1 konut tiplerinin giderek yaygınlaşması dikkat çekicidir.

4.2.2.4. İkamet Edilen Konut Türünün Mahallelere Göre Dağılımı

Araştırma alanında incelenen konutların yaklaşık yarısı, tek bloklu apartman niteliğindeki yapılarda meydana gelmektedir. Bu değeri %44 ile güvenli-site içi apartmanlar izlemektedir. Geri kalan bölümü ise az katlı konut sitelerinden oluşmaktadır (Tablo 4.13).

Tablo 4.13: İkamet edilen konut türünün mahallelere göre dağılımı

MAHALLE ADI	APARTMAN		SİTE İÇİ APARTMAN		AZ KATLI SİTE		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	32	58%	19	35%	3	5%	55
BATIKENT	36	56%	28	44%	2	3%	64

ATATÜRK	0	0%	1	2%	10	18%	28	51%	16	29%	55
BATIKENT	4	6%	2	3%	20	31%	22	34%	18	28%	64
GÜVENEVLER	2	3%	6	9%	12	19%	28	44%	16	25%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	0	0%	0	0%	2	13%	8	53%	5	33%	15
TOPLAM	6	3%	9	5%	45	23%	87	44%	55	28%	200

Mutfak organizasyonundan memnuniyet düzeyi mahallelere göre incelendiğinde, Atatürk ve Şehirgösteren mahallelerinde yüksek düzeydedir. Kötü olduğunu düşünenler toplam içerisinde payı düşük olmakla birlikte Güvenevler Mahallesi olarak öne çıkmaktadır. Bu durumun Güvenevler Mahallesiindeki konut kullanımlarında bina ve mutfak alanlarının nispeten daha küçük olmasına bağlı olduğunu düşündürmektedir.

4.2.2.7. Kullanıcıların Konutun Balkon Kullanımından Memnuniyet Düzeyi

Katılımcıların konutlarındaki balkon büyüklüğü ve kullanışlılığından genel olarak memnun oldukları gözlenmiştir. Katılımcıların balkon kullanım ve mekân büyüklüklerini %40'ı çok iyi, %44'ü iyi, %26'sı kısmen, %24'ü çok iyi olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 4.16).

Tablo 4.16:Kullanıcıların konutun balkon alanı ve kullanımından memnuniyet düzeyi

MAHALLE ADI	ÇOK KÖTÜ		KÖTÜ		KISMEN		İYİ		ÇOK İYİ		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	0	0%	4	7%	13	24%	27	49%	11	20%	55
BATIKENT	2	3%	4	6%	20	31%	22	34%	18	28%	64
GÜVENEVLER	0	0%	10	16%	16	25%	26	41%	12	19%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	1	7%	1	7%	2	13%	4	27%	7	47%	15
TOPLAM	3	2%	19	10%	52	26%	80	40%	48	24%	200

Konutun balkonundan memnuniyet düzeyi mahallelere göre incelendiğinde, genel olarak tüm mahallerde iyi olduğu öne çıkarken Şehirgösteren mahallesinde çok iyi olarak değerlendirenler %47 düzeyindedir. Kötü olduğunu düşünenler toplam içerisinde payı düşük olmakla birlikte Güvenevler Mahallesi kullanıcılarının %16'sı balkonlarının kötü olduğunu düşünmektedir. Bu durumun Güvenevler Mahallesiindeki konut kullanımlarında balkon alanlarının nispeten daha küçük ve binalarda eskime belirtilerinin olmasına bağlamaktadırlar.

4.2.2.8. Mülkiyet Sahibinin Islak Mekân Organizasyonundan Memnuniyeti

Katılımcıların konutlarındaki wc, banyo mekânlarının büyüklük ve kullanışlılığı genel olarak yeterli buldukları ve memnun oldukları gözlenmiştir. Katılımcıların bu mekânlara yönelik değerlendirmeleri incelendiğinde %41'i iyi, %23'i çok iyi, , %24'ü kısmen, %12'si kötü ve %2'si çok kötü yanıtını vermişlerdir (Tablo 4.17).

Tablo 4.17:Kullanıcıların konutun wc-banyo alanı ve kullanımından memnuniyet düzeyi

MAHALLE ADI	ÇOK KÖTÜ		KÖTÜ		KISMEN		İYİ		ÇOK İYİ		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	0	0%	5	9%	10	18%	27	49%	13	24%	55
BATIKENT	4	6%	8	13%	12	19%	28	44%	14	22%	64
GÜVENEVLER	0	0%	10	16%	24	38%	18	28%	12	19%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	0	0%	0	0%	0	0%	7	47%	6	40%	15
TOPLAM	4	2%	23	12%	47	24%	81	41%	45	23%	200

Konutun wc-banyo alan büyüklüğü ve kullanışlılığına yönelik memnuniyet düzeyi mahallelere göre incelendiğinde, genel olarak tüm mahallerde iyi olduğu öne çıkarken Şehirgösteren mahallesinde çok iyi olarak değerlendirenler %40 düzeyindedir. Kötü olduğunu düşünenlerin toplam içerisinde payı düşük olmakla birlikte Güvenevler Mahallesi kullanıcılarının %16'sı kötü oluğunu düşünmektedir. Bu durumunda en büyük etkinin Güvenevler Mahallesindeki konutların diğer mahallelere göre daha önce inşa edildiği ve eskime belirtileri göstermesine bağlanmaktadır.

4.2.2.9. Mülkiyet Sahibinin Odaların Organizasyonundan Memnuniyeti

Katılımcıların konutlarındaki odaların büyüklüğü ve kullanışlılığını değerlendirmeleri istenildiğinde, %46'sı iyi, %26'sı çok iyi, %19'u kısmen, %9'u kötü ve %3'ü ise çok kötü yanıtını vermişlerdir (Tablo 4.18).

Tablo 4.18:Kullanıcıların konutun oda alanları ve kullanımından memnuniyet düzeyi

MAHALLE ADI	ÇOK KÖTÜ		KÖTÜ		KISMEN		İYİ		ÇOK İYİ		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	1	2%	4	7%	6	11%	27	49%	17	31%	55
BATIKENT	2	3%	10	16%	12	19%	26	41%	16	25%	64
GÜVENEVLER	2	3%	2	3%	18	28%	28	44%	14	22%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	0	0%	1	7%	0	0%	10	67%	4	27%	15
TOPLAM	5	3%	17	9%	37	19%	92	46%	51	26%	200

Odaların organizasyonundan memnuniyet sorusunun mahallelere göre dağılımı incelendiğinde ise; Şehirgösteren Mahallesinin %67'si, Güvenevler Mahallesinin %44'ü, Atatürk mahallesinin %49'u, Batıkent mahallesinin %41'inin iyi cevabı verdiği sonucu görülmektedir.

4.2.2.10. Kullanıcıların Konutundan Genel Memnuniyeti

Araştırma alanındaki katılımcıların konutlarından genel olarak memnun oldukları gözlenmiştir. Katılımcıların konutlarından memnuniyet düzeylerini değerlendirmeleri

istenildiğinde, %26'sı çok iyi, %51'i yeterli, %17'si kısmen, %5'i kötü ve %4'ü ise çok kötü yanıtını vermişlerdir (Tablo 4.19).

Tablo 4.19:Kullanıcıların konutlarından genel memnuniyet düzeyi

MAHALLE ADI	ÇOK KÖTÜ		KÖTÜ		KISMEN		İYİ		ÇOK İYİ		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	1	2%	1	2%	9	16%	28	51%	16	29%	55
BATIKENT	2	3%	4	6%	12	19%	34	53%	14	22%	64
GÜVENEVLER	4	6%	4	6%	10	16%	28	44%	18	28%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	0	0%	0	0%	1	7%	10	67%	4	27%	15
TOPLAM	7	4%	9	5%	33	17%	101	51%	52	26%	200

Konuttan genel memnuniyet sorusunun mahallelere göre dağılımı incelendiğinde ise; Şehirgösteren Mahallesinin %67 iyi ve %27 çok iyi ile en yüksek değerde iken, bunu sırasıyla Atatürk ve Batıkent mahalleleri izlemektedir.

4.2.3. Konut Yakın Çevresi ile İlgili Analizler

Bu bölümde katılımcıların konutların yakın çevrelerine ilişkin memnuniyet düzeylerini ölçmeye yönelik sorular ile değerlendirme yapımları istenmiştir. Değerlendirmede 5'li Likert Değerlendirme Tekniği uygulanmıştır. Genellikle öznel (sübjektif) değerlendirme ölçütleri kapsamına giren bu değerlendirmeler ile kullanıcının memnuniyet düzeyini ölçmenin yanı sıra tanımladığı problemler ve bulunduğu çevreye aidiyet ve yakın gelecekteki eğilimleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.2.3.1. Katılımcıların Yakın Çevre İle İlgili Otopark Yeterliliği Değerlendirmeleri

Çalışma alanı içerisinde katılımcıların otopark yeterliliği sorusuna ankete katılanların %29'u çok iyi, %26'sı iyi olarak değerlendirmiştir. Bu değerlendirmenin yapılmasında, genellikle her evin bir kapalı garaja sahip konut tipine sahip olması etkili olmuştur (Tablo 4.20).

Tablo 4.20: Katılımcıların mahalle düzeyinde otopark alanı yeterlilik değerlendirmeleri

MAHALLE ADI	[1] ÇOK KÖTÜ		[2] KÖTÜ		[3] KISMEN		[4] İYİ		[5] ÇOK İYİ		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	11	20%	5	9%	16	29%	13	24%	10	18%	55
BATIKENT	6	9%	14	22%	12	19%	18	28%	16	25%	64
GÜVENEVLER	4	6%	10	16%	12	19%	16	25%	24	38%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	3	20%	0	0%	3	20%	4	27%	5	33%	15
TOPLAM	24	12%	29	15%	43	22%	51	26%	57	29%	200

Otopark probleminin bulunduğunu düşünenler ise daha çok ticaret aktivitelerinin bulunduğu bölgelere yakın konut kullanıcıları tarafından ifade edilmiştir. Bu oran ise genellikle %12 çok kötü, %15 kötü olarak tanımlanmıştır.

4.2.3.2. Katılımcıların Yakın Çevre İle İlgili Yeşil Alan Yeterliliği Değerlendirmeleri

Katılımcılar, konutlarının bulunduğu yakın çevredeki kentsel açık-yeşil alan varlığının genel anlamda iyi olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.21).

Tablo 4.21:Katılımcıların mahalle düzeyinde yeşil alan yeterliliği değerlendirmeleri

MAHALLE ADI	[1] ÇOK KÖTÜ		[2] KÖTÜ		[3] KISMEN		[4] İYİ		[5] ÇOK İYİ		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	9	16%	6	11%	13	24%	15	27%	12	22%	55
BATIKENT	8	13%	12	19%	20	31%	14	22%	12	19%	64
GÜVENEVLER	6	9%	10	16%	10	16%	20	31%	18	28%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	1	7%	1	7%	2	13%	7	47%	4	27%	15
TOPLAM	24	12%	29	15%	46	23%	57	29%	46	23%	200

Yeşil alan yeterliliği sorusunun mahallelere göre dağılımı incelendiğinde ise; Şehirgösteren Mahallesi'nin %74'ü, Güvenevler Mahallesi'nin %59'u, Atatürk mahallesi'nin %49'u, Batıkent mahallesi'nin %41'i iyi düzeyde olmasına işaret etmişlerdir.

4.2.3.3. Katılımcıların Yakın Çevresinde Vakit Geçirebileceği Yeşil Alan Yeterliliği Değerlendirmeleri

Çalışma alanı içerisinde yaşayan konut kullanıcıların, yakın çevrelerinde vakit geçirdikleri kafe - çay bahçesi gibi eğlenme ve dinlenme alanlarının yeterliliği sorusuna %11'i çok iyi, %20'si iyi, %24'ü kısmen, %19'u kötü ve %28'i ise çok kötü yanıtını vermiştir (Tablo 4.22).

Tablo 4.22:Katılımcıların mahalle düzeyinde yeşil alan yeterliliği değerlendirmeleri

	Çok Kötü		Kötü		Kısmen		İyi		Çok İyi		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	13	24%	6	11%	15	27%	15	27%	6	11%	55
BATIKENT	18	28%	12	19%	18	28%	12	19%	6	9%	64
GÜVENEVLER	22	34%	14	22%	12	19%	8	13%	8	13%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	3	20%	5	33%	2	13%	3	20%	2	13%	15
TOPLAM	56	28%	37	19%	48	24%	39	20%	22	11%	200

Mahalle düzeyinde incelendiğinde oranlar ve memnuniyet düzeyleri genel anlamda yakın olmakla birlikte, Güvenevler Mahallesi kullanıcıları nispeten daha yetersiz olduğunu vurgulamışlardır.

4.2.3.4. Katılımcıların Yakın Çevre İle İlgili Alışveriş Alanı Yeterliliği Değerlendirmeleri

Çalışma alanı içerisinde yaşayan katılımcıların konutlarının yakın çevresinde alışveriş alanı yeterliliği sorusuna %25'i iyi, %20'si çok iyi, %20'si kısmen cevabını vermişlerdir (Tablo 4.23).

Tablo 4.23:Katılımcıların yakın çevre ile ilgili alışveriş alanı yeterliliği değerlendirmeleri

MAHALLE ADI	Çok Kötü		Kötü		Kısmen		İyi		Çok İyi		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	10	18%	4	7%	16	29%	12	22%	13	24%	55
BATIKENT	16	25%	8	13%	14	22%	16	25%	12	19%	64
GÜVENEVLER	16	25%	12	19%	8	13%	16	25%	12	19%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	4	27%	4	27%	1	7%	3	20%	3	20%	15
TOPLAM	46	23%	28	14%	39	20%	49	25%	40	20%	200

Alışveriş mekânlarının yeterliliği mahalle düzeyinde incelendiğinde genel olarak yeterli bulma eğilimi bulunurken, Şehirgösteren Mahallesi nispeten diğer mahallelere daha yetersiz görüşü bulunmaktadır.

4.2.3.5. Katılımcıların Yakın Çevre İle İlgili Güvenlik Değerlendirmesi

Katılımcıların yaşadıkları konut yakın çevresinde kendilerini güvende hissedip hissetmediklerine ilişkin soruya, %33 oranında kısmen cevabını vermişlerdir. Bu değerleri %25'i iyi, %16'sı çok iyi olarak değerlendirmiştir (Tablo 4.24).

Tablo 4.24:Katılımcıların konut yakın çevrelerine ilişkin güvenlik değerlendirmeleri

MAHALLE ADI	Çok Yetersiz		Yetersiz		Kısmen		Yeterli		Çok İyi		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	4	7%	10	18%	15	27%	13	24%	13	24%	55
BATIKENT	4	6%	10	16%	26	41%	18	28%	6	9%	64
GÜVENEVLER	12	19%	12	19%	18	28%	12	19%	10	16%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	0	0%	2	13%	6	40%	4	27%	2	13%	15
TOPLAM	20	10%	34	17%	65	33%	49	25%	31	16%	200

Yapılan değerlendirmeleri mahalle düzeyinde incelediğimizde kendini daha az güvende hissetme düzeyi Güvenevler mahallesinde (%38) öne çıkmaktadır.

4.2.3.6. Katılımcıların Yakın Çevre İle İlgili Çevre İyileştirme Faaliyetleri Yeterliliği Değerlendirmeleri

Çevre iyileştirme faaliyetleri yeterliliği sorusuna ankete katılanların %16'sı çok iyi, %19'u yeterli, %43'ü kısmen, %13'ü kötü ve %10'u ise çok kötü yanıtını vermiştir (Tablo 4.25).

Tablo 4.25:Katılımcıların konut yakın çevrelerine ilişkin güvenlik değerlendirmeleri

MAHALLE ADI	Çok Kötü		Kötü		Kısmen		İyi		Çok İyi		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	4	7%	2	4%	26	47%	11	20%	10	18%	55
BATIKENT	6	9%	10	16%	30	47%	10	16%	10	16%	64
GÜVENEVLER	10	16%	12	19%	24	38%	10	16%	8	13%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	0	0%	1	7%	5	33%	5	33%	4	27%	15
TOPLAM	20	10%	25	13%	86	43%	37	19%	32	16%	200

Anket sonuçları göstermiştir ki örneklem alanı içerisinde yaşayanların çevre iyileştirme faaliyetlerinden genel olarak memnun olduğu, Atatürk mahallesinin çevre iyileştirme faaliyetlerinden en memnun olan mahalle olduğu, Güvenevler mahallesinin ise memnuniyet oranının diğer mahallelere göre daha az olduğu sonucuna varılmıştır.

4.2.3.7. Katılımcıların Yakın Çevre İle İlgili Trafik Sorunu Değerlendirmeleri

Katılımcılarla konut yakın çevrelerinde trafik kaynaklı problemin bulunup bulunmadığı konusunda büyük ölçüde problem yaşanmadığı ve mevcut durumun yeterli olduğu kanısında bulunmuşlardır (Tablo 4.26). Trafik kaynaklı problemler mahalle düzeyinde incelendiğinde ise Şehirgösteren Mahallesi %53'lik iyi cevabıyla öne çıkmaktadır.

Tablo 4.26:Katılımcıların konut yakın çevrelerine ilişkin trafik durum değerlendirmeleri

MAHALLE ADI	Çok Kötü		Kötü		Kısmen		İyi		Çok İyi		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	6	11%	6	11%	18	33%	11	20%	12	22%	55
BATIKENT	12	19%	8	13%	24	38%	14	22%	8	13%	64
GÜVENEVLER	4	6%	10	16%	32	50%	6	9%	12	19%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	1	7%	3	20%	1	7%	8	53%	2	13%	15
TOPLAM	23	12%	27	14%	75	38%	41	21%	34	17%	200

MAHALLE ADI	Çok Kötü		Kötü		Kısmen		İyi		Çok İyi		TOPLAM
	Savı	%	Savı	%	Savı	%	Savı	%	Savı	%	

ATATÜRK	4	7%	8	15%	27	49%	9	16%	7	13%	55
BATIKENT	8	13%	14	22%	18	28%	10	16%	16	25%	64
GÜVENEVLER	8	13%	8	13%	26	41%	10	16%	10	16%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır										
ŞEHİRGÖSTEREN	3	20%	2	13%	1	7%	3	20%	6	40%	15
TOPLAM	23	12%	32	16%	72	36%	34	17%	39	20%	200

Değerlendirmeler mahalle düzeyinde incelendiğinde, hemen hemen tüm mahallelerde %30 civarında görsel kirlilik yaşandığını belirten katılımcılar, bunu daha çok ticari dükkân pano, levha ve aydınlatma elemanlarına bağlı olduğunu ifade etmektedirler.

4.2.4. Mahalle Düzeyinde Mekânsal Analiz ve Değerlendirmeler

Araştırmanın bu bölümünde varlığı ile kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkı sağlayan kentsel sosyal donatı alanlarının mahalle düzeyinde incelenmesine ayrılmıştır. Bu değerlendirmeler niceliksel veriler üzerinden yapılmakta olup objektif ölçütler çerçevesinde ele alınmaktadır.

4.2.4.1. Kentsel Açık ve Yeşil Alan Varlığının Yeterliliği

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği Türkiye’de kentsel alanlarda kişi başına düşen yeşil alan değerini en az 10 m² olarak tanımlanmaktadır. Araştırmanın örneklem alanını oluşturan mahallelerde yapılan tespit çalışmalarında toplam 121,2 ha kentsel yeşil alan belirlenmiştir (Tablo 4.30).

Tablo 4.30: Mahalle düzeyinde Kentsel açık-yeşil alan dağılımı

MAHALLE ADI	NÜFUS	YEŞİL ALAN M ²	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN M ²
ATATÜRK	25.626	114.457,85	4,47
BATIKENT	27.415	142.893,82	5,21
GÜVENEVLER	27.518	247.302,39	8,99
İBRAHİMLİ2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır		
ŞEHİRGÖSTEREN	993	340.470,30	342,87

Atatürk Mahallesi için toplam yeşil alan 11,4 ha olarak tespit edilmiştir. Nüfus bu mahalle için 25.626 kişi olup kişi başına düşen yeşil alan miktarı 4.47 m²’dir. Batıkent mahallesi için toplam yeşil alan 14,2 ha olarak tespit edilmiştir, nüfus bu mahalle için 27.415 kişi olup kişi başına düşen yeşil alan miktarı 5.21 m²’dir. Güvenevler mahallesi için toplam yeşil alan 24,7 ha olarak tespit edilmiştir, nüfus bu mahalle için 27.518 kişi olup kişi başına düşen yeşil alan miktarı 8.99 m²’dir. Bu çerçevede elde edilen bulgular, söz konusu mahallelerde kişi başına düşen açık-yeşil alan miktarının ilgili yönetmelikte belirlenen asgari standartların altında olduğuna işaret etmektedir.

Şehirgösteren ve İbrahimli 2 bölgelerinde imar planında yaklaşık 42 ha açık-yeşil alan bulunmasına karşın henüz yapılaşmasını tamamlamadığı için nüfus doymamış düzeydedir. Bu nedenle bu iki mahalle için değerlendirme yapmak sağlıklı olmayacağı için göz ardı edilmiştir.

Açık ve yeşil alanlar erişebilirlik açısından irdelendiğinde ise her mahallede bulunan açık-yeşil alanların ilgili yönetmelikte belirtilen asgari yürüme mesafesi içerisinde bulunduğu söylenebilir (Harita 4.2). Bu çerçevede çalışma örneklem alanı mahallelerde bulunan kentsel açık ve yeşil alanlar erişilebilirlik mesafesi içerisinde bulunduğu kabul edilmektedir.

4.2.4.2. Anaokulu Birimleri Yeterliliği

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, kentsel alanlarda kişi başına düşen asgari anaokulu alanını 1m² olarak tanımlanmıştır. Yapılan tespitlerde Güvenevler mahallesinde kişi başına 0,12 m², Atatürk mahallesinde 0,31 m² kişi başına anaokulu alanı düşerken bu değer Batıkent mahallesinde ise sıfır olarak dikkati çekmektedir(Tablo 4.31).

Tablo 4.31:Mahalle düzeyinde Anaokulu varlığının yeterliliği

MAHALLE ADI	NÜFUS	ANAOKULU ALAN M ²	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN M ²
ATATÜRK	25.626	7.830,13	0,31
BATIKENT	27.415	0	0
GÜVENEVLER	27.518	3.388,11	0,12
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.		
ŞEHİRGÖSTEREN	993	0	0

Bu çerçevede incelenen tüm mahallelerde kişi başına düşen ana okul alanının asgari standartların altında kaldığını görülmektedir.

4.2.4.3. İlkokul Birimleri Yeterliliği

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, kişi başına düşen asgari ilkokul alanı 4m² olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede tüm mahallelerde kişi başına düşen ilkokul alanının asgari standartların altında kaldığını göstermektedir (Tablo 4.32).

Tablo 4.32:Mahalle düzeyinde İlkokul varlığının yeterliliği

MAHALLE ADI	NÜFUS	İLKOKUL ALAN M ²	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN M ²
ATATÜRK	25.626	23.603,94	0,92
BATIKENT	27.415	31.624,93	1,15
GÜVENEVLER	27.518	0	0

İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.		
ŞEHİRGÖSTEREN	993	6.421,85	6,47

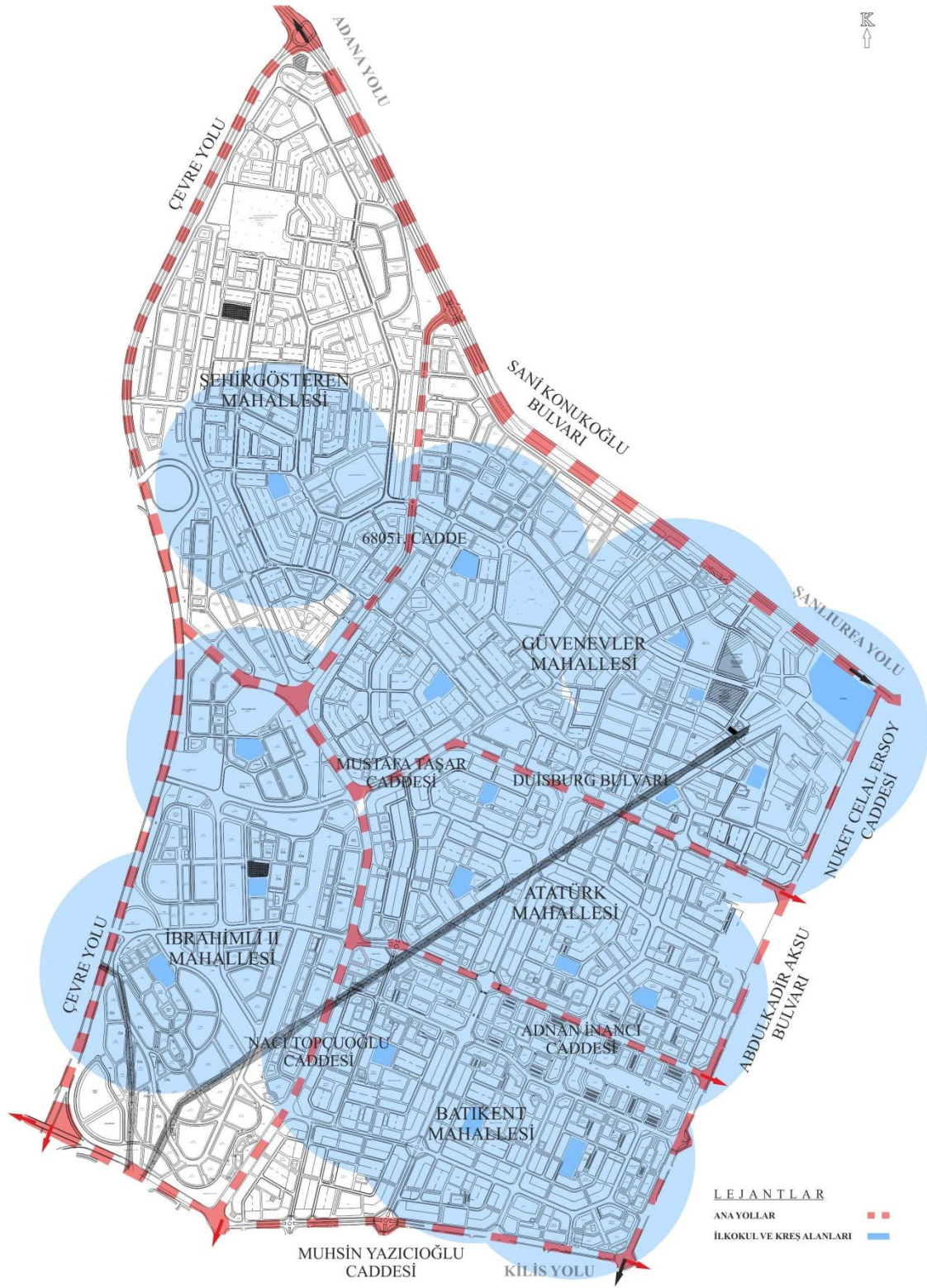
Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde "İmar planlarında; anaokulu ve ilkokul fonksiyonları takriben 500 metre, mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir" olarak tanımlanmaktadır. Çalışma alanları ilkokul alanlarının erişebilirlik göstergesi açısından değerlendirildiğinde, kent içerisinde dengeli dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür (Harita 4.3). Tüm mahalleler ilkokul alanlarından eşit ölçüde faydalanabilmektedir. Bu bakımdan ortalama erişilen alanlar %99,7'dir (Tablo 4.33).

Tablo 4.33:İlkokul alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

MAHALLE ADI	ALAN	ERİŞİLEN	ERİŞİLEMİYEN	YÜZDE
ATATÜRK	1.412.345,07	1.382.345,07	30.000,00	97,9%
BATIKENT	1.590.019,58	1.589.885,66	133,92	100%
GÜVENEVLER	2.579.195,95	2.579.195,95	0	100%
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.			
ŞEHİRGÖSTEREN	2.400.271,67	2.398.985,49	1.286,18	99,9%
TOPLAM	7.981.838,27	7.950.412,17	31.420,1	99,7%

Harita 4.2: Yeşil alanların mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

Harita 4.3:İlkokul ve Anaokulu alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

4.2.4.4. Ortaokul Birimleri Yeterliliği

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, kişi başına düşen asgari ortaokul alanı 3m² olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede Güvenevler Mahallesi dışındaki Atatürk ve Batıkent mahallelerinde kişi başına düşen ortaokul alanının asgari standartların altında kaldığını göstermektedir (Tablo 4.34).

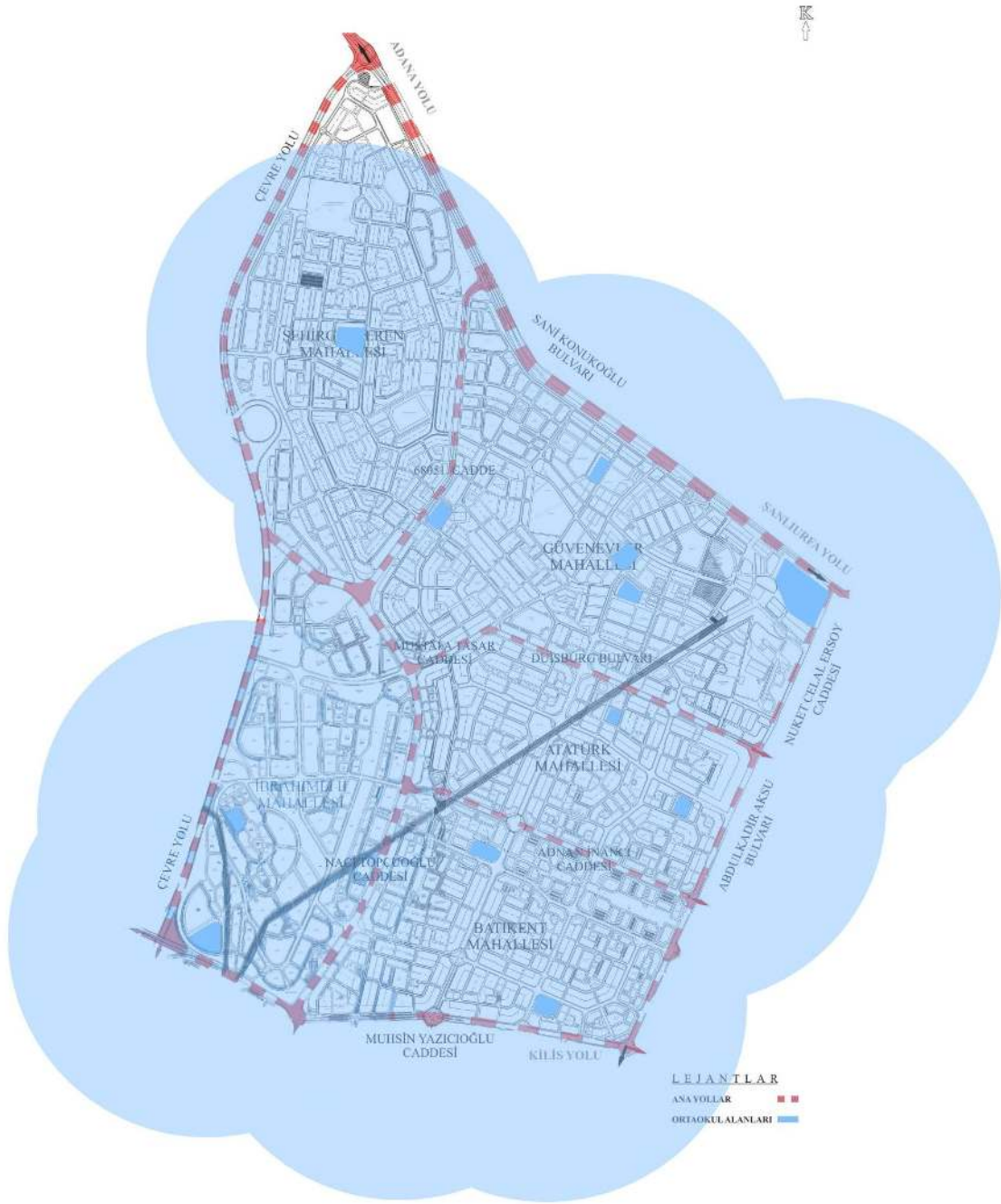
Tablo 4.34:Mahalle düzeyinde Ortaokul varlığının yeterliliği

MAHALLE ADI	NÜFUS	ORTAOKUL ALAN M ²	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN M ²
ATATÜRK	25.626	14.999,79	0,59
BATIKENT	27.415	30.503,93	1,11
GÜVENEVLER	27.518	107.219,36	3,90
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.		
ŞEHİRGÖSTEREN	993	18.374,49	18.50

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde "İmar planlarında; ortaokullar takriben 1.000 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir." olarak tanımlanmaktadır. Çalışma alanları ortaokul alanlarının erişebilirlik göstergesi açısından ele alındığında, kent içerisinde dengeli dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür (Harita 4.4). Tüm mahalleler ortaokul alanlarından yeterli ölçüde faydalanmaktadır. Bu bakımdan ortalama erişilen alanlar %100'e yakındır (Tablo 4.35).

Tablo 4.35:Ortaokul alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

MAHALLE ADI	ALAN	ERİŞİLEN	ERİŞİLEMİYEN	YÜZDE
ATATÜRK	1.412.345,07	1.412.345,07	0	100%
BATIKENT	1.590.019,58	1.590.019,58	0	100%
GÜVENEVLER	2.579.195,95	2.579.195,95	0	100%
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.			
ŞEHİRGÖSTEREN	2.400.271,67	2.294.172,72	106.044,95	4%
TOPLAM	7.981.838,27	7.918.838,27	0	100%

Harita 4.4:Ortaokul alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

4.2.4.5. Lise Birimleri Yeterliliği

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, kişi başına düşen asgari lise alanı 3 m² olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede tüm mahalleler de kişi başına düşen lise alanının asgari standartların altında kaldığını göstermektedir (Tablo 4.36).

Tablo 4.36:Mahalle düzeyinde Lise varlığının yeterliliği

MAHALLE ADI	NÜFUS	LİSE ALAN M ²	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN M ²
ATATÜRK	25.626	6.339,01	0,25
BATIKENT	27.415	0	0
GÜVENEVLER	27.518	15.838,95	0,58
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.		
ŞEHİRGÖSTEREN	993	0	0

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde "İmar planlarında; liseler ise takriben 2.500 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir" olarak tanımlanmaktadır.

Çalışma alanları lise alanlarının erişilebilirlik göstergesi açısından ele alındığında, kent içerisinde dengeli dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür (Harita 4.5). Tüm mahalleler lise alanlarından yeterli ölçüde faydalanmaktadır. Bu bakımdan ortalama erişilen alanlar %100'dür (Tablo 4.37).

Tablo 4.37:Lise alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

MAHALLE ADI	ALAN	ERİŞİLEN	ERİŞİLEMİYEN	YÜZDE
ATATÜRK	1.412.345,07	1.412.345,07	0	100%
BATIKENT	1.590.019,58	1.590.019,58	0	100%
GÜVENEVLER	2.579.195,95	2.579.195,95	0	100%
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.			
ŞEHİRGÖSTEREN	2.400.271,67	2.400.271,67	0	100%
TOPLAM	7.981.838,27	7.981.838,27	0	100%

LEJANTLAR

ANA YOLLAR

LİSE ALANLARI

Harita 4.5:Lise alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

4.2.4.6. Dini Tesis Alanı Yeterliliği

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, kişi başına düşen asgari dini alanı 0.5 m² olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede Şehircösteren mahallesi haricindeki tüm mahallelerde kişi başına düşen lise alanının asgari standartların üstünde kaldığını göstermektedir (Tablo 4.38).

Tablo 4.38.Mahalle düzeyinde Dini Tesis varlığının yeterliliği

MAHALLE ADI	NÜFUS	DİNİ TESİS ALANI M ²	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN M ²
ATATÜRK	25.626	8.213,01	3,12
BATIKENT	27.415	9.528,03	2,88
GÜVENEVLER	27.518	26.862,81	1,02
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.		
ŞEHİRGÖSTEREN	993	10.851,87	0,09

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde, "İmar planlarında; dini tesislerden küçük cami takriben 250 metre, orta (semt) cami takriben 400 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir" olarak tanımlanmaktadır. Çalışma alanları dini alanlarının erişilebilirlik göstergesi açısından ele alındığında, kent içerisinde dengeli dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür (Harita 4.6). Tüm mahalleler dini alanlarından yeterli ölçüde faydalanmaktadır. Bu bakımdan ortalama erişilen alanlar yaklaşık %99'dur (Tablo 4.39).

Tablo 4.39:Dini Tesis alanlarını erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

MAHALLE ADI	ALAN	ERİŞİLEN	ERİŞİLEMEYEN	YÜZDE
ATATÜRK	1.412.345,07	1.411.313,91	1.031,16	99,7%
BATIKENT	1.590.019,58	1.589.613,93	405,65	99,9%
GÜVENEVLER	2.579.195,95	2.578.114,24	1.081,71	99,5%
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.			
ŞEHİRGÖSTEREN	2.400.271,67	2.399.005,89	1.265,78	99,4%
TOPLAM	7.981.838,27	7.978.047,97	3.784,14	99%

Harita 4.6:Dini Tesis alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

4.2.4.7. Sağlık Alanı Yeterliliği

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, kişi başına düşen asgari sağlık alanı 2m²/kişi olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede Şehircösteren mahallesi haricindeki tüm mahallelerde kişi başına düşen sağlık alanının asgari standartların altında kaldığını göstermektedir (Tablo 4.40).

Tablo 4.40: Mahalle düzeyinde Sağlık alanı varlığının yeterliliği

MAHALLE ADI	NÜFUS	SAĞLIK ALAN M ²	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN M ²
ATATÜRK	25.626	3.307,08	0,13
BATİKENT	27.415	0	0
GÜVENEVLER	27.518	4.636,20	0,17
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.		
ŞEHİRGÖSTEREN	993	6.906,74	6,96

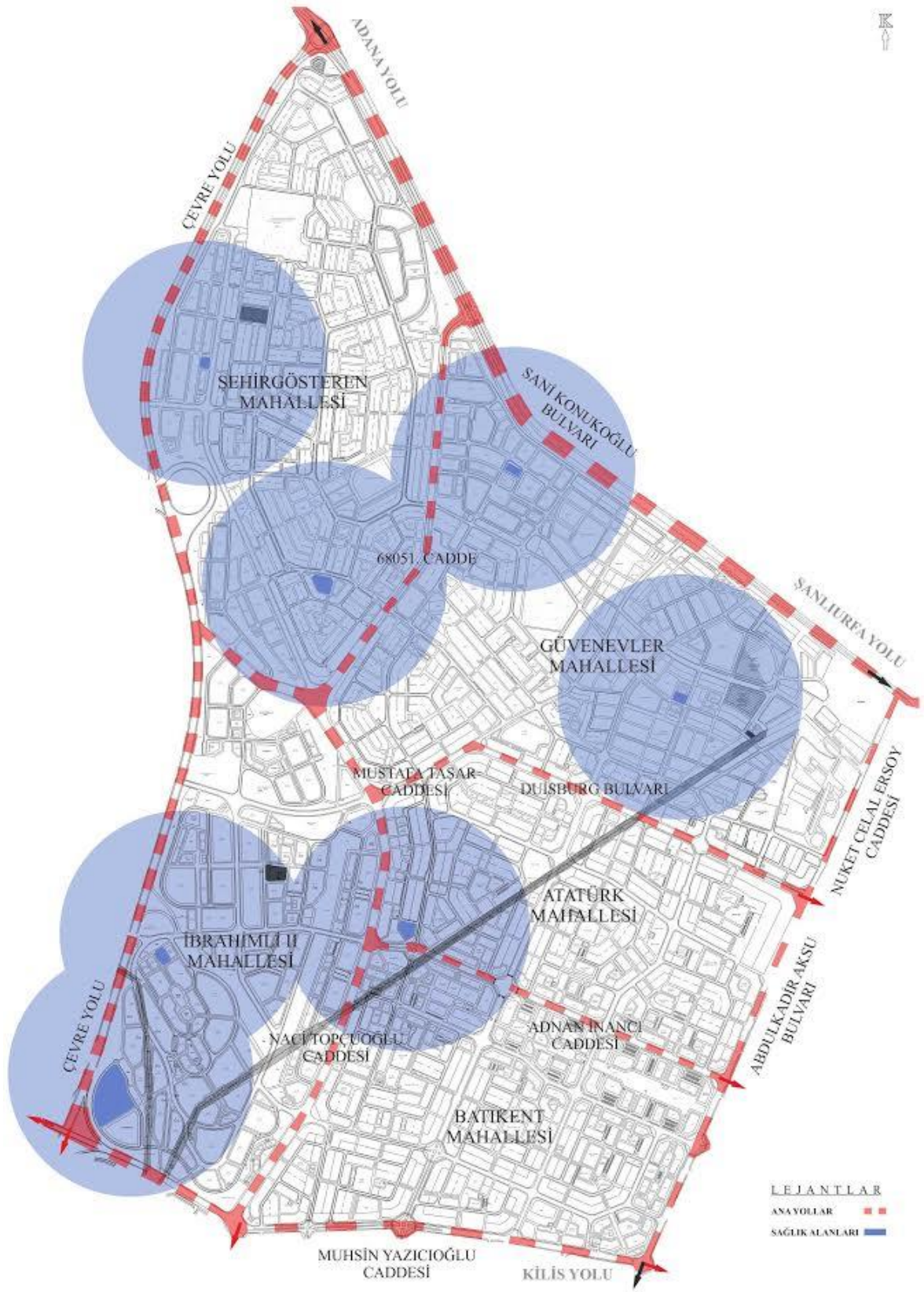
Mekânsal Planlar Yapı Yönetmeliğinde; İmar planlarında,

“Aile sağlık merkezi, kreş, anaokulu ve ilkökul fonksiyonları takriben 500 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabileceği” tanımlanmaktadır.

Sağlık alanları belirtilen 500 metre etki alanı içerisinde erişebilirlik göstergesi açısından ele alındığında, kent içerisinde Şehircösteren, Güvenevler ve İbrahimli 2 mahallelerinde dengeli dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür (Harita 4.7). Ancak nüfusun yoğun olduğu Atatürk Mahallesi ve Batıkent mahallelerinde yeterli sayıda sağlık alanı bulunmamaktadır (Tablo 4.41).

Tablo 4.41: Sağlık alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

MAHALLE ADI	ALAN	ERİŞİLEN	ERİŞİLEMİYEN	YÜZDE
ATATÜRK	1.412.345,07	1.409.037,99	3.307,08	99,8%
BATİKENT	1.590.019,58	1.588.668,90	1.350,68	99,9%
GÜVENEVLER	2.579.195,95	2.577.743,08	1.452,87	99,9%
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.			
ŞEHİRGÖSTEREN	2.400.271,67	2.399.360,03	911,65	100%
TOPLAM	7.981.838,27	7.974.810	7.022,27	100%

Harita 4.7:Sağlık alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

4.2.4.8. Spor Alanı Yeterliliği

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, kişi başına düşen asgari spor alanı $0.5m^2$ olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede Güvenevler Mahallesi dışındaki Batıkent ve Atatürk mahallelerinde kişi başına düşen spor tesis alanının asgari standartların üstünde kaldığını göstermektedir(Tablo 4.42).

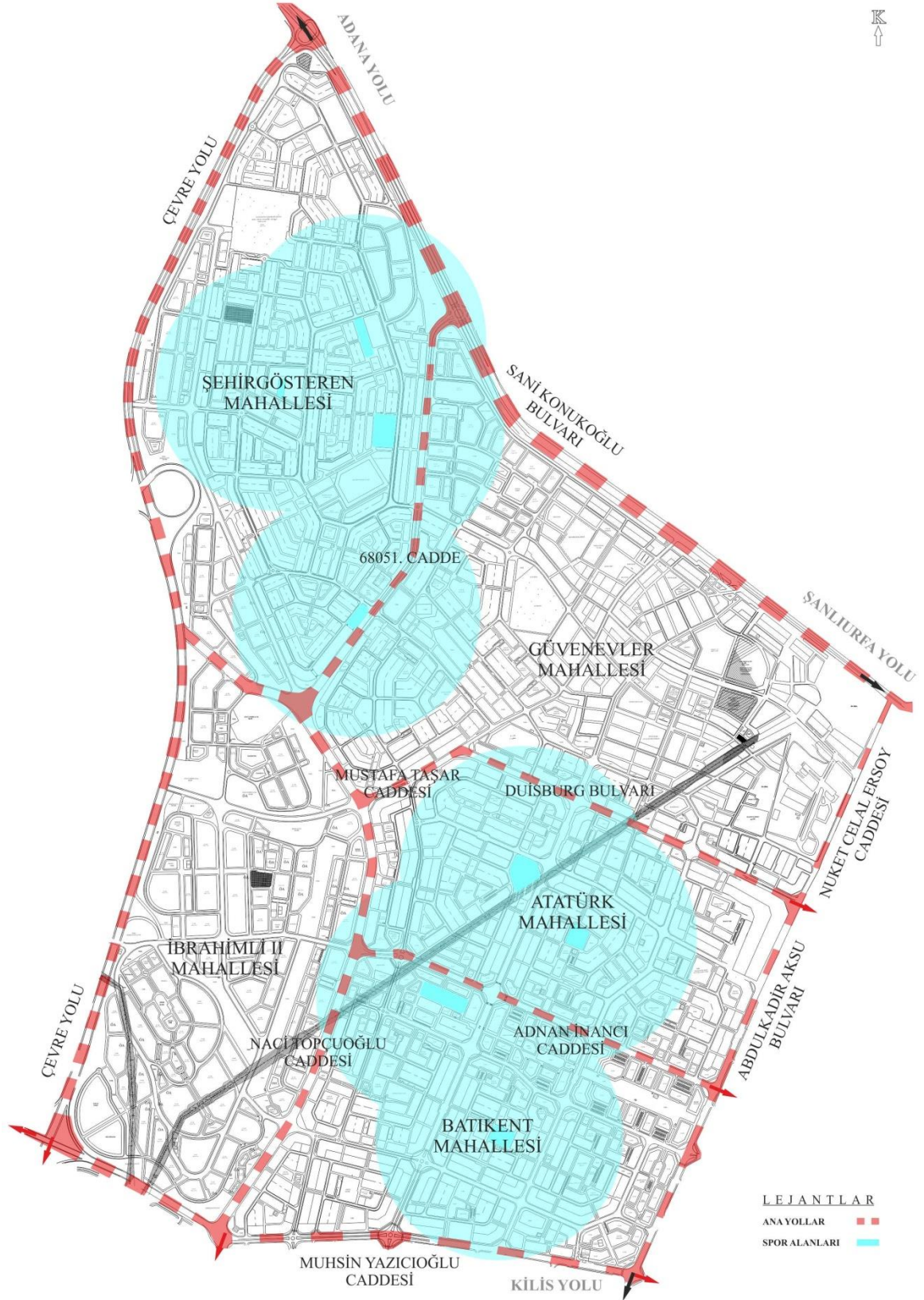
Tablo 4.42:Mahalle düzeyinde Spor alanı varlığının yeterliliği

MAHALLE ADI	NÜFUS	SPOR ALAN M ²	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN M ²
ATATÜRK	25.626	17.624,67	0,69
BATIKENT	27.415	14.642,75	0,53
GÜVENEVLER	27.518	4.636,20	0,17
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.		
ŞEHİRGÖSTEREN	993	19.754,92	19,89

Çalışma alanları spor alanlarının erişebilirlik göstergesi açısından ele alındığında, kent içerisinde dengeli dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür (Harita 4.8). Tüm mahalleler spor alanlardan yeterli ölçüde faydalanmaktadır. Bu bakımdan ortalama erişilen alanlar %100'dür (Tablo 4.43).

Tablo 4.43:Spor alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi

MAHALLE ADI	ALAN	ERİŞİLEN	ERİŞİLEMİYEN	YÜZDE
ATATÜRK	1.412.345,07	1.411.664,62	680,45	100%
BATIKENT	1.590.019,58	1.589.467,37	552,21	100%
GÜVENEVLER	2.579.195,95	2.414.608,19	164.587,76	93,6%
İBRAHİMLİ 2	Yerleşme henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır.			
ŞEHİRGÖSTEREN	2.400.271,67	2.399.577,39	694,29	100%
TOPLAM	7.981.838,27	7.815.317,56	166.514,71	97,9%

Harita 4.8:Spor alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik haritası

4.2.5. Katılımcıların Yakın Gelecekte Mekânsal Tercih ve Eğilimleri

4.2.5.1. Katılımcıların Yakın Gelecekte Başka Bir Konuta Taşınma İsteği

Katılımcılara yakın gelecekte başka bir yere taşınmayı düşünür müsünüz sorusuna %36'sı evet derken %64'ü hayır cevabını vermiştir. Verilen cevapların mahallelere göre dağılımı incelendiğinde Şehircösteren Mahallesi %7, Güvenevler mahallesi %44, Atatürk mahallesi %40, Batıkent mahallesi %31 ile evet cevabını verirken taşınma düşüncelerinin olduğunu belirtmişlerdir(Tablo 4.44).

Tablo 4.44:Katılımcıların yakın gelecekte başka bir konuta taşınma isteği

MAHALLE ADI	EVET Sayı	%	HAYIR Sayı	%	TOPLAM Sayı
ATATÜRK MAHALLESİ	22	40%	33	60%	55
BATIKENT MAHALLESİ	20	31%	44	69%	64
GÜVENEVLER MAHALLESİ	28	44%	36	56%	64
İBRAHİMLİ 2 MAHALLESİ*	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır				
ŞEHİRGÖSTEREN MAHALLESİ	1	7%	14	93%	15
TOPLAM	73	37%	127	64%	200

Verilen cevaplara bakıldığında gelir grubu nispeten diğerlerine göre yüksek olan katılımcılar kentin farklı bir bölgesine taşınmayı düşündükleri, Güvenevler mahallesinde yaşayanların daha uzun yıllardır bulundukları mahallede ikamet etmeleri sebebiyle taşınma isteğinin diğer mahallelere oranla daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

4.2.5.2. Evet Yanıtı Verenlerin Sebepleri

Kentin başka bir bölgesine taşınmak isteyen katılımcıların neden sorusuna %36'sı daha büyük bir ev istiyorum cevabını vermişlerdir. Bu cevabı %22 ile daha güvenli bir konut ve %14 ile statü veya prestij cevabı izlemiştir (Tablo 4.45).

Tablo 4.45:Katılımcılardan evet yanıtı verenlerin sebepleri

MAHALLE ADI	Daha Büyük Bir Ev İstiyorum		Evim Eskidi		Statü – Prestij Farklılıkları		Park Bahçe Vs. Yakın Olmak İstiyorum		Kendime Ait Otopark İstiyorum		Daha Güvenli Bir Konut İstiyorum		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	8	36%	2	9%	4	18%	0	0%	2	9%	6	27%	22
BATIKENT	6	30%	2	10%	4	20%	2	10%	2	10%	4	20%	20
GÜVENEVLER	10	36%	4	14%	2	7%	4	14%	2	7%	6	21%	28
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır												
ŞEHİRGÖSTEREN	1	50%	0	0%	0	0%	1	50%	0	0%	0	0%	2
TOPLAM	27	36%	8	11%	10	14%	7	9%	6	8%	16	22%	74

Cevapları mahallelere göre incelediğimizde, daha büyük bir ev istiyorum tüm mahallelerde öncelikli iken, bu cevabı Atatürk, Batıkent ve Güvenevler mahallendeki daha

güvenli bir konut cevabı takip etmiştir. Atatürk ve Batıkent mahallelerinde Statü veya prestij cevabı ise azımsanmayacak derecededir.

4.2.5.3. Kullanıcıların Yakın Gelecekte Yaşamak İsteddiği Konut Tipi Değerlendirmesi

Örneklem alanı içerisinde konut kullanıcılarının % 39 gibi büyük bir bölümü yakın gelecekte az katlı villalarda yaşamak istediği belirtmiştir. Bu değerli %28 ile az katlı müstakil ev seçeneği izlemiştir (Tablo 4.46).

Tablo 4.46. Yakın gelecek için konut kullanıcıların olası yeni konut tercihleri

MAHALLE ADI	Apartman		Güvenlikli Site Apartman		Az Katlı / Villa Site		Müstakil Ev		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
ATATÜRK	10	18%	9	16%	20	36%	16	29%	55
BATİKENT	0	0%	22	34%	26	41%	16	25%	64
GÜVENEVLER	6	9%	12	19%	26	41%	20	31%	64
İBRAHİMLİ 2	Yapılaşma henüz tamamlanmadığı için dikkate alınmamıştır								
ŞEHİRGÖSTEREN	5	33%	3	20%	4	27%	3	20%	15
TOPLAM	21	11%	46	23%	77	39%	56	28%	200

Konut tercihlerinin mahallelere göre dağılımı incelendiğinde Güvenevler ve Batıkent mahallelerinde güvenlikli sitede villa tipi konut eğilimi öne çıkarken, Güvenevler mahallesinde %34 ile güvenlikli bir sitede apartman tercihi dikkat çekmektedir. Bununla birlikte müstakil yaşam biçimine uygun konut tipi seçimi de göz ardı edilemeyecek bir boyutta gözükmektedir.

4.2.6.Bölüm Değerlendirmesi

Araştırmada, konut kullanıcılarının kentsel yaşam çevrelerinin seçiminde etkili faktörleri ele aldığımızda, nesnel ve öznel değişkenlere dayalı bir yöntem geliştirilmektedir. Bu faktörler mahalle, konut yakın çevresi ve konut olmak üzere üç ölçek üzerinde tanımlanmaktadır.

Konut düzeyinde yapılan anketler bize bölge halkının çok büyük bir kısmının 50 yaş ve altı genç nüfusa sahip olduğunu ayrıca eğitim seviyesi ve ekonomik gelir seviyesi yüksek bireylerden oluştuğunu göstermiştir. Çalışma alanımızda ikamet etmekte olan halkın çok büyük oranda Gaziantep'in yerel halkı olduğu, göçle gelen nüfusun bu mahallelerde oldukça az olduğu görülmüştür. Konut kullanıcılarının büyük bölümünün oturdukları konutlarda on yıldan daha fazla süredir ikamet ettikleri, büyük bölümünün konutunun kendi mülkiyeti olduğu ve konut büyüklüklerinin metre kare bazında yeterli

gördükleri sonucuna varılmıştır. Konut kullanıcılarının mutfak, balkon, ıslak mekan, odaların genel organizasyonundan ve konuttan genel memnuniyetin yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Çoğunlukla beş yada altı katlı site içi apartman ya da apartman konut tipinin yaygın olduğu saptanmıştır. Güvenevler mahallesinin yerleşiminin daha eskiye dayanması sebebiyle Güvenevler mahallesindeki evler metrekaresiz olarak daha yetersiz gelmekte ve bu mahallede yaşayanların başka mahallere göç edip metre kare bazında daha büyük konutlarda yaşama isteklerinin diğer mahallelere oranla daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Konut yakın çevresi düzeyinde değerlendirme yaptığımızda ise; Atatürk, Batıkent ve Güvenevler mahallelerindeki yeşil alanlar yaşam kalitesi standartları açısından yetersiz kalmaktadır, özellikle Batıkent mahallesinde yaşayanlar çocuk oyun alanlarını yetersiz bulmaktadırlar. Yine bu üç mahalledeki anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise alanları da yaşam kalitesi açısından kişi başına düşen asgari alanların altında kalmaktadır. Dini alanların bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak yeterlilikte olduğu saptanmıştır. Sosyal alanlar ve sağlık alanlarının çalışma alanımız için yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışma alanında yaşayan konut kullanıcılarının belirli bir ekonomik seviyeye sahip olması dolayısıyla günlük seyahatlerini kendi araçları ile yapmaktadırlar ve bu durum bölge için otopark alanlarının yeterli sayıda olması gerektiğini zorunlu kılmıştır. Ulaşım ağı açısından oldukça zengin olması çalışma alanının pozitif özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplu taşıma araçları olan tramvay, otobüs, dolmuş durakları oldukça yaygındır, Bu durum bölgeye hizmet veren restoran, mağaza, çeşitli dükkanlar vs. gibi yerlerde çalışanların ulaşımını kolaylaştırmaktadır. Bir diğer dikkat çeken unsur ise; bölgedeki güvenlik sorunudur konut kullanıcıları güvenliği yetersiz bulmaktadırlar; dolayısıyla apartman yaşantısı süren yüksek gelir gruplu bölge halkı güvenli sitelerde yaşama eğilimi göstermektedirler. Yapılan anket görüşmelerinde komşuluk ilişkilerinin konut seçiminde etkili olduğu göze çarpmaktadır, bu durum kentsel yaşam kalitesi algısında nesnel faktörler kadar öznel değerlendirmeleri daha etkin olduğunu da sunmaktadır. Kişilerin gelir durumu, statü açısından kendilerine yakın hane halklarına yakın olma isteği bunun en açık göstergesi olmuştur. Bulundukları çevre nesnel açıdan nitelikli bir yaşam çevresi sunmasına karşın, başka bölgelere taşınma isteğinin arkasında da bu sebep bulunmaktadır. Varsıl ailelerin kentsel yaşam çevresi seçimi ve konut tercihlerinde yaşam kalitesi farkındalığının yüksek olduğu ortaya çıkan bir diğer çıkarımsındır.

Mahalle düzeyindeki sonuçlar ise şu şekilde çıkmaktadır; açık-yeşil alanların çalışma alanı içindeki homojen dağılımı sayesinde tüm mahalleler yeşil alanlardan eşit bir şekilde faydalanabilmektedir. İl genelindeki özel okullar özellikle ekonomik seviyenin yüksek olduğu bu beş mahallede toplanmışlardır. Bölgede yaşayan çocukların eğitim alanlarına erişilebilirlikleri yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Spor alanları açısından beş mahallenin de zengin olduğunu söylenebilir. Nüfusun yoğun olduğu Atatürk ve Batıkent mahallelerinde yeterli sayıda sağlık alanının bulunmadığını, Güvenevler ve Şehrgösteren mahallelerinde ise dengeli dağılım gösterdiği saptanmıştır. Ticari yapıların yoğun olduğu Atatürk ve Batıkent mahalleleri gürültü kirliliği ve görsel kirliliğin de en çok olduğu mahallelerdir.

BÖLÜM 4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşam kalitesi kavramının tüm boyutlarıyla tanımlanması, ülkemize özgü yanlarının ortaya konması, konut ve konut seçiminde etkili parametrelerin belirlenerek kentsel yaşam kalitesi bağlamında incelenmesini içeren bu araştırma sonucunda, kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesinde sosyal, ekonomik, fiziksel ve çevresel karakterler olmak üzere bir dizi nesnel ve öznel değişkenlerin etkili olduğu görülmektedir.

5'li Likert puan sistemine göre yapılan anketler konut ve konut çevresi seçiminde etkili parametreler belirlenmektedir. Kentsel ve sosyal teknik alt yapı alanlarının artması kentsel yaşam kalitesiyle doğru orantılıdır. Gelişmiş ülkelerde açık ve yeşil alanların nitelik ve nicelikleri, medeniyetin ve yaşam kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Doğayla iç içe yaşanan bir çevrede insan psikoloji sininde olumlu yönde etkilendiği bir çok çalışmada belirtilmektedir. Çalışma alanında yeşil alanlar homojen olarak dağılmıştır fakat; yeterlilik analizleri daha fazla yeşil alana ihtiyaç duyulduğunu göstermiştir. Konut kullanıcılarının çocuklarını rahatça götürebilecekleri güvenli park-bahçe ve oyun alanlarının sayısının artırılması yönünde bir takım sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Varsıl ailelerin yoğun olarak ikamet ettiği çalışma alanında her bir ailenin en az iki aracının bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu durum beraberinde her geçen gün artan otopark ihtiyacını da getirmektedir. Otopark problemi özellikle ticaretin yoğun olarak yapılmakta olduğu Atatürk ve Batıkent mahallelerinde görülmektedir.

Ticari alanların yoğun olarak bulunduğu bu iki mahallede çok sayıda alışveriş alanı, sanat kursları, restaurant ve cafe gibi sosyal donatılar bulunmaktadır. Bölgede ikamet etmekte olan bireyler çok uzağa gitmeden günlük hayatında ihtiyaç duyduğu bir çok materyale kolayca ulaşabilmektedir, bu durum şehrin günlük koşuşturmasında çok vakit harcayan konut kullanıcılarının bu bölgeyi tercih etmelerindeki diğer bir nedendir.

Bölgenin cazibe merkezi haline gelmesinde kuşkusuz ki ulaşımın da oldukça büyük bir yeri bulunmaktadır. Tramvay, dolmuş, otobüs gibi bir çok ulaşım alternatifi bulunan çalışma alanının da ulaşım ve trafik konut kullanıcıları için bir sorun olarak görülmemektedir.

Yüksek gelir grubunun bu mahalleleri tercih etmesinin bir diğer sonucu olarak, özel okullar yoğunlukla bu mahallelerde yapılmışlardır. Dini alanlar bütün mahalleler de kişi başına düşen m² bazında gereğinden fazla olduğu görülmektedir, dini alanlar homojen

olarak dağılmaktadırlar. Sağlık ve spor alanı gibi sosyal alanlar çalışma alanı için yetersiz olduğu sonucuna varılmaktadır.

Yakın gelecekte başka bir konuta taşınma isteğinin azımsanmayacak ölçüde olduğunu görmekteyiz. Taşınma isteğinin en çok olduğu mahalle, daha eski bir yerleşim alanı olması nedeni ile Güvenevler mahallesidir. Ankette belirtilen "konutum eskidi daha yeni bir eve taşınmak istiyorum" cevabı da yine bu mahalledeki kullanıcılardan alınmıştır.

Türkiye'nin bir çok şehrinde konut kullanıcıları gelenek ve görenekleri benzer bireylerin bir arada yaşamak istemektedirler, bu durum Gaziantep şehri içinde geçerli olmaktadır. Çalışma alanımızda yaşayan bireylerin sosyal ve ekonomik açıdan birbirine denk bireylerle bir arada olma eğilimleri oldukça fazladır. Kullanıcıların kentin başka bir bölgesine taşınma eğilimlerinin başında da statü farklılığından kaynaklı nedenlerin olduğunu görmekteyiz.

Çalışma alanının da artan nüfusla beraber güvenlik kaygısının arttığını görmekteyiz. Bölge halkı güvenliği yetersiz görmektedir. Günümüzde çocuk kaçırma, cinsel taciz, yan kesicilik gibi toplumu derinden sarsak olayların her geçen gün artması "güvenlik" unsurunu giderek ön plana çıkarmıştır. Bireylerin yakın gelecekteki olası konut seçimini etkileyen en temel unsurun "güvenlik" olduğu görülmektedir.

Daha önceleri aynı mahallede yaşayan konut kullanıcıları birbirlerini yakın olarak tanınmasına karşın; günümüzde durum önemli ölçüde değişikliğe uğramıştır. Geçmiş zamanda, çocuğunu rahatça evinin önünde oynatabilen yerel halk artık güvenlik kaygısından dolayı çocuğunun tek başına sokağa çıkmasına izin vermemektedir. Geçmişte mahallemizde, sokağımızda oturan bireyleri tanımamız biz de güven duygusunu oluşturmaktaydı. Tanıdık bireylerden oluşan mahalleler de yaşayan bireylerin çocukları da beraberce evlerinin kapısı önünde güvenlik kaygısı güdülmeden oynamaktaydı.

Tüm bu sonuçlar bir takım eğilimleri doğurmaktadır. Kozmopolit şehirlerde yaşayan bireylerin hayatın başka dallarına bütün zamanlarını ayırmalarından dolayı evlerinde geçireceği zamanlarda daha az çalışmak, daha fazla konfor elde etmek istemektedirler. Eskiden insanlar şehrin içinde, dinamizmle beraber yaşamayı tercih ederken artık şehir karmaşasından uzak, daha sakin yerlerde yaşamayı talep etmektedir.

Günümüzde yaşanan çeşitli çevresel olaylar konut kullanıcılarının güvenlik kaygılarını arttırmış olup, çocuklarını dışarıya tek başlarına yollayamamaları ve eğitim seviyesi yüksek ailelerce çocukların doğal yaşamla iç içe yaşamlarının gerekliliklerinin

bilinmesi güvenli, içerisinde sosyal alanları, yeşil alanları, park ve oyun alanları olan yaşam alanlarına yönelimi arttırmıştır. Güvenlik kaygısının sonucu olarak yaşam alanlarının etrafının daha yüksek duvarlarla örölmeye başlamakta ve "güvenlikli site" modeli doğurmaktadır. "Güvenlikli site" alanı denilebilecek bu yeni yerleşim yerlerinde, sosyal hayatın gerekliliğı olan bütün ihtiyaçlar duvarla çevrili bir alanda karşılanmaktadır. Birey bu dört duvarla çevrili güvenli alandan dışarı çıkmadan her türlü günlük aktivitesini gerçekleştirebilmektedir. Varsıl ailelerin sosyal statü açısından kendisine benzer ailelerle güvenli fakat dış dünyadan izole bir arada yaşama isteğı şehircilik açısından mekânsal ayrıştırmaların doğacağını bize işaret etmektedir.

Kendine kentsel yaşam alanlarından uzakta,sınırlı sayıda sosyal toplulukla güvenlik kaygısıyla yaşayan bireylerin psikolojik durumları gelecek için endişe vermektedir. Toplumda "güven" duygusunun artmasına yönelik çalışmalar yapılması gerekliliğı ortaya çıkmaktadır. Bireyin kendini mutlu ve güvende hissedebileceğı bir kentsel yaşam alanı bireylerin çevresel yaşam kalitesi memnuniyet düzeylerini de arttırmaktadır.

Sonuç olarak; mevcut durum analizi yapılarak, geçmiş eğilimlerin karşılaştırmalı olarak irdelenmesiyle mevcut durum ve değışim sürecine eleştirel bir bakış açısı getirilmeye çalışılan araştırma; Gaziantep'in varsıl ailelerin yoğunlukta yaşamakta olduğı mahallelerde yaşam kalitesi yüksek çevreleri oluşturmaya yönelik politika, uygulama ve izlenme önerileri sunmaktadır. Ayrıca, süreci açısından günümüzde halen yapılaşmasına devam etmekte olan İbrahimli 2 mahallesi için bir takım çözüm önerileri üretmeye çalışmaktadır.

Çalışma, konut ve konut seçiminde etkili olan parametrelerin belirlenmesi ve konut alanlarının planlanmasında kullanıcıların yaşam kalitesinin artırılmasını sağlayacak faktörlere göre planlama yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Konut, konut yakın çevresi ve mahalle düzeyinde yapılan analizler sonucunda; çevresel kalite memnuniyetinin yükselmesi insanların yaşam kalitesini artırmakta,dolayısıyla insanların hayatlarından memnuniyetlerini etkilemektedir. İnsanların yaşamaktan zevk aldıkları, mutlu oldukları konut alanları kullanıcıların ruhsal tatminini ve başarı düzeylerini arttırmaktadır. Bu yüzden yapımına başlanmış olan İbrahimli 2 mahallesinde kullanıcı memnuniyetini yükselten faktörler göz ardı edilmemelidir.

Bu çalışmanın bulguları sonucunda konut alanı plancıları, tasarımcıları ve üreticileri, konut kullanıcılarının demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri doğrultusunda,

kullanıcıların konut ve çevresel kalite memnuniyetinde etkili olan faktörleri göz önüne alarak, insanların yaşam kalitelerinin, memnuniyet derecelerinin artmasına çözüm arayışlarına katkıda bulunacaklardır.

Kullanıcıların konut ve çevresel kalite memnuniyeti konusundaki tercih yapısını ortaya çıkaran memnuniyeti yükseltici güncel faktörler, planlama ile ilgili kişi ve kurumlarca planlama çalışmalarında girdi olarak kullanılmalıdır. Böylece toplumun istek ve talepleri göz önüne alınmış, halkın planlamaya katılımı sağlanmış olup, kentsel mekânda oluşabilecek olası mekânsal ayrışmaların önüne geçilebilecektir.

BÖLÜM 5. KAYNAKÇA

- Amerigo, M. (2002). A Psychological Approach to the Study of Residential Satisfaction. *Residential Environments*. London.
- Bardo, J. W. (1984). The structure of community satisfaction in an American community. *The Journal of Social Psychology* , 123 (1), 151-157.
- Bayless, M. (1982). *Current Quality of Life Indicators:Some Theoretical and Methodological Concerns*. The American Journal of Economics and Sociology.
- Beyhan, G. (2013). Kentsel Ve Mekansal Yaşanabilirlik Üzerine Kavramsal Bir Çözümleme. *International Building&Life Congress*, (s. 23-28).
- BİB. (2008). Kişisel Verilerin Korunması. *TBD Kamu-BİB Kamu Paylaşım Platformu X*.
- Bognar, G. (2005). The Concept of Quality of Life. *Social Theory and Practice* , 31 (4), 561-580.
- Boylu, A. (2016). Yaşam Kalitesi ve Göstergeleri. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi* , 8 (15), 137-150.
- Bozkurt, N. (2017, 08 12). *Kaliteli Yaşamın Felsefesi*. <http://www.iticu.edu.tr:> <http://www.iticu.edu.tr> adresinden alınmıştır
- Budruk, M. (2013). Place Attachment And Recreation Exprience Preference. *A Further Exploration Of The Relationship,Journal Of Outdoor Recreation Exprience Preference*, (s. 51-61).
- Campbell. (1976). The Quality of American:Perceptions. Newyork,USA: Russel Sage Foundation.
- Canter, D. R. (1982). A Multivariate model of housing satisfaction. *International Review of Applied Psychology* , 31 (2), 185-207.
- Çınar. (2000). *18. Yüzyılın İlk Yarısında Ayıntab şehrinin Sosyal ve Ekonomik Durumu*. İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Delhey, S. (2002). Quality of Life in a EuropeanPerspective: The Euromodule As a New Instrument For Comparative Welfare Research. *Social Indicators Research* , 58 (1-3), 161-175.
- Demir, S. (2006). Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı İnsani Gelişme Endeksi ve Türkiye Açısından Değerlendirme. *DPT yay*.
- Demirkaya, Y. (2010). Çekmeköyün Sosyoekonomik Yapısı ve Kentsel Yaşam Kalitesi. *Çekmeköy Belediye Başkanlığı* .
- Demirkaya, Y. (2010). Yerel Yönetimlerde Bir Politika Transfer Aracı Olarak:Benchmarking. *“İş Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*. 10.1 .
- Kamp, I. (2003). Urban Environmental Quality and Human Well-being Towards a Conceptual Framework and Demarcation of Concepts; A literature Study. *Landscape and Urban Planning* 65 , 65 (1-2), 5-18.

- Dökmeci, V. (1996). İstanbul, Ankara ve İzmir’de Yaşam Kalitesinin Karşılaştırılması. *İstanbul 2020 Sempozyumu*, (s. 469-474). İstanbul.
- DPT. (2004). Danışma Kurulu 3. toplantısı. *2005 Eylem Planı Taslağı*.
- Elgar, E. (2004). *What Has Happened To The Quality of Life ,In The Advanced Industrialized Nations*. Northampton,USA: Edward Elgar Publishing.
- Evans, D. (1985). The Quality Of Life Questionnaire: A Multidimensional,Measure. *American Journal Of Community Psychology* , 13 (3), 305-322.
- Francescato, G. (1998). Residential satisfaction. *Encyclopedia of Housing* .
- Geray. (1998). Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler. *Türk İdare Dergisi* , 70 (421), 326-341.
- Gold, J. (1980). *An introduction to behavioral geography*. Oxford, England: University Press.
- Görücü, Y. (2017). *Apartman Tipi Konutlarda Mekansal Dönüşümün İncelenmesi,Gaziantep örneği*. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Kamp, I. (2003). Urban Environmental Quality And Human Well-Being Towards A Conceptual Framework And Demarcation Of Concepts:A Literature Study. *Landscape and Urban Planning*,65 , 65 (1-2), 5-18.
- Kellekçi, L. (2006). Konut ve Çevresel Kalite Memnuniyetini Etkileyen Faktörler. *İtu Dergisi* , 5 (2), 167-178.
- Lloyd, K.(2003). Leisure, Public Space and Quality of Life in the Urban. *Urban Policy and Research*. 21. 4 , 339–356.
- Long, P. (1960). On the Quantity and Quality of Life. *Medieval Times* , 88, 613-619.
- Marans, R. (1975). Toward Understanding of Community Satisfaction. R. R. Marans içinde, *Metropolitan America in Contemporary Perspectives* (s. 299-352). New York: Halstedd Press.
- Maslow. (1970). *Motivation and Personality*. Newyork:Longman.
- Morrissy, E. H. (1981). Characteristics of the residential environment scale: Reliability and differential relationship to neighborhood satisfaction in divergent neighborhoods. *Journal of Community Psychology* , 9 (2), 125-132.
- Ökmen, M., & Canan, K. (2009). Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinde Türk Kamu Yönetimi. *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi* , 16 (1).
- Özdemir, Ö. (2013). Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Yaşam Kalitesine Etkisi "Kastamonu Örneği". *Katamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* , 13 (1), 109-116.
- Özgür. (2005). *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar*. Nobel yayıncılık.
- Rapaport, A. (1977). Human aspects of urban form. *Pergamar Press*. Newyork.
- Schneider, B. (1975). Organizational climates: An essay. *Personnel Psychology* , 28 (4), 447-479.

Tatlıgil. (2005). *Gaziantep Kentinin Geleneksel Konut Dokusunun ve Sosyo-Kültürel Yapısındaki Değişimin İncelenmesi*. İstanbul: Y.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü.

Tekeli, İ. (2003). *Yaşam Kalitesi Göstergeleri:Türkiye için bir veri sistemi önerisi*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Raporları.

TÜİK. (2009). Ölüm İstatistikleri. *TÜİK Haber Bülteni* .

Türkoğlu, H. (1993). İstanbul'da konut bölgelerinde kullanıcıların konut ve yakın çevresinden memnuniyet derecesinin belirlenmesi. *İstanbul Teknik Üniversitesi Araştırma Fonu*. İstanbul.

Uğur. (2004). *Geleneksel Şehrsel Mekânlar, Değerlendirme ve Korunmaları Bağlamında Sistematik Yaklaşım- Gaziantep Örneği*. İstanbul: G.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü.

Ülengin. (2001). Living environmental preferences of the inhabitants of İstanbul: A modified hierarchical information integration model. *Social Indicators Research* , 27 (1), 13-41.

Veenhoven, R. (2000). The Four Qualities of Life, Ordering Concepts and Measures of The Good Life. *Journal of Happiness Studies* 1 , 1-39.

Walter, B. (1983). Subjective and Objective Indicators of Regional Quality of life in Switzerland. *Social Indicators Research*. 12.4 , 12 (4), 337-391.

Weidemann, S. A. (1985). A Conceptual framework for residential satisfaction. S. A. Weidemann içinde, *Home environment* (s. 153-182). Newyork: Plenum Press.

WHO. (1997). Measuring Quality of Life. *PROGRAMME ON MENTAL HEALTH* , 1-11.

Wiesnfeld, E. (1992). Public housing evaluation in Venezuela: A case study. *Journal of Environmental Psychology* , 3 (2), 213-223.

Yener, S. (2001). Türkiye’de Bölgeler İtibariyle Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi.

Yenice, M., & Karadayı Yenice, T. (2018). Gaziantep Kenti Planlama Deneyimleri Üzerine Bir Süreç Değerlendirmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 17 (2), 552-562.

Yıldız, Ş. v. (2009). A Perception Survey for the Evaluation of Urban Quality of Life in Kocaeli and Comparing the Life Satisfaction with the European Cities. *Social Indicators Research* , 213-226.

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Emine MAZICIOĞLU
Uyruğu: Türkiye Cumhuriyeti
Doğum yeri ve Tarihi: Nizip 14.02.1991
Evlilik Durumu: Evli
Email: emazicioglu@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

	Mezun olduğu okul	Mezuniyet yılı
Yüksek Lisans	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2018
Lisans	Çukurova Üniversitesi	2011
Lise	Gaziantep Kolej Vakfı Lisesi	2006

İŞ TECRÜBESİ

2011-Mimar Cemil Açikkol

YABANCI DİL BİLGİSİ İngilizce